

درس اول: هدف زندگی

مقصود و محبوب زندگی ما، سرچشمه خوبی ها و زیبایی ها یعنی **خداست**.

چون خدا سرچشمه خوبی ها و زیبایی ها و کمالات است راه رسیدن به همه کمالات **تقرب** به خداست.

و چون موجودات جهان از آن خدا هستند بازگشت همه به سوی اوست.

بازگشت انسان یک بازگشت ویژه است و از عمل **اختیاری** او شکل می گیرد پس باید برای انجام بهترین عمل، به درستی برنامه ریزی کرد و عقاید، اخلاق و اعمالی که موجب رستگاری در دنیا و آخرت می شود را شناخت و به آنها پایبند بود.

شناخت روش هدایتی خداوند به ما کمک می کند (تعقل) بهتر بتوانیم برای بهره مندی از هدایت او و رسیدن به سعادت اخروی برنامه ریزی کنیم.

و جعلنا من الماء كل شيء حي

لنحي به بلدة ميتا

پیام هر دو آیه: آب مایه حیات و اساس زندگی همه موجودات از جمله انسان در جهان مادی است.

(نیازهای طبیعی و غریزی)

يا ايها الذين آمنوا استجبوا لله وللرسول اذا دعاكم لما يحييكم

ای کسانی که ایمان آورده اید، دعوت خدا و پیامبر را بپذیرید؛ آنگاه که شما را به چیزی فرا می خواند که به شما زندگی حقیقی می بخشد.

پیام آیه: حیات معنوی و روحی انسان با پذیرش و اطاعت از فرمان خدا و فرستادگانش به دست می آید و این همان زندگی حقیقی و صراط مستقیم است. (پاسخ به نیازکشف راه درست زندگی) (نیازهای برتر)

علت ارائه برنامه های متفاوت و ← **احتیاج دائمی** انسان به پاسخگوی نیازهایش باشد
گاه متضاد از جانب مکاتب بشری داشتن برنامه ای که بتواند سعادت او را تأمین کند

خداوند برای هر نیازی از موجودات پاسخگویی در جهان یا وجود خود موجود قرار داده است.

نیاز های انسان دو دسته اند:

۱. نیازهای طبیعی و غریزی (مشترک بین تمام موجودات زنده): مثل نیاز به غذا، مسکن، آب و هوا

✓ پاسخ به این نیازها را خداوند در طبیعت آماده کرده است.

✓ قدرت آگاه شدن از آنها را به انسان داده است.

۲. نیازهای برتر (اساسی، بنیادین، متعالی) که برآمده از سرمایه های ویژه ای است که خدا به انسان عطا کرده. پاسخ صحیح به این نیازها سعادت انسان را تضمین می کند.

این نیازها به تدریج به دل مشغولی، دغدغه و بالاخره به سؤال هایی تبدیل می شوند که تا انسان پاسخ آنها را نیابد آرام نمی گیرد. (و همین باعث رسیدن انسان تلاشگر به سعادت می شود و شرط آن بعد از آگاهی، انتخاب صحیح است.)

برخی از نیازهای برتر

۱. شناخت هدف زندگی

۲. درک آینده خویش

۳. کشف راه درست زندگی

۱. شناخت هدف زندگی: انسان می خواهد بداند

• برای چه زندگی می کند؟ (چرا زیستن)

• و کدام هدف است که با اطمینان خاطر می تواند زندگی اش را صرف آن کند؟

او می داند اگر هدف حقیقی خود را نشناسد ← عمر خود را از دست داده است. یا در شناخت آن دچار خطا شود.

ان الخاسرین الذین خسرو انفسهم

در حقیقت زیانکاران کسانی اند که خودشان را دچار زیان کرده اند. (به علت نشناختن هدف حقیقی خود یا خطا در شناخت هدف صحیح) (ارتباط با نیاز به شناخت هدف زندگی)

امام سجاد علیه السلام: "خدایا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده ای" (نیاز به شناخت هدف زندگی)

۲. درک آینده خویش: انسان با این سؤال های مهم و اساسی رو به رو است که:

▪ آینده او چگونه است؟

▪ آیا زندگی او با مرگ تمام می شود یا دفتر حیات او به شکل دیگری گشوده می شود؟

- اگر حیات او به شکل دیگری ادامه می یابد و انسان زندگی ابدی را پس از مرگ آغاز خواهد کرد، نحوه زندگی او پس از مرگ چگونه است؟
- زاد و توشه سفر به آخرت چیست؟
- خوشبختی در آخرت در گرو انجام چه کارهایی در دنیا است؟

روزها فکر من این است و همه شب سختم که چرا غافل از احوال دل خویشتم (دل مشغولی، دغدغه) از کجا آمده ام آمدنم بهر چه بود (شناخت هدف زندگی)

به کجا می روم آخر (درک آینده خویش)

نمایی وطنم (نیاز به کشف راه درست زندگی)

۳. کشف راه درست زندگی (چگونه زیستن): راه درست زندگی همان صراط مستقیم و زندگی حقیقی است.

ارتباط دقیق با دو نیاز قبل دارد.

دغدغه جدی انسان های فکور و خردمند است زیرا انسان فقط یک بار به دنیا می آید و یک بار زندگی در دنیا را تجربه می کند بنابراین در این فرصت تکرار نشدنی دنیا، باید از بین همه راه هایی که پیش روی او هست راهی را برای زندگی انتخاب کند که به آن مطمئن باشد تا بتواند با بهره مندی از سرمایه های خدادادی به هدف خلقت برسد.

تدبر در قرآن صفحه ۸

در آیات سوره عصر تدبر کنید و با کمک دوستان خود، به سوالات پاسخ دهید:

بسم الله الرحمن الرحيم والعصر، ان الانسان لفی خسر، الا الذین آمنوا و عملوا الصالحات و تواصوا بالحق و تواصوا بالصبر

۱. خداوند در این سوره به چه چیزهایی سوگند خورده است؟ چرا؟ به زمان و دوران تاریخ بشر زیرا خسران انسان ها در زندگی، نتیجه گذشتن زمان عمر آنهاست بدون استفاده مفید از آن.

۲. چه خسارتی انسان را تهدید می کند؟ از دست دادن سرمایه وجودی انسان یعنی عمر او بدون اینکه سودی کند یعنی بدون تشخیص راه درست و رفتن در آن راه.

۳. چه کسانی دچار خسران نمی شوند؟ کسانی که

ایمان بیاورند. (مقدم)

عمل صالح انجام دهند. (مؤخر)

حق را رعایت کنند و به دیگران رعایت حق را سفارش کنند.

صبر داشته باشند و دیگران را به صبر سفارش کنند.

سوال از نیازهای اساسی و دنبال کردن پاسخ به آنها برای انسانی دغدغه است که:

- برای خود و فرصت زندگی ای که در اختیار دارد ارزش قائل باشد.
- نمی خواهد این نعمت تکرار ناپذیر را هدر دهد.

این دغدغه **مقدس** است زیرا:

- نشان دهنده بیداری و هوشیاری انسان
- و توجه او به ارزش زندگی
- و آگاهی از زینانی است که یک زندگی بی هدف را تهدید می کند.

غفلت و بی توجهی به این سؤال ها **عواقب زیان باری** دارد که روزی گریبان انسان را می گیرد که دیگر کاری از او ساخته نیست و زمان جبران گذشته است. (پس از مرگ)

کاروان رفت و تو در خواب و بیابان در پیش **(غفلت و بی توجهی به نیازهای اساسی)**

کی روی، ره ز که پرسى، چه کنی، چون باشی؟ **(دغدغه انسان فکور)** **(نیاز به کشف راه هدف زندگی)**

پاسخ نیازهای برتر و سوال های اساسی باید دو ویژگی داشته باشد:

۱. کاملاً درست و قابل اعتماد باشد **(معلول)**؛ زیرا پاسخ **احتمالی** و **مشکوک** نیازمند تجربه و آزمون است در حالی که **عمر ما محدود** است و راه های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون پس نمی توانیم همه راه ها را تجربه کنیم باید راه درست و مطمئن را بیابیم.

۲. همه جانبه باشد **(معلول)**؛ تا بتواند به نیازهای مختلف انسان به صورت هماهنگ پاسخ دهد؛ زیرا ابعاد

جسمی و روحی {انسان} پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی با هم دارند
فردی و اجتماعی ← و نمی توان برای هر بعدی جداگانه برنامه ریزی کرد.
دنیوی و اخروی

پس کسی می تواند پاسخ نیازهای برتر و اساسی انسان را بدهد که:

اولا: } آگاهی کاملی از **خلقت** انسان
جایگاه او در **نظام** هستی
ابعاد **دقیق** و **ظریف** روحی و جسمی و فردی و اجتماعی انسان
داشتنه باشد.

ثانیا: بدانند } انسان ها پس از مرگ چه **سرنوشتی** دارند.
دقیقا چه عاقبتی در انتظار آنهاست.

فعالیت کلاسی صفحه ۹

الف. آیا عقل انسان به تنهایی می تواند به این سوال های اساسی پاسخ کامل و جامع دهد؟ چرا؟ خیر زیرا کسی می تواند پاسخ نیازهای برتر و اساسی انسان را بدهد که:

اولا: آگاهی کاملی از خلقت انسان، جایگاه او در نظام هستی و ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و فردی و اجتماعی انسان داشته باشد.

ثانیا: بدانند انسان ها پس از مرگ چه سرنوشتی دارند و دقیقا چه عاقبتی در انتظار آنهاست.

ب. آیا انسان به تنهایی می تواند مسیر سعادت را طراحی کند؟ چرا؟ خیر طراحی مسیر سعادت انسان به پاسخ کامل و جامع به نیازهای برتر و انسان دارد انسان نمی تواند به تنهایی به آنها پاسخ دهد، نمی تواند به تنهایی مسیر سعادت خود را طراحی کند.

شیوه هدایت خداوند

گفتیم که انسان به تنهایی **نمی تواند** به نیازهای برتر خود پاسخ دهد و راه سعادت را بیابد از آن جا که خدا **حکیم** است نه تنها هیچ مخلوقی را بدون هدایت **رها نکرده** بلکه هر مخلوقی را برای **هدفی معین** آفریده و برای رسیدن به آن هدف او را **هدایت و راهنمایی** می کند. پس **هدایت، یک اصل عام و همگانی در نظام خلقت است.**

قال ربنا الذی اعطی کل شیء خلقه ثم هدی

پروردگار ما همان کسی است که آفرینش هر چیزی را به او بخشیده سپس او را هدایت کرده است.

پیام آیه: هدایت، یک اصل عام و همگانی در نظام خلقت است.

خداوند همه مخلوقات را هدایت می کند ولی شیوه هدایت مخلوقات با هم متفاوت است.

هدایت خداوند برای هر موجود متناسب است با **ویژگی هایی** که در وجود آن موجود قرار داده است.

ویژگی های انسان او را از سایر موجودات متمایز می کند (علت) پس شیوه هدایت او متفاوت است. (معلول)

ویژگی های خاص انسان
۱. توانایی تعقل و تفکر: انسان ابتدا درباره هر کاری فکر می کند اگر تشخیص داد و آن کار مفید است } او را به هدف می رساند

۲. قدرت اختیار و انتخاب: آن را انتخاب می کند و انجام می دهد.

هدایت خداوند برای انسان نیز از مسیر این دو ویژگی می گذرد؛

خداوند برنامه هدایت انسان را که پاسخ به سؤالات بنیادین است از طریق پیامبران می فرستد

تا انسان با تفکر در این برنامه و پی بردن به ویژگی ها و امتیازات آن (تفکر در پیام الهی با عقل، کسب معرفت و تشخیص بایدها و نبایدها، یافتن راه صحیح زندگی)

با اختیار آن را انتخاب کند و در زندگی به کار بندد و به هدفی که خدا در خلقت او قرار داده، برسد.

امام کاظم علیه السلام به شاگرد خود هشام بن حکم فرمود:

خدا رسولانش را به سوی بندگان فرستاد (معلول) تا بندگان در پیام الهی تعقل کنند. (علت)

کسانی این پیام را بهتر می پذیرند (معلول) که از معرفت برتری برخوردار باشند. (علت)

آنان که در تعقل و تفکر برترند (علت) به فرمان الهی داناترند. (معلول)

و آن کس که عقلش کامل تر است (علت) رتبه اش در دنیا و آخرت بالاتر است. (معلول)

بنابراین با کنار هم قرار دادن عقل و وحی می توان به پاسخ سوال های اساسی دست یافت.

برخی با اختیار خود راهی غیر از راه صحیح انتخاب می کنند که باید بدانند که هیچ برنامه ای غیر از برنامه خداوند نمی تواند پاسخ درستی به نیازهای اساسی بدهد، در نتیجه انسان زیان کرده و با دست خالی به دیار آخرت خواهد رفت.

تکمیل کنید صفحه ۱۱

اگر خداوند به سوال های اساسی انسان پاسخ ندهد و او را رها کند، انسان در قیامت می تواند بگوید: خدایا چون تو ما را رها کردی و برای ما راهنما نفرستادی که به سؤالات اساسی ما پاسخ دهد برای همین ما گمراه شدیم. اگر یک پیامبر می فرستادی ما از او اطاعت می کردیم.

خداوند در قرآن درباره تمام و کامل شدن حجت الهی با فرستادن انبیاء فرموده است:

رسلا مبشرین و منذرین لنلا یكون للناس علی الله حجه بعد الرسل ..

رسولانی (رافرستادکه) بشارت دهنده و بیم دهنده باشند، تا بعد از آمدن پیامبران، برای مردم در مقابل خداوند، دستاویز و دلیلی نباشد ...

پیام: خداوند با فرستادن پیامبران راه اعتراض بندگان را بسته است و حجت را بر بندگان تمام کرده است.

اندیشه و تحقیق صفحه ۱۲

۱. آیا انسان می تواند پاسخ دادن به نیازهای برتر را نادیده بگیرد و بر اساس ضرب المثل "هرچه پیش آید خوش آید" رفتار کند؟ چرا؟ خیر- انسان عاقل نمی تواند چنین نگرشی داشته باشد چون پاسخ گویی مناسب به نیازهای برتر و اساسی خوشبختی او را به دنبال دارد و بی توجهی به آنها بدبختی ابدی را نصیب انسان خواهد کرد.

۲. آیا می توانیم پاسخ به نیازهای برتر را به احساسات شخصی و سلیقه فردی واگذار کنیم؟ چرا؟ خیر- راه کمال انسان و هر موجود دیگر قانون مندی خاص خود را دارد و اگر از آن راه پیروی نکند باید تبعات آن را هم بپذیرد و در احساسات بشری همیشه احتمال خطا هست عمر انسان قابل تکرار نیست و محدود است اگر انسان با سلیقه شخصی و با تجربه و آزمون بخواهد پاسخ به نیازهای برتر دهد عمرش بیهوده هدر خواهد شد و در پایان چیزی جز حسرت و پشیمانی در پی نخواهد داشت.

۳. شعر زیر با کدام یک از نیازهای برتر انسان مرتبط است؟ چرا؟

مرد خردمند هنر پیشه را	عمر دوبایست در این روزگار
تا به یکی تجربه آموختن	با دگری تجربه بردن به کار

کشف راه درست زندگی؛ چرا که شاعر معتقد است انسان باید دو عمر داشته باشد، در عمر اول راه های مختلف را تجربه کند و راه درست را انتخاب کند و دو عمر دوم به کار ببندد. اما حال که این امکان وجود ندارد پس باید با انتخاب برنامه درست از منبعی مطمئن به گونه ای زندگی کند که در پایان عمر آرزو نکند که کاش عمری دوباره می داشت تا دوباره مسیر خود را درست انتخاب کند و خطاهایش را جبران نماید.

نمونه سؤالات درس اول

آیات و روایات

۱. آیه "یا ایها الذین آمنوا استجبوا لله و للرسول اذا دعاکم لما یحییکم" چه چیزی را عامل حیات روح می داند؟ پذیرش و اطاعت از فرمان خدا و فرستادگان او

۲. حدیث "خدا یا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده ای" چه موضوعی دارد؟ (اشاره به کدام نیاز برتر) شناخت هدف زندگی یک نیاز اساسی است.

۳. در آیه شریفه "ان الخاسرین الذین خسروا انفسهم"

الف. دلیل خسران انسان چیست؟ به علت نشناختن هدف حقیقی خود یا خطا در شناخت هدف صحیح

ب. این عبارت اشاره به کدام نیاز اساسی انسان دارد؟ شناخت هدف زندگی

۴. "والعصر* ان الانسان لفی خسر* الا الذین آمنوا و عملوا الصالحات و تواصوا بالحق و تواصوا بالصبر"

الف. به چه موضوعی اشاره دارد؟ کشف راه درست زندگی باید دغدغه اصلی انسان فکور باشد.

ب. چه خسارتی انسان را تهدید می کند؟ از دست دادن سرمایه وجودی انسان یعنی عمر او بدون اینکه سودی کند یعنی بدون تشخیص راه درست و رفتن در آن راه.

ج. چه کنیم تا دچار خسران نشویم؟ ایمان بیاوریم و عمل صالح انجام دهیم، حق را رعایت کنیم و دیگران را به رعایت حق سفارش کنیم، صبر داشته باشیم و دیگران را به صبر سفارش کنیم.

۵. موضوع آیه "ربنا الذی اعطى كل شیء خلقه ثم هدی" چیست؟ هدایت، یک اصل عام و همگانی در نظام خلقت است.

۶. از دیدگاه امام کاظم علیه السلام

الف. علت اینکه خداوند رسولانش را به سوی بندگان فرستاده چیست؟ تا بندگان در پیام الهی تعقل کنند.

ب. چه کسانی پیام الهی را بهتر می پذیرند؟ آنان که از معرفت برتری برخوردار باشند.

ج. چه کسانی نسبت به فرمان های الهی داناترند؟ آنان که در تعقل و تفکر برترند.

د. رتبه چه کسانی در دنیا و آخرت بالاتر است؟ آن کس که عقلش کامل تر است

۷. با توجه به آیه "رسلا مبشرین و منذرین لئلا یکون للناس علی الله حجه بعد الرسل.." به سؤالات زیر پاسخ دهید.

- الف. این آیه علت فرستادن رسولان به سوی بندگان را چه چیزی معرفی می کند؟ تا مردم برای گمراهی خود عذری نداشته باشند
- ب. دو ابزار هدایت رسولان در این آیه چه چیزی معرفی شده است؟ بشارت و انذار
- تعیین درستی یا نادرستی جملات
۸. حیات مادی و معنوی تمام موجودات از جمله انسان به آب بستگی دارد. نادرست
۹. چون معاد انسان بر اساس اعمال اختیاری اوست لازم است برای رسیدن به سعادت برنامه ریزی کند. درست
۱۰. راه رسیدن به کمالات و زیبایی ها تقرب به خداست. درست
۱۱. عقل انسان به تنهایی راه رسیدن به سعادت اخروی را تامین می کند. نادرست
۱۲. خداوند با فرستادن پیامبران حجت را بر مردم تمام کرده و راه هرگونه بهانه جویی را برای گمراهی بر آنان بسته است. درست
۱۳. استفاده انسان از مصالح موجود در طبیعت پاسخ گویی به نیازهای برتر است. نادرست
۱۴. دغدغه جدی انسان پاسخ گویی به نیازهای برتر در وجود اوست. درست
۱۵. کشف راه درست زندگی همان کشف چرا زیستن است. نادرست
۱۶. چون انسان فقط یک بار به دنیا می آید و عمرش محدود است باید دغدغه اصلیش کشف راه درست زندگی باشد. درست
۱۷. چون هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیاز به تجربه دارد و عمر انسان محدود است پس باید پاسخ ها همه جانبه باشد. نادرست
۱۸. خداوند موجودات را بر اساس ویژگی هایی که در درونشان نهاده هدایت می کند. درست
۱۹. تشخیص باید ها و نبایدها کار عقل است. درست
۲۰. تنها در صورتی که برای هر بعد از وجود انسان پاسخ مستقلی داشته باشیم سعادت مند می شویم. نادرست
۲۱. شعر زیر اشاره دارد به غفلت برخی انسان ها در مورد نیاز کشف راه درست زندگی. درست
- " کاروان رفت و تو در خواب و بیایان در پیش کی روی، ره ز که پرسى، چه کنی، چون باشی؟ "

کامل کردنی

۲۲. معاد هر انسانی از شکل می گیرد. عمل اختیاری او
۲۳. منشأ به وجود آمدن مکاتب بشری است به داشتن برنامه ای که او را به سعادت برساند. احتیاج دائمی
۲۴. نیازهای برتر برآمده از است که خدا به انسان عطا کرده است. سرمایه های ویژه
۲۵. چگونه زیستن همان است. کشف راه درست زندگی
۲۶. چون ابعاد جسمی و روحی انسان با هم ارتباط کامل دارند پس پاسخ به نیازها باید باشد. همه جانبه
۲۷. انسان با و راه زندگی را می یابد و پیش می رود. کسب معرفت / تشخیص باید ها و نبایدها
۲۸. با کنار هم قرار گرفتن و می توان به پاسخ سوال های اساسی دست یافت. عقل / وحی
- کشف ارتباط:

۲۹. عبارات قسمت "الف" را به عبارت متناسب از قسمت "ب" وصل کنید.

الف

ب

۱. اگر در شناخت آن دچار خطا شویم عمر خود را از دست داده ایم. (چ) د. نیاز به درک آینده خویش
۲. والعصر ان الانسان لفي خسر الا الذين ... (ح) ج. نیاز به شناخت هدف زندگی
۳. به کجا می روم آخر نهمایی وطنم (د) ح. نیاز به کشف راه درست زندگی

کوتاه پاسخ:

۳۰. حیات مادی و روحانی ما هر کدام بسته به چیست؟ آب / پذیرش و پیروی از فرمان های خدا و فرستادگانش

۳۱. راه دستیابی به همه کمالات و زیبایی های چیست؟ تقرب به خدا

۳۲. عامل پیدایش مکاتب بشری با برنامه های متفاوت و گاه متضاد چیست؟ احتیاج دائمی انسان به برنامه ای که بتواند پاسخگوی نیازهایش باشد و سعادت او را تضمین کند.

۳۳. نیازهای انسان را نام ببرید و برای هر کدام یک مثال بزنید. نیازهای طبیعی و غریزی مثل نیاز به خوردن / نیازهای برتر مثل نیاز به کشف راه درست زندگی

۳۴. چه زمانی انسان خود را با نیازهای برتر رو به رو می بیند؟ وقتی از سطح زندگی روزمره فراتر رود و در افق بالاتر بیندیشد.

۳۵. شرط رسیدن انسان به سعادت چیست؟ دادن پاسخ صحیح به نیازهای برتر

۳۶. ویژگی های خاص انسان را نام ببرید؟ قدرت تفکر و قدرت اختیار

۳۷. چرا با وجود هدایت الهی برخی با دست خالی به دیار آخرت می روند؟ چون با اختیار خود برنامه ای غیر از برنامه الهی را برای خود انتخاب کرده اند.

تشریحی:

۳۸. چرا باید برای بهترین زندگی در دنیا و آخرت برنامه ریزی کرد؟ چون موجودات جهان از آن خدا هستند بازگشت همه به سوی اوست. بازگشت انسان یک بازگشت ویژه است و از عمل اختیاری او شکل می گیرد پس باید برای انجام بهترین عمل، به درستی برنامه ریزی کرد و عقاید، اخلاق و اعمالی که موجب رستگاری در دنیا و آخرت می شود را شناخت و به آنها پایبند بود.

۳۹. چرا پاسخ به نیازهای برتر باید کاملاً درست و قابل اعتماد باشد؟ زیرا پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است در حالی که عمر ما محدود است و راه های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون پس نمی توانیم همه راه ها را تجربه کنیم باید راه درست و مطمئن را بیابیم.

۴۰. چرا پاسخ به نیازهای برتر باید همه جانبه باشد؟ تا بتواند به نیازهای مختلف انسان به صورت هماهنگ پاسخ دهد؛ زیرا ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی، دنیوی و اخروی انسان پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی با هم دارند و نمی توان برای هر بعدی جداگانه برنامه ریزی کرد.

۴۱. چه کسی می تواند پاسخ صحیح و کامل به نیازهای برتر ما دهد؟ کسی می تواند پاسخ نیازهای برتر و اساسی انسان را بدهد که:

اولاً: آگاهی کاملی از خلقت انسان، جایگاه او در نظام هستی و ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و فردی و اجتماعی انسان داشته باشد.

ثانیاً: بداند انسان ها پس از مرگ چه سرنوشتی دارند و دقیقاً چه عاقبتی در انتظار آنهاست.

۴۲. شیوه هدایت خداوند برای انسان چگونه است؟ خداوند برنامه هدایت انسان را که پاسخ به سؤالات بنیادین است از طریق پیامبران می فرستد تا انسان با تفکر در این برنامه و پی بردن به ویژگی ها و امتیازات آن و کسب معرفت و تشخیص بایدها و نبایدها راه درست را تشخیص دهد و با اختیار آن را انتخاب کند و در زندگی به کار بندد و به هدفی که خدا در خلقت او قرار داده، برسد.

تعیین جواب صحیح:

۴۳. با توجه به آیات قرآن چه کسانی دچار خسران و زیان نمی شوند؟

الف. الذین آمنوا و عملوا الصالحات و تواصلوا بالحق و تواصلوا بالصبر ☆

ب. رسلا مبشرین و منذرین لنلا یكون للناس حجة بعد الرسل و كان الله عزیزا حکیم

۴۴. ابیات زیر بیانگر کدام نیاز برتر انسان می باشد، و با پیام کدام آیه شریفه، مرتبط است؟

" مرد خردمند هنر پیشه را عمر دوبایست در این روزگار

تا به یکی تجربه آموختن با دگری تجربه بردن به کار "

الف. درک از آینده خویش- رسلا مبشرین و منذرین لنلا یكون للناس على الله حجة بعد الرسل ..

ب. کشف راه درست زندگی- ان الانسان لفي خسر الا الذين آمنوا و عملوا الصالحات ... ☆

۴۵. پاسخ به سوال های اساسی انسان چگونه مقدور است و با توجه به سخن حکیمانه امام کاظم

علیه السلام چه کسی رتبه اش در دنیا و آخرت بالاتر است؟

الف. در کنار هم قرار گرفتن عقل و وحی- عقلش کامل تر باشد. ☆

ب. معرفت و آگاهی کامل از سرمایه های الهی- عقلش کامل تر باشد.

۴۶. به بیان امام کاظم علیه السلام علت ارسال رسولان به سوی بندگان از جانب خدای متعال، تحقق

..... است و دانایتر بودن آنان به فرمان الهی است.

الف. تعقل در پیام الهی - معلول برتری معرفت ☆ ب. تعقل در پیام الهی - علت کامل تر بودن عقل

۴۷. دل مشغولی انسان نشانه چیست و سوال " چرا زیستن " مربوط به کدام است؟

الف. نیازهای برتر - کشف راه درست زندگی ب. نیازهای برتر - شناخت هدف زندگی ☆

درس دوم: تداوم هدایت

خداوند بر اساس **لطف و رحمت** خود، هدایت ما انسان ها را به سوی راه مستقیم و سعادت در اختیارمان قرار داده است.

تدبر در قرآن صفحه ۲۳

به ترجمه آیات توجه کنید:

۱. "خداوند از دین همان را برایتان بیان کرد که نوح را بدان سفارش نمود. و آنچه را ما به تو وحی کردیم و به ابراهیم و موسی و عیسی توصیه نمودیم، این بود که دین را به پا دارید، و در آن تفرقه نکنید."

۲. "قطعاً دین نزد خداوند، اسلام است و اهل کتاب در آن، راه مخالفت نپیمودند مگر پس از آنکه به حقانیت آن آگاه شدند، آن هم به دلیل رشک و حسدی که میان آنان وجود داشت."

۳. "[این دین] آیین پدرتان ابراهیم است و او شما را از پیش مسلمان نامید."

۴. "ابراهیم نه یهودی بود و نه مسیحی؛ بلکه یکتاپرست(حق گرا) و مسلمان بود."

اکنون به این سؤالات پاسخ دهید:

الف) خداوند از پیامبران می خواهد در چه چیزی تفرقه نکنند؟ دین خدا

ب) دین مورد قبول نزد خداوند کدام است؟ اسلام به معنی تسلیم بودن در برابر خداوند

ج) اهل کتاب (یهودیان و مسیحیان) با چه چیزی مخالفت کردند؟ علت مخالفت آنها چه بود؟ در دین اسلام که همان دین واحد مورد تایید خدا بود اختلاف کردند، به دلیل حسد(رشک) که میان آنان وجود داشت.

د) حضرت ابراهیم علیه السلام چه آئینی داشت؟ اسلام

ه) مسیحیان و یهودیان او را پیرو چه آئینی می دانستند؟ پیروان آئین مسیحیت او را مسیحی و پیروان آئین یهودیت او را یهودی می دانستند.

دین در لغت: به معنای راه و روش است.

تعریف دین: دین اسلام **راه و روشی** است که خداوند برای زندگی انسان ها برگزیده است.

بر اساس آیات قرآن خداوند **یک دین** برای انسان ها فرستاده و به همه **پیامبران** فرمان داده است تا

همان دین را در میان مردم **تبلیغ کنند** و **راه تفرقه در پیش نگیرند**. انبیاء هم این فرمان را اطاعت کرده و ماموریت خود را به شایستگی انجام داده اند.

منشأ دین واحد؛ فطرت مشترک است.

معنای لغوی فطرت: **فطرت** به معنای نوع خاص آفرینش است.

تعریف فطرت انسان: آفرینش **خاص** انسان و **ویژگی** هایی که خداوند در **اصل آفرینش** او قرار داده است و انسان ها با این ویژگی های خاص شناخته می شوند.

تفاوت انسان ها در برخی خصوصیات مثل نژاد، زبان و آداب و رسوم است.

ولی در ویژگی های فطری **مشترکند**.

ویژگی های فطری مشترک انسان ها

۱. از سرمایه **تفکر** و قدرت **اختیار** برخوردارند.
۲. **فضیلت های اخلاقی** مانند عدالت و خیرخواهی را دوست دارند و از **رذائل اخلاقی** مانند ظلم، حسادت و دروغ بیزارند.
۳. به دنبال زیبایی ها، خوبی ها و **کمالات نامحدودند**.
۴. از فنا و نابودی گریزان و در جست و جوی زندگی **جاودانه** هستند.
۵. **کنجکاو و جستجوگر** به دنیا می آیند و از شناخت حقایق **لذت** می برند و دانایان را بر نادانان ترجیح می دهند.

چون ویژگی های فطری در بین تمام انسان ها **مشترک** هستند، خداوند یک برنامه کلی به انسان ها داده تا آنان را به **هدف مشترکی** که در خلقتشان قرار داده برساند. اسم این برنامه **اسلام** است به معنای تسلیم بودن در برابر خداوند.

در برنامه اسلام از انسان خواسته شده تا } با اندیشه در خود
و جهان هستی } به ایمان قلبی دست یابد.

ایمان قلبی به: (محتوای اصلی دعوت پیامبران در عرصه اندیشه)

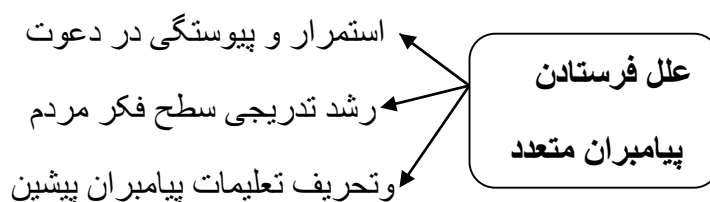
- خدای یگانه و دوری از شرک (توحید)
- فرستادگان الهی و راهنمایان دین (نبوت)
- سرای آخرت، و پاداش و حسابرسی عادلانه (معاد)
- عادلانه بودن نظام هستی (عدل)

و در عرصه عمل هم از انسان خواسته شده با ایمانی که کسب کرده تلاش کند تا:

- با انجام واجبات دین و ترک حرام های آن، خداوند را عبادت و بندگی کند.
- فضایل اخلاقی مانند عفت، راستگویی و امانت داری را کسب کند و از رذائل اخلاقی مانند ظلم، نفاق، دروغ و ریا دوری کند.
- جامعه دینی بر اساس عدالت بنا نماید.

چون همه پیامبران الهی، مردم را به این امور فراخوانده اند محتوای اصلی دعوت پیامبران یکسان است و در واقع همه آنان یک دین آورده اند.

زمان
تعالیم انبیاء در برخی } سطح آگاهی مردم
تفاوت هایی با یکدیگر داشته است. البته این قبیل
احکام فرعی متناسب با } نیازهای هر دوره
تفاوت ها سبب تفاوت در اصل دین نشده است.
مثلاً: همه پیامبران، امت های خود را به نماز دعوت کرده اند، (اصل دعوت) اما در شکل و تعداد آن
تفاوت هایی بوده است. (احکام فرعی)

الف. استمرار و پیوستگی در دعوت

لازمه ماندگاری یک پیام (معلول) تبلیغ دائمی و مستمر آن (علت) است.

❖ پیامبران الهی } با ایمان استوار در طول زمان های مختلف دین الهی را تبلیغ می کردند.
و تلاش بی مانند

❖ آنان سختی ها را تحمل می کردند تا { خداپرستی
عدالت طلبی
و کرامت های اخلاقی } میان انسان ها { جاودان بماند و
گسترش یابد } (علت)

و شرک و ظلم و رذائل اخلاقی از بین برود.

{ این تداوم سبب شد } تا تعالیم الهی جزء سبک زندگی و آداب و فرهنگ مردم شود
{ (علت) } و دشمنان دین نتوانند آن را به راحتی کنار بگذارند. (نتیجه تداوم در دعوت)

ب. رشد تدریجی سطح فکر مردم: (و امور مربوط به آن مانند دانش و فرهنگ)

پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم انا معاشر الانبیاء امرنا ان نکلم الناس علی قدر عقولهم

ما پیامبران مأمور شده ایم که با مردم به اندازه عقل شان سخن بگوییم.

پیام: بیان هر کدام از پیامبران در تعلیم دین در سطح فهم و درک مردم زمان خود بوده است.

لازم بود در هر عصر و دوره ای پیامبران جدیدی مبعوث شوند (معلول)، تا اصول ثابت دین را در خور فهم و اندیشه انسان های دوران خود بیان کنند و متناسب با درک آنان سخن گویند. (علت) پس تمام پیامبران درباره توحید، معاد، عدالت، عبادت خداوند و مانند آن سخن گفتند اما بیان هر کدام از آنها در سطح فهم و درک مردم زمان خود بوده است.

ج. تحریف تعلیمات پیامبران پیشین:

{ به علت } { ابتدایی بودن سطح فرهنگ
ابتدایی بودن سطح زندگی اجتماعی
عدم توسعه کتابت } { یا به تدریج فراموش می شد.
یا به گونه ای تغییر می یافت
که با اصل آن متفاوت می شد. } تعلیمات انبیاء

پیامبر بعدی می آمد و تعلیمات اصیل و صحیح را بار دیگر برای مردم بیان می کرد.

علل وجود ادیان مختلف

هر پیامبری می آمد

✓ پیامبران گذشته را انکار و رد نمی کرد.

✓ پیامبران گذشته را تصدیق می کرد و خود را ادامه دهنده راه آنان معرفی می کرد.

✓ از مردم می خواست به دستور خداوند از او پیروی کنند و یاری ش دهند.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم که پیامبری بود مانند پیامبرانی که پیش از او به پیامبری برگزیده شدند،

(و ما محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل / انا اوحينا اليك كما اوحينا الى نوح والنبيين من بعده)
تصدیق تمام پیامبران نیز همین روش را داشت.

❖ ایشان خود را ادامه دهنده راه همه انبیاء و تمام کنندۀ کار آنان معرفی کرد. (اثبات ختم نبوت با ایشان)
❖ از یهودیان و مسیحیان خواست تا به ایشان ایمان آورند.

ولی با وجود آنکه در تورات و انجیل وعدۀ آمدن ایشان آمده بود هم ایشان را انکار کردند و هم به مبارزه با ایشان پرداختند.

منشأ اصلی اختلاف در ادیان الهی

قرآن منشأ اصلی اختلافات و چند دینی در ادیانی که منشأ الهی دارند را از ناحیۀ آن دسته از رهبران دینی می داند که به خاطر حفظ منافع دنیوی (ثروت و قدرت) پیامبر جدید را انکار کردند.

ادیانی هم امروزه وجود دارد که منشأ الهی ندارند و کاملاً به دست انسان ها ساخته شده اند (نیاز دانی انسان به داشتن برنامه ای برای رسیدن به سعادت)

سازندگان این ادیان دو گروهند:

۱. کسانی که خود را به دروغ پیامبر معرفی کرده اند.
۲. کسانی که خود را از جانب خدا نمی دانند بلکه آنچه به فکرشان رسیده در قالب یک دین به مردم عرضه کرده اند.

نمونه سؤالات درس دوم

آیات و روایات

۱. این حدیث پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم " انا معاشر الانبياء امرنا ان نكلم الناس على قدر عقولهم" اشاره به چه موضوعی دارد؟ یکی از دلایل فرستادن پیامبران متعدد رشد تدریجی سطح فکر مردم بوده است.

۲. آیه شریفه " انا اوحينا اليك كما اوحينا الى نوح والنبيين من بعده" بیانگر چه موضوعی است؟
تصدیق تمام پیامبران پیش از پیامبر خاتم

تعیین درستی یا نادرستی جملات

۳. چون انسان ها به دنبال کمالات نامحدودند در جست و جوی زندگی جاودانه هستند. نادرست

۴. ترجیح دانایان بر نادان یکی از ویژگی های فطری انسان است. درست
۵. ایمان به عادلانه بودن نظام هستی، ایمان در عرصه اندیشه است. درست
۶. آیین حضرت ابراهیم علیه السلام اسلام بود. درست
۷. بنا نمودن جامعه دینی بر اساس عدالت، ایمان در عرصه اندیشه است. نادرست
۸. تفاوت تعالیم انبیاء در برخی احکام فرعی سبب تفاوت در اصل دین نشده است. درست
۹. لازمه ماندگاری پیام پیامبران در بین انسان ها، متناسب با فهم و درک آنان سخن گفتن است. نادرست
۱۰. خداوند فقط یک دین و یک راه برای هدایت انسان ها فرستاده است که آن هم اسلام است. درست
۱۱. هر پیامبری می آمد به آمدن پیامبر بعدی بشارت می داد و بر پیروی از او تاکید می کرد. درست
۱۲. همه ادیان منشأ الهی دارند. نادرست
۱۳. قرآن منشأ اصلی اختلافات و چند دینی در ادیانی که منشأ الهی دارند را از ناحیه برخی رهبران دینی می داند. درست
۱۴. تمام دین ها می تواند ما را به رستگاری برساند و فقط اختصاص به دین اسلام ندارد. نادرست
۱۵. با توجه به وعده آمدن پیامبر صلی الله علیه و آله در تورات و انجیل به راحتی یهودیان و مسیحیان دین اسلام را پذیرفتند. نادرست
- کامل کردن:
۱۶. خداوند از پیامبران می خواهد تا در تفرقه نکنند. دین
۱۷. دین یعنی که خداوند برای زندگی انسان ها برگزیده است. راه و روشی
۱۸. وقتی می گوئیم فطرت یعنی هر موجود. نوع خاص آفرینش
۱۹. تفاوتی که در تعالیم انبیاء می بینیم تفاوت در برخی احکام است. فرعی
۲۰. تفاوت در دعوت به نماز در تعالیم انبیاء تفاوت در و آن بوده است. شکل / تعداد
۲۱. پیامبران دین الهی را در سطح فهم و اندیشه مردم بیان می کردند. اصول ثابت

کشف ارتباط:

۲۲. عبارات قسمت "الف" را به عبارت متناسب از قسمت "ب" وصل کنید. (یک مورد قسمت ب اضافه است).

الف

ب

الف. تحریف تعلیمات پیامبران پیشین	این کار باعث شد تعالیم انبیاء جزء سبک زندگی
ب. استمرار و پیوستگی در دعوت	و فرهنگ انسان ها شود. (ب)
ت. برنامه اسلام در عرصه عمل	ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی (الف)
ث. برنامه اسلام در حیطه اندیشه و قلب	عادلانه بودن نظام هستی (ث)

کوتاه پاسخ

۲۳. علت مخالفت اهل کتاب با دین چه بود؟ رشک و حسدی که میان آنان وجود داشت.
۲۴. نام برنامه هدایت مشترک انسان ها چیست و معنای آن چه می باشد؟ اسلام – تسلیم بودن در برابر خداوند.
۲۵. منظور از فطرت انسان چیست؟ آفرینش خاص انسان و ویژگی هایی که خداوند در اصل آفرینش او قرار داده است.
۲۶. تفاوت افراد در چه خصوصیتی است؟ تفاوت انسان ها در برخی خصوصیات مثل نژاد، زبان و آداب و رسوم است.
۲۷. انسان ها با کدام ویژگی ها شناخته می شوند؟ ویژگی های فطری مشترک
۲۸. علت فرستادن یک برنامه کلی برای انسان ها برای رسیدن به هدف مشترک چیست؟ وجود ویژگی های فطری مشترک در بین تمام انسان ها
۲۹. چگونه می توان به ایمان قلبی دست یافت؟ با اندیشه در خود و جهان هستی
۳۰. چرا محتوای اصلی دعوت پیامبران یکسان است؟ چون همه پیامبران الهی مردم را به یک دین واحد دعوت کرده اند (همین برنامه ها در اندیشه و عمل)
۳۱. تفاوت تعالیم انبیاء در برخی احکام فرعی متناسب با چه چیزی بود؟ متناسب با زمان و سطح آگاهی مردم و نیازهای هر دوره
۳۲. منشأ ایجاد اختلاف برخی رهبران دینی در ادیان الهی چه بود؟ حفظ منافع مادی مثل ثروت و قدرت

تعریف اصطلاحات:

۳۳. دین: دین اسلام راه و روشی است که خداوند برای زندگی انسان ها برگزیده است.

۳۴. فطرت انسان: آفرینش خاص انسان و ویژگی هایی که خداوند در اصل آفرینش او قرار داده است و انسان ها با این ویژگی های خاص شناخته می شوند.

تشریحی:

۳۵. ویژگی های فطری انسان ها را بنویسید.

۱. از سرمایه تفکر و قدرت اختیار برخوردارند.

۲. فضیلت های اخلاقی مانند عدالت و خیرخواهی را دوست دارند و از رذائل اخلاقی مانند ظلم، حسادت و دروغ بیزارند.

۳. به دنبال زیبایی ها، خوبی ها و کمالات نامحدودند.

۴. از فنا و نابودی گریزان و در جست و جوی زندگی جاودانه هستند.

۵. کنجکاو و جستجوگر به دنیا می آیند و از شناخت حقایق لذت می برند و دانایان را بر نادانان ترجیح می دهند.

۳۶. در اسلام از انسان خواسته شده تا در عرصه اندیشه به چه چیزهایی ایمان قلبی بیاورد؟ ایمان به: خدای یگانه و دوری از شرک

سرای آخرت، و پاداش و حسابرسی عادلانه

فرستادگان الهی و راهنمایان دین عادلانه بودن نظام هستی

۳۷. در اسلام از انسان خواسته شده تا در عرصه عمل در چه زمینه هایی تلاش کند؟ با ایمانی که کسب کرده تلاش کند تا:

- با انجام واجبات دین و ترک حرام های آن، خداوند را عبادت و بندگی کند.
- فضایل اخلاقی مانند عفت، راستگویی و امانت داری را کسب کند و از رذائل اخلاقی مانند ظلم، نفاق، دروغ و ریا دوری کند.
- جامعه دینی بر اساس عدالت بنا نماید.

۳۸. از علل فرستادن پیامبران متعدد "استمرار و پیوستگی در دعوت" را توضیح دهید. لازمه ماندگاری یک پیام تبلیغ دائمی و مستمر آن است. پیامبران الهی با ایمان استوار و تلاش بی مانند، در طول زمان های مختلف دین الهی را تبلیغ می کردند. آنان سختی ها را تحمل می کردند تا خداپرستی، عدالت طلبی و کرامت های اخلاقی میان انسان ها جاودان بماند و گسترش یابد و شرک و ظلم و رذائل اخلاقی از بین برود. این تداوم سبب شد تا تعالیم الهی جزء سبک زندگی و آداب و فرهنگ مردم شود و دشمنان دین نتوانند آن را به راحتی کنار بگذارند.

۳۹. هدف پیامبران از تحمل سختی ها در راه انتقال تعالیم دین به مردم چه بود؟ آنان سختی ها را تحمل می کردند تا خداپرستی، عدالت طلبی و کرامت های اخلاقی میان انسان ها جاودان بماند و گسترش یابد و شرک و ظلم و رذائل اخلاقی از بین برود.

۴۰. تداوم تبلیغ تعالیم دین در بین مردم توسط پیامبران چه نتیجه ای داشت؟ این تداوم سبب شد تا تعالیم الهی جزء سبک زندگی و آداب و فرهنگ مردم شود و دشمنان دین نتوانند آن را به راحتی کنار بگذارند.

۴۱. عوامل فراموشی یا تحریف تعلیمات پیامبران پیشین چه بود؟ به علت ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی و عدم توسعه کتابت

۴۲. علل فرستادن پیامبران متعدد را نام ببرید. استمرار و پیوستگی در دعوت، رشد تدریجی سطح فکر مردم و تحریف تعلیمات پیامبران پیشین

۴۳. از علل فرستادن پیامبران متعدد "رشد تدریجی سطح فکر مردم" را توضیح دهید. لازم بود در هر عصر و دوره ای پیامبران جدیدی مبعوث شوند تا اصول ثابت دین را در خور فهم و اندیشه انسان های دوران خود بیان کنند و متناسب با درک آنان سخن گویند. پس تمام پیامبران درباره توحید معاد عدالت عبادت خداوند و مانند آن سخن گفتند اما بیان هر کدام از آنها در سطح فهم و درک مردم زمان خود بوده است.

۴۴. از علل فرستادن پیامبران متعدد "تحریف تعلیمات پیامبران پیشین" را توضیح دهید. به علت ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی و عدم توسعه کتابت، تعلیمات انبیاء به تدریج فراموش می شد یا به گونه ای تغییر می یافت که با اصل آن متفاوت می شد؛ برای همین پیامبر بعدی می آمد و تعلیمات اصیل و صحیح را بار دیگر برای مردم بیان می کرد.

۴۵. وقتی پیامبری می آمد چه سفارشی نسبت به پیامبر پس از خود می کرد؟ نه تنها پیامبران گذشته را انکار و رد نمی کرد بلکه آنان را تصدیق می کرد و خود را ادامه دهنده راه آنان معرفی می کرد و از مردم می خواست به دستور خداوند از او پیروی کنند و یاری ش دهند.

۴۶. قرآن منشأ اصلی اختلاف در ادیان الهی را چه می داند؟ آن دسته از رهبران دینی که به خاطر حفظ منافع دنیوی (ثروت و قدرت) پیامبر جدید را انکار کردند.

۴۷. دین های ساخت انسان چگونه ایجاد شدند؟ سازندگان این ادیان دو گروهند:

۱. کسانی که خود را به دروغ پیامبر معرفی کرده اند.

۲. کسانی که خود را از جانب خدا نمی دانند بلکه آنچه به فکرشان رسیده در قالب یک دین به مردم عرضه کرده اند.

تعیین جواب درست

۴۸. کدام مورد، از علل آمدن پیامبران متعدد می باشد و پیام کدام عبارت شریفه، حاکی از آن است؟

الف. استمرار و پیوستگی در دعوت - لقد من الله على المومنین اذ بعث فيهم رسولا من انفسهم ..

ب. رشد تدریجی سطح فکر مردم - انا معاشر الانبياء امرنا ان نكلم الناس على قدر عقولهم ☆

۴۹. چگونه تعالیم الهی جزئی از آداب و رسوم و فرهنگ مردم شد و ثمره این رشد فرهنگی چه بود؟

الف. استمرار دعوت پیامبران و تداوم تبلیغ آن - تعالیم دینی به سادگی از جامعه بشری خارج نمی شود. ☆

ب. رشد تدریجی سطح فکر مردم - تعالیم دینی به سادگی از جامعه بشری خارج نمی شود.

۵۰. کدام ویژگی در انسان ها عامل این امر شده که خداوند یک برنامه کلی در اختیار آنها گذاشته تا آنان را به هدف مشترکی برساند؟

الف. فطرت که در میان انسان ها مشترک است. ☆ ب. قدرت اختیار و تصمیم گیری در کارهای فردی و اجتماعی

۵۱. "فطرت مشترک انسانی و ویژگی های فطری مشترک، ملازم با عنایت خداوند، در قرار دادن یک برنامه کلی برای دستیابی به هدف مشترک است." این مفهوم، از دقت در پیام کدام آیه به دست می آید؟

الف. "[این دین] آیین پدرتان ابراهیم است و او شما را از پیش مسلمان نامید." ☆

ب. دین نزد خداوند، اسلام است و اهل کتاب در آن راه مخالفت نیپمودند مگر .. ☆

درس سوم: آخرین پیامبر

ولكن رسول الله و خاتم النبیین (بلکه او فرستاده خدا و پایان بخش پیامبران است).

پیام: خداوند در قرآن پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله را "خاتم النبیین" معرفی می کند.

خود پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله هم در اجتماعات مختلف خود را آخرین پیامبر معرفی می کرد.

علت ← تا پس از ایشان کسی ادعای پیامبری نکند.

و اگر ادعا کرد، مردم فریب او را نخورند و بدانند که او پیامبر واقعی نیست.

تعیین زمان ختم نبوت با خداست زیرا اوست که:

✓ پیامبران را می فرستد.

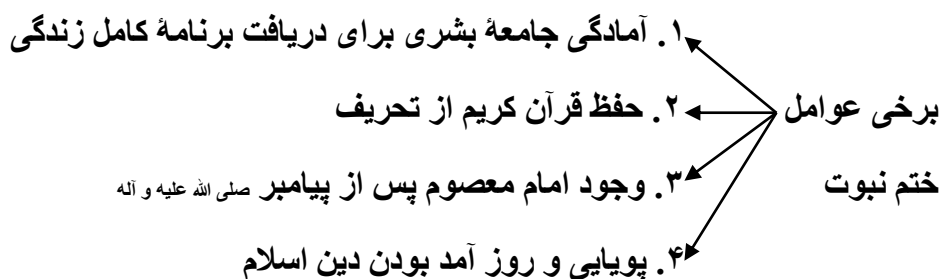
✓ نیاز یا عدم نیاز به پیامبر را در هر زمان تشخیص می دهد.

✓ و دقیقاً می داند عوامل ختم نبوت فراهم شده یا نه.

مثال: یکی از عوامل بی نیازی از پیامبر جدید، حفظ کتاب آسمانی از تحریف، و وجود آن کتاب در میان مردم است. اما تشخیص اینکه در چه زمانی مردم به مرحله ای می رسند که می توانند کتاب آسمانی خود را حفظ کنند، در توانایی انسان نیست و فقط خدا از چنین علمی برخوردار است.

نکته:

با توجه به اعلام ختم نبوت در زمان پیامبر صلی الله علیه و آله متوجه می شویم که عوامل بی نیازی از پیامبر جدید فراهم بوده است.

۱. آمادگی جامعه بشری برای دریافت برنامه کامل زندگی:

از عوامل تجدید نبوت ها { پایین بودن سطح درک انسان ها
و عدم توانایی آنان در گرفتن برنامه کامل زندگی } بود.

در عصر نزول قرآن، با اینکه مردم حجاز سطح فرهنگی پایینی داشتند اما آمادگی فکری و فرهنگی جوامع مختلف به میزانی بود که می توانستند کامل ترین برنامه زندگی را

(علت)

دریافت کند حفظ کند و به کمک آن، پاسخ نیازهای فردی و اجتماعی خود را به دست آورد.

و به همین جهت با ورود اسلام به سرزمین های دیگر مثل ایران، عراق، مصر و شام،

- نهضت علمی و فرهنگی بزرگی آغاز شد. (معلول)
- و عالمان فراوانی ظهور کردند.

با تلاش و کوشش مسلمانان

۲. حفظ قرآن کریم از تحریف: در پرتو عنایت الهی قرآن دچار تحریف نشد. (معلول)

(علل) و با اهتمامی که پیامبر صلی الله علیه و آله در جمع آوری قرآن داشت

و هیچ کلمه ای بر آن افزوده یا از آن کم نگردید (تعریف تحریف) (علت) پس {نیازی به تصحیح ندارد و جاودانه باقی خواهد ماند.

۳. وجود امام معصوم پس از پیامبر صلی الله علیه و آله: تعیین امام معصوم از طرف خدا (علت) سبب شد که مسئولیت های پیامبر به جز دریافت وحی ادامه یابد و جامعه کمبودی از جهت رهبری و هدایت نداشته باشد. (معلول)

۴. پویایی و روز آمد بودن دین اسلام: دینی می تواند برای همیشه ماندگار باشد (معلول) که بتواند به همه سوال ها و نیازهای انسان ها در همه مکان ها و زمان ها پاسخ دهد. (علت)

برخی ویژگی های دین اسلام که باعث شده بتواند پاسخ گوی نیازهای بشر در دوره های مختلف باشد:

اول: توجه به نیازهای متغیر، در عین توجه به نیازهای ثابت:

نیازهای انسان در زندگی فردی و اجتماعی دو دسته اند:

۱. نیازهای ثابت که در همه زمان ها برای بشر وجود داشته و از بین نمی رود. مثل:

- * نیاز به امنیت
- * داد و ستد با دیگران
- * تربیت و تعلیم
- * ازدواج و تشکیل خانواده
- * عدالت
- * حکومت

دین اسلام برای هر کدام از این نیازها **قوانین ثابت و مشخصی** دارد.

۲. **نیازهای متغیر: که از درون همین نیازهای ثابت پدید می آیند؛** انسان ها با گذشت زمان برای پاسخ گویی به نیازهای ثابت خود از روش ها و شیوه های مختلف و متغیری استفاده می کردند معارف اسلامی به گونه ای است که **متخصصان دین** می توانند **از درون آن** با **توجه به نیازهای جدید** به وجود آمده، قوانین مورد نیاز جامعه را **استخراج** کنند و **در اختیار مردم** قرار دهند. (مثلا قوانین درباره بانکداری، اسکناس، خرید و استفاده از سلاح های جدید)

مثال ۱: داد و ستد یک نیاز ثابت است شیوه و چگونگی داد و ستد زمانی به شکل **کالا به کالا** بود و زمانی دیگر به جای **کالا سکه** می گرفتند بعدها پول اعتباری یعنی **اسکناس** به بازار آمد و امروزه **قراردادهای بانکی** معامله را تنظیم می کنند.

مثال ۲: نیاز به امنیت یک نیاز ثابت است اما **چگونگی تامین امنیت** و **ابزارها** و **اسلحه** هایی که برای تامین امنیت به کار گرفته می شود در مقایسه با دوره های گذشته بسیار متفاوت شده است.

دوم: وجود قوانین تنظیم کننده: در اسلام دسته ای از قواعد و قوانین وجود دارد که

- ❖ به مقررات اسلامی خاصیت **انطباق و تحرک** داده است.
- ❖ این قواعد بر همه احکام و مقررات اسلامی **تسلط** دارند.
- ❖ مانند **بازرسان عالی**، احکام و مقررات را **تحت نظر** قرار می دهند و **کنترل** می کنند.

پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرموده اند: **لا ضرر و لا ضرار فی الاسلام** یعنی اسلام با ضرر دیدن و ضرر رساندن مخالف است. (قاعده و قانون تنظیم کننده که بسیاری از مقررات اسلامی را کنترل می کند)

مثلا: مثلا روزه ماه رمضان بر هر مکلفی واجب است ولی اگر این روزه گرفتن برای شخصی **ضرر** داشته باشد بر او **حرام** است.

این عوامل **دلایلی** هستند بر اینکه آخرین پیامبر الهی، **کامل ترین** و **شایسته ترین** برنامه را برای هدایت تمامی انسان ها، در **همه زمان ها** به مردم معرفی نمود و دیگر **نیازی به آمدن پیامبر جدید نیست**.

یکی خط است ز اول تا به آخر بر او خلق جهان گشته مسافر (دین خدا از اول تا آخر یکی بوده، محتوای دعوت همه پیامبران یکسان بوده است. / ان الدین عندالله الاسلام /)

در این ره، انبیاء چون ساربان اند / دلیل و رهنمای کاروان اند (ضرورت نبوت)

وزیشان سید ما گشته سالار / هم او اول هم او آخر در این کار (خاتمیت پیامبری حضرت محمد صلی الله علیه و آله، و **وظیفه پیروان پیامبران گذشته ایمان آوردن به پیامبری آخرین پیامبر و اطاعت از اوست. /** **ولکن رسول الله و خاتم النبیین**)

بر او ختم آمده پایان این راه / بر او نازل شده "ادعوا الی الله" (خاتمیت پیامبری حضرت محمد صلی الله علیه و آله / **ولکن رسول الله و خاتم النبیین**)

شده او پیش و دل ها جمله در پی گرفته دست جان ها دامن وی (پذیرش ولایت معنوی فرستادگان الهی)

وظیفه پیروان پیامبران گذشته

خداوند فقط یک دین و یک راه برای هدایت انسان ها فرستاده است که همان اسلام است.

هر یک از پیامبران، این دین الهی را در خور فهم و اندیشه انسان های دوران خود بیان کرده اند. (انا معاشر الانبیاء امرنا ان نکلم الناس علی قدر عقولهم)

آمدن پیامبر جدید و آوردن کتاب { بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی، اکنون نمی تواند جدید نشانگر این است که پاسخ گوی نیازهای مردم باشد.

هر پیامبری می آمد به آمدن پیامبر بعدی بشارت می داد و بر پیروی از او تأکید می کرد.

پس وجود دو یا چند دین در پیروان پیامبر قبلی به آخرین پیامبر { از فرمان خدا سرپیچی کردن یک زمان نشانگر این است که ایمان نیاورده اند و این یعنی و از دستورات پیامبران گذشته پیروی نکردن

امروزه قرآن { محتوای آن به طور کامل از جانب خداست. پس تنها دینی که تنها کتاب آسمانی است { انسان ها آن را کم و زیاد نکرده اند. می تواند مردم را به که می توان گفت { با اطمینان خاطر می توان از آن پیروی کرد. رستگاری دنیا و آخرت برساند اسلام است.

و من یبتغ غیر الاسلام دینا فلن یقبل منه و هو فی الآخرة من الخاسرین (تطابق معنایی دارد با عبارت قرآنی "ان الدین عندالله الاسلام")

هر کس که دینی جز اسلام اختیار کند هرگز از او پذیرفته نخواهد شد و در آخرت از زیانکاران خواهد بود.

پیام: تنها دینی که می تواند مردم را به رستگاری دنیا و آخرت برساند اسلام است. { و غیر از دین اسلام هیچ دینی از مردم پذیرفته نیست.

همه پیامبران یک برنامه و هدف مشخص را دنبال کرده اند و همدیگر را تأیید کرده اند پس کسی که به آخرین پیامبر الهی ایمان بیاورد در واقع به تمام پیامبران سابق ایمان آورده است. مثال درست: پیامبران مانند معلم است که پایه های مختلف تحصیلی را به ترتیب درس می دهد و هر کدام مطالب سال قبل را تکمیل می کنند. مثال نادرست: پیامبران مانند فروشندگان کالا نیستند که هر کدام برای خود فروشگاههای باز کرده و کالای خود را تبلیغ کنند تا مردم بخواهند یک کالا را انتخاب کنند.

نکته مهم و پیام اول آیه زیر: همه پیامبران یک برنامه و هدف مشخص را دنبال و همدیگر را تأیید کرده اند. پس اگر کسی به آخرین پیامبر الهی ایمان بیاورد، در واقع به تمام پیامبران سابق نیز ایمان آورده

قولوا آمنا بالله و ما انزل الینا و ما انزل الی ابراهیم و اسماعیل و اسحاق و یعقوب و الاسباط و ما اوتی موسی و عیسی و النبیون من ربهم لانفرق بین احد منهم و نحن له مسلمون (بگوئید: ما به خدا و به آنچه بر ما نازل شده ایمان آوردیم و به آنچه بر ابراهیم و اسماعیل و اسحاق و یعقوب و پیامبرانی [از نسل یعقوب] نازل شده، و به آنچه به همه پیامبران از سوی پروردگارشان داده شده، میان هیچ یک از ایشان فرق نمی گذاریم و در برابر او تسلیم هستیم).

پیام دوم: اصول کلی دعوت پیامبران یکسان بوده است.

پیام سوم: دین نزد خدا اسلام است به معنی تسلیم شدن در برابر فرمان های الهی (ان الدین عندالله الاسلام)

اگر کسی از پیروان پیامبران گذشته از آمدن پیامبر جدید آگاه نشود؛

❖ نزد خدا عذر دارند.

❖ و اگر مطابق دین خود عمل کرده باشند، پاداش خود را می گیرند.

اگر کسی بعد از آمدن پیامبر جدید دست به تحقیق و جست و جو بزند ولی نتواند به حقانیت دین جدید پی ببرد؛

❖ عذرشان نزد خداوند پذیرفته است.

❖ و مورد مؤاخذه قرار نمی گیرند.

۱. حقیقت را درک کرده اند، اما به خاطر خداوند از قلب و درون همه آگاه است و فرق می گذارد بین این دو گروه و گروه دوم را مؤاخذه نخواهد کرد.
۲. و کسانی که با همه زحمتی که کشیده اند، حقیقت دین را نیافته اند. (که معمولاً کم هستند).

اندیشه و تحقیق صفحه ۳۵

به نظر شما آیا این امکان وجود داشت که خداوند برنامه سعادت بشر را یک بار برای همیشه در زمان حضرت آدم علیه السلام برای مردم بفرستد؟ چرا؟ خیر- برای انسان های همان عصر حضرت آدم علیه السلام قابل درک و فهم نبود و فراتر از عقل و درک آنان بود و برای انسان های سایر عصرها هم پاسخگو نبود چون دین با گذر زمان دچار تحریف یا نابودی کلی می شد و به صورت صحیح و بدون تحریف به دستشان نمی رسید تا از آن بهره مند شوند.

نمونه سؤالات درس دوم

آیات و روایات

۱. عبارت قرآنی "ولكن رسول الله و خاتم النبیین" به چه موضوعی اشاره دارد؟ ختم نبوت

۲. حدیث "لا ضرر و لا ضرار فی الاسلام"

الف. بیانگر چه موضوعی است؟ برخی قوانین در اسلام تنظیم کننده و کنترل کننده قوانین دیگرند از جمله این سخن پیامبر صلی الله علیه و آله

ب. یک مثال برای درک این حدیث بنویسید. مثلاً روزه ماه رمضان بر هر مکلفی واجب است ولی اگر این روزه گرفتن برای شخصی ضرر داشته باشد بر او حرام است.

۳. آیه "و من یتبع غیر الاسلام دینا فلن یقبل منه و هو فی الآخرة من الخاسرین"

الف. به چه موضوعی اشاره دارد؟ وظیفه پیروان پیامبران گذشته اطاعت از پیامبر خاتم است.

ب. چه پیام هایی برای ما دارد؟

- خداوند فقط یک دین برای هدایت انسان ها فرستاده و آن اسلام است.
- اگر پیروان پیامبران پیشین به پیامبر خاتم و دین اسلام ایمان نیاورند از آنها پذیرفته نیست و طبیعتاً در آخرت از زیان کاران خواهند بود.

۴. با توجه به آیه شریفه " قولوا آمنا بالله و ما انزل الینا و ما انزل الی ابراهیم و اسماعیل و اسحاق و یعقوب و الاسباط و ما اوتی موسی و عیسی و النبیون من ربهم لانفرق بین احد منهم و نحن له مسلمون " پاسخ دهید.

الف. چرا خداوند از ما خواسته که به همه پیامبران ایمان آوریم؟ همه پیامبران یک برنامه و هدف مشخص را دنبال و همدیگر را تأیید کرده اند و آورنده یک دین بوده اند.

ب. در چه صورتی به تمام پیامبران ایمان آورده ایم؟ اگر کسی به آخرین پیامبر الهی ایمان بیاورد، در واقع به تمام پیامبران سابق نیز ایمان آورده است.

ج. یک پیام برای آیه بنویسید. اصول کلی دعوت پیامبران یکسان بوده است. / اگر کسی به آخرین پیامبر الهی ایمان بیاورد، در واقع به تمام پیامبران سابق نیز ایمان آورده است. / دین نزد خدا اسلام است به معنی تسلیم شدن در برابر فرمان های الهی.

تعیین درستی یا نادرستی جملات

۵. نیازهای متغیر در همه زمان ها برای بشر وجود داشته و از بین نمی رود. نادرست

۶. چگونگی تأمین اسلحه برای حفظ امنیت جامعه اسلامی یک نیاز متغیر است. درست

۷. در بیت " دراین ره انبیاء چون ساربان اند دلیل و رهنمای کاروان اند " موضوع ختم نبوت اثبات می شود. نادرست

۸. بیت "شده او پیش و دل ها جمله در پی گرفته دست جان ها دامن وی " اشاره به ولایت معنوی پیامبر و پذیرش آن توسط مسلمانان دارد. درست

۹. خداوند فقط یک دین و یک راه برای هدایت انسان ها فرستاده است که آن هم اسلام است. درست

۱۰. هر پیامبری می آمد به آمدن پیامبر بعدی بشارت می داد و بر پیروی از او تأکید می کرد. درست

۱۱. تمام دین ها می تواند ما را به رستگاری برساند و فقط اختصاص به دین اسلام ندارد. نادرست

۱۲. پیامبران مانند فروشندگان کالا هستند که هر کدام کالای خود را تبلیغ می کنند. نادرست

۱۳. پیامبران مانند یک معلم هستند که پایه های مختلف تحصیلی را به ترتیب تدریس می کنند و هر سال مطالب قبل را تکمیل می نمایند. درست

۱۴. هر کس به پیامبر خاتم ایمان بیاورد در واقع به تمام پیامبران سابق هم ایمان آورده است. درست

کامل کردنی:

۱۵. چگونگی برپایی عدالت یک نیاز و نیاز به عدالت یک نیاز است. متغیر / ثابت

کشف ارتباط:

۱۶. عبارات قسمت "الف" را به عبارت متناسب از قسمت "ب" وصل کنید. (یک مورد قسمت ب اضافه است.)

الف

ب

۱. بعد از پیامبر صلی الله علیه و آله جامعه کمبودی از جهت رهبری و هدایت نداشته است. (ب)
- الف. پویایی و روزآمد بودن دین اسلام
- ب. تعیین امام معصوم از طرف خدا
- پ. ختم نبوت
۲. دینی می تواند ماندگار بماند که بتواند در تمام زمان ها و مکان ها پاسخگوی نیازهای بشر باشد. (الف)
- ت. آمادگی جامعه بشری برای دریافت
- و ز ایشان سید ما گشته سالار/ همو اول همو آخر در برنامه کامل زندگی
- این کار (پ)

۱۷. عبارات قسمت "الف" را به عبارت متناسب از قسمت "ب" وصل کنید. (یک مورد قسمت ب اضافه است.)

الف

ب

۱. با ورود اسلام به سرزمین های دیگر عالمان فراوانی ظهور کردند. (ب)
- الف. وجود امام معصوم پس از پیامبر صلی الله علیه و آله
- ب. آمادگی جامعه بشری برای دریافت
۲. مسئولیت های پیامبر به جز وحی ادامه یافت. (الف)
- برنامه کامل زندگی
۳. این قوانین مانند بازرسان عالی عمل می کنند. (ج)
- ج. تنظیم کننده
- د. متغیر

کوتاه پاسخ

۱۸. چگونه می فهمیم که در زمان پیامبر صلی الله علیه و آله عوامل بی نیازی از پیامبر جدید فراهم بوده است؟ به دلیل اعلام ختم نبوت در زمان ایشان

۱۹. چگونه جامعه اسلامی بعد از پیامبر صلی الله علیه و آله کمبودی از جهت هدایت و رهبری نداشت؟ با تعیین امام معصوم از طرف خداوند.

۲۰. چگونه دینی می تواند برای همیشه ماندگار باشد؟ دینی که بتواند به همه سوال ها و نیازهای انسان ها در همه مکان ها و زمان ها پاسخ دهد. (یعنی دینی که پویا و روزآمد باشد)

۲۰. ویژگی های دین اسلام که عامل پویایی و روزآمد بودن آن شده اند را نام ببرید؟ توجه به نیازهای متغیر، در عین توجه به نیازهای ثابت، وجود قوانین تنظیم کننده

۲۲. نیازهای انسان در زندگی فردی و اجتماعی دو دسته اند آنها را نام ببرید. نیازهای ثابت و نیازهای متغیر

۲۳. کدام قوانین به مقررات اسلامی خاصیت انطباق و تحرک می بخشند؟ قوانین تنظیم کننده

۲۴. کدام قوانین مانند بازرسان عالی برمقررات اسلامی نظارت و کنترل دارند؟ قوانین تنظیم کننده

۲۵. آمدن پیامبر جدید و آوردن کتاب جدید نشانگر چیست؟ نشانه این است که بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی، اکنون نمی تواند پاسخ گوی نیازهای مردم باشد.

تعریف اصطلاحات:

۲۶. نیازهای ثابت و مثال: نیازهای ثابت که در همه زمان ها برای بشر وجود داشته و از بین نمی رود. دین اسلام برای هر کدام از این نیازها قوانین ثابت و مشخصی دارد.

مثال: نیاز به امنیت، عدالت، داد و ستد با دیگران، حکومت، تعلیم و تربیت، ازدواج و تشکیل خانواده

۲۷. نیازهای متغیر و مثال: این نیازها از درون نیازهای ثابت پدید می آیند؛ انسان ها با گذشت زمان برای پاسخ گویی به نیازهای ثابت خود از روش ها و شیوه های مختلف و متغیری استفاده می کردند معارف اسلامی به گونه ای است که متخصصان دین می توانند از درون آن با توجه به نیازهای جدید به وجود آمده، قوانین مورد نیاز جامعه را استخراج کنند و در اختیار مردم قرار دهند. (مثلا قوانین درباره بانکداری، اسکناس، خرید و استفاده از سلاح های جدید)

مثال: داد و ستد یک نیاز ثابت است شیوه و چگونگی داد و ستد زمانی به شکل کالا به کالا بود و زمانی دیگر به جای کالا سکه می گرفتند بعدها پول اعتباری یعنی اسکناس به بازار آمد و امروزه قراردادهای بانکی معامله را تنظیم می کنند.

۲۸. قوانین تنظیم کننده: در اسلام دسته ای از قواعد و قوانین وجود دارد که به مقررات اسلامی خاصیت انطباق و تحرک داده است. این قواعد بر همه احکام و مقررات اسلامی تسلط دارند و مانند بازرسان عالی، احکام و مقررات را تحت نظر قرار می دهند و کنترل می کنند.

تشریحی:

۲۹. تعیین زمان ختم نبوت با کیست و چرا؟ خداوند / چون خدا پیامبران را می فرستد و اوست که نیاز

یا عدم نیاز به پیامبر را در هر زمان تشخیص می دهد و اوست که دقیقا می داند عوامل ختم نبوت فراهم شده یا نه.

۳۰. با یک مثال توضیح دهید چگونه می فهمیم که در زمان پیامبر صلی الله علیه و آله عوامل بی نیازی از پیامبر جدید فراهم بوده است؟ با توجه به اعلام ختم نبوت در زمان پیامبر صلی الله علیه و آله متوجه می شویم که عوامل بی نیازی از پیامبر جدید فراهم بوده است. مثلاً: یکی از عوامل بی نیازی از پیامبر جدید، حفظ کتاب آسمانی از تحریف، و وجود آن کتاب در میان مردم است. اما تشخیص اینکه در چه زمانی مردم به مرحله ای می رسند که می توانند کتاب آسمانی خود را حفظ کنند، در توانایی انسان نیست و فقط خدا از چنین علمی برخوردار است.

۳۱. عوامل بی نیازی از پیامبر جدید (ختم نبوت) را فقط نام ببرید. ۱. آمادگی جامعه بشری برای دریافت برنامه کامل زندگی ۲. حفظ قرآن کریم از تحریف ۳. وجود امام معصوم پس از پیامبر صلی الله علیه و آله ۴. پویایی و روز آمد بودن دین اسلام

۳۲. از علل ختم نبوت "آمادگی جامعه بشری برای دریافت برنامه کامل زندگی" را توضیح دهید. از عوامل تجدید نبوت ها پایین بودن سطح درک انسان ها و عدم توانایی آنان در گرفتن برنامه کامل زندگی بود. در عصر نزول قرآن، با اینکه مردم حجاز سطح فرهنگی پایینی داشتند اما آمادگی فکری و فرهنگی جوامع مختلف به میزانی بود که می توانستند کامل ترین برنامه زندگی را دریافت کنند، حفظ کند و به کمک آن، پاسخ نیازهای فردی و اجتماعی خود را به دست آورد. و به همین جهت با ورود اسلام به سرزمین های دیگر مثل ایران، عراق، مصر و شام، نهضت علمی و فرهنگی بزرگی آغاز شد و عالمان فراوانی ظهور کردند.

۳۳. از علل ختم نبوت "حفظ قرآن کریم از تحریف" را توضیح دهید. با تلاش و کوشش مسلمانان و در پرتو عنایت الهی و با اهتمامی که پیامبر صلی الله علیه و آله در جمع آوری قرآن داشت، این کتاب دچار تحریف نشد و هیچ کلمه ای بر آن افزوده یا از آن کم نگردید؛ پس نیازی به تصحیح ندارد و جاودانه باقی خواهد ماند.

۳۴. از علل ختم نبوت "وجود امام معصوم پس از پیامبر صلی الله علیه و آله" را توضیح دهید. تعیین امام معصوم از طرف خدا سبب شد که مسئولیت های پیامبر به جز دریافت وحی ادامه یابد و جامعه کمبودی از جهت رهبری و هدایت نداشته باشد.

۳۵. از علل ختم نبوت "پویایی و روز آمد بودن دین اسلام" را توضیح دهید. دینی می تواند برای همیشه ماندگار باشد که بتواند به همه سؤالات و نیازهای انسان ها در همه مکان ها و زمان ها پاسخ دهد. دین اسلام ویژگی هایی دارد که می تواند پاسخ گوی نیازهای بشر در دوره های مختلف باشد.

۳۶. وجود دو یا چند دین در یک زمان، نشانه چیست؟ نشانگر این است که پیروان پیامبر قبلی به آخرین پیامبر ایمان نیاورده اند و این کار به معنی سرپیچی از فرمان خدا و پیروی نکردن پیروی نکردن از دستورات پیامبران گذشته است.

۳۷. چرا تنها دینی که ما را به رستگاری می رساند اسلام است؟ امروزه قرآن تنها کتاب آسمانی است

که می توان گفت محتوای آن به طور کامل از جانب خداست و انسان ها آن را کم و زیاد نکرده اند و با اطمینان خاطر می توان از آن پیروی کرد؛ پس تنها دینی که می تواند مردم را به رستگاری دنیا و آخرت برساند اسلام است.

۳۸. آیا دین از کسی از پیروان پیامبران گذشته که از آمدن پیامبر جدید آگاه نشده است پذیرفته است؟ این افراد نزد خدا عذر دارند و اگر مطابق دین خود عمل کرده باشند، پاداش خود را می گیرند.

۳۹. آیا دین از کسی بعد از آمدن پیامبر جدید دست به تحقیق و جست و جو بزند ولی نتواند به حقایق دین جدید پی ببرد پذیرفته است؟ این افراد عذرشان نزد خداوند پذیرفته است و مورد مؤاخذه قرار نمی گیرند.

۴۰. خداوند با کسانی که بعد از آمدن یک پیامبر به او ایمان نیاورده و بر اعتقاد بر پیامبر پیشین باقی مانده اند چگونه برخورد می کند؟ خداوند از قلب و درون همه آگاه است و فرق می گذارد بین کسانی که حقیقت را درک کرده اند، اما به خاطر امیال دنیوی از آن پیروی نمی کنند و کسانی که با همه زحمتی که کشیده اند، حقیقت دین را نیافته اند. (که معمولاً کم هستند.) و گروه دوم را مؤاخذه نخواهد کرد.

تعیین جواب درست

۴۱. کدام مورد، از علل آمدن پیامبران متعدد می باشد و پیام کدام عبارت شریفه، حاکی از آن است؟

الف. استمرار و پیوستگی در دعوت - لقد من الله على المؤمنين اذ بعث فيهم رسولا من انفسهم ..

ب. رشد تدریجی سطح فکر مردم - انا معاشر الانبياء امرنا ان نكلم الناس على قدر عقولهم ☆

۴۲. چگونه تعالیم الهی جزئی از آداب و رسوم و فرهنگ مردم شد و ثمره این رشد فرهنگی چه بود؟

الف. استمرار دعوت پیامبران و تداوم تبلیغ آن - تعالیم دینی به سادگی از جامعه بشری خارج نمی شود. ☆

ب. رشد تدریجی سطح فکر مردم - تعالیم دینی به سادگی از جامعه بشری خارج نمی شود.

۴۳. کدام ویژگی در انسان ها عامل این امر شده که خداوند یک برنامه کلی در اختیار آنها گذاشته تا آنان را به هدف مشترکی برساند؟

الف. فطرت که در میان انسان ها مشترک است. ☆ ب. قدرت اختیار و تصمیم گیری در کارهای فردی و اجتماعی

۴۴. "فطرت مشترک انسانی و ویژگی های فطری مشترک، ملازم با عنایت خداوند، در قرار دادن یک برنامه کلی برای دستیابی به هدف مشترک است." این مفهوم، از دقت در پیام کدام آیه به دست می آید؟

الف. "[این دین] آیین پدرتان ابراهیم است و او شما را از پیش مسلمان نامید."

ب. دین نزد خداوند، اسلام است و اهل کتاب در آن راه مخالفت نیمودند مگر . ☆

درس چهارم: معجزه جاویدان

ستاره ای بدرخشید و ماه مجلس شد (حضرت محمد صلی الله علیه و آله برترین پیامبر، بعثت ایشان)

دل رمیده ما را انیس و مونس شد

نگار من که به مکتب نرفت و خط ننوشت (امی بودن پیامبر صلی الله علیه و آله) (وماكنت تتلوا من قبله من کتاب و لاتخطه بیمک اذا لارتاب المبطلون)

به غمزه مسئله آموز صد مدرس شد

قرآن گواه و دلیل نبوت پیامبر صلی الله علیه و آله است.

تعریف آیت: (معجزه) هر گاه پیامبری از سوی خداوند مبعوث می شد، برای اینکه مردم دریابند که وی با خداوند ارتباط دارد و از طرف او مأمور به پیامبری شده است، کارهای خارق العاده ای انجام می داد که هیچ کس بدون تایید و اذن خداوند قادر به انجام آنها نبود.

معنای آیت: نشانه و علامت نبوت

دانشمندان اسلامی آیت را معجزه می نامند زیرا عجز و ناتوانی سایر افراد در این امور آشکار می شود.

معجزه هر پیامبر متناسب با زمان خودش بود.

مثال ۱: در دوران حضرت موسی علیه السلام **سحر و جادو** رواج داشت و مردم ساحران را انسان هایی فوق العاده می دانستند و به آنها **احترام** می گذاشتند (مثلاً طناب را به زمین می انداختند و آن را با روش خاصی حرکت می دادند و مردم تصور می کردند مار شده اند). و حضرت موسی علیه السلام معجزه ای به اذن خدا نشان داد که **فرا تر از کار** ساحران و جادوگران بود تا مردم بدانند که ساحران در برابر قدرت خداوند ضعیف و ناتوانند.

به علت اینکه معجزه حضرت موسی علیه السلام **فرا تر از سحر ساحران بود؛**

ساحران با دیدن تبدیل شدن عصای حضرت موسی علیه السلام به اژدهای عظیم

- به معجزه بودن آن اعتراف کردند.
- و به خدای یگانه ایمان آوردند.
- و نبوت حضرت موسی علیه السلام را تصدیق کردند.
- و به همین دلیل گروهی از آنان به دستور فرعون به قتل رسیدند.

مثال ۲: حضرت عیسی علیه السلام در زمانی مبعوث شد که برخی شاخه های علم مانند پزشکی پیشرفت زیادی کرده بود و پزشکان، جایگاه ویژه در جامعه داشتند. معجزه حضرت عیسی علیه السلام نیز بیشتر در همین راستا قرار گرفت. مانند: شفا دادن بیماری های غیر قابل درمان و زنده کردن مردگان.

انی قد جنتکم بأیة من ربکم انی اخلق لکم من الطین کهیئة الطیر فانفخ فیه فیکون طیرا باذن الله و ابرئ الاکمه و الابرص و احی الموتی باذن الله

موضوع آیه: قرآن در این آیه ۴ معجزه برای حضرت عیسی علیه السلام نام می برد:

- ✓ ساختن پرنده از گِل و دمیدن در آن که به اذن خدا پرنده ای شد.
- ✓ شفای کور مادرزاد
- ✓ شفای برص
- ✓ زنده کردن مرده

فرق معجزه اصلی پیامبر صلی الله علیه و آله (قرآن) با معجزات پیامبران گذشته:

معجزات پیامبران گذشته فقط برای آن زمان قابل مشاهده بود و امروز اثری از آن باقی نمانده است. خداوند معجزه اصلی پیامبر صلی الله علیه و آله را قرآن کریم قرار داد زیرا معجزه آخرین پیامبر باید به گونه ای باشد که:

۱. مردم زمان خودش به معجزه بودنش اعتراف کنند و آن را فوق بشری بدانند.

۲. آیندگان هم معجزه بودن آن را تایید کنند.

تحدی

✽ خداوند به کسانی که در الهی بودن قرآن شک دارند، پیشنهاد کرده است تا کتابی همانند آن بیاورند.

✽ و برای اینکه عجز و ناتوانی آنان را نشان دهد، این پیشنهاد را به ده سوره کاهش داده است.

✽ و برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی آنان، پیشنهاد آوردن حتی یک سوره مانند سوره های قرآن را به آنان داده است.

ام یقولون افتراه قل فاتوا بسورة مثله آیا می گویند او به دروغ آن [قرآن] را به خدا نسبت داده است؟ بگو اگر می توانید یک سوره مانند آن بیاورید. (تحدی)

قل لئن اجتمعت الجن و الانس علی ان یاتوا بمثل هذا القران لایأتون بمثله ولو کان بعضهم علی بعض ظهیرا (تحدی) بگو اگر تمامی انس و جن جمع شوند تا همانند قرآن را بیاورند نمی توانند همانند آن را بیاورند هر چند پشتیبان هم باشند.

پیام: تاکید خدا بر این است که هیچ گاه کسی نمی تواند در تحدی پیروز شود و همانند قرآن را بیاورد.

(ارتباط معنایی با آیه ام یقولون افتراه قل فاتوا بسورة مثله)

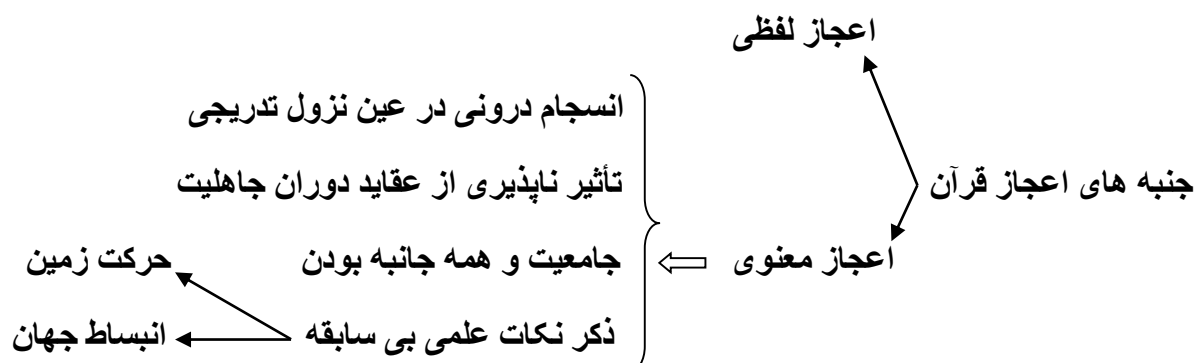
تحدی از زمان نزول قرآن بوده و همچنان ادامه دارد.

اثبات الهی بودن قرآن با تحدی: بیش از چهارده قرن از دعوت قرآن به مبارزه برای آوردن همانند قرآن (تحدی) گذشته و همچنان ادامه دارد. مخالفان سرسخت اسلام از همان ابتدای نزول قرآن تا کنون، تلاش بسیاری کردند تا عظمت قرآن را زیر سؤال ببرند، اما کسی نتوانسته سوره ای حتی به کوتاهی سوره کوثر بیاورد که اندیشمندان زمان، برابری آن را با سوره های قرآن بپذیرند؛ در حالی که آسان ترین راه برای غیر الهی نشان دادن اسلام و قرآن آوردن سوره ای مشابه یکی از سوره های قرآن بود.

تلاش مخالفان الهی بودن قرآن در پاسخ به تحدی قرآن: آنها از گذشته دور تا کنون متن هایی ارائه کردند که ممکن است برای افراد غیر متخصص بی عیب جلوه کند ولی در مراکز علمی و تخصصی مورد قبول واقع نشده است و همه به فراموشی سپرده شده اند.

فعالیت کلاسی صفحه ۴۳

به نظر شما چرا خداوند معجزه آخرین پیامبر خود را کتاب قرار داده است؟ چون پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آخرین پیامبر و تعلیمات ایشان برای همه زمان های بعد از اوست باید سند نبوت او بتواند در تمام دوران حاضر باشد تا شاهی همیشگی بر نبوت ایشان باشد و با گذشت زمان و تغییرات از بین نرود و دچار تغییر نشود بلکه با پیشرفت علم بیشتر درک شود.

قرآن کریم از هر دو جنبه لفظی و محتوایی معجزه است.

اعجاز لفظی قرآن: خداوند برای بیان معارف ژرف و عمیق قرآن

- زیباترین و مناسب ترین کلمات و عبارات ها را انتخاب کرده است تا به بهترین وجه معنای مورد نظر را برساند و دل های آماده را به سوی حق جذب کند.

- هر کس با زبان عربی آشنا باشد، آیات آن با سایر سخن ها فرق دارد و به محض خواندن قرآن، در می یابد که به شیوه ای خاص بیان شده است.

این حقیقت از همان آغاز نزول مورد توجه همه حتی مخالفان قرار گرفته بود (فرق قرآن با سایر سخن ها)

- ساختار زیبا
 - آهنگ موزون و دلنشین کلمه ها و جمله ها
 - شیرینی بیان و رسایی تعبیرات با وجود اختصار
- (علت)

سبب شد که:

- سران مشرکان، مردم را از شنیدن قرآن منع می کردند
 - و اگر کسی برای شنیدن قرآن نزد پیامبر صلی الله علیه و آله می رفت یا از پشت دیوار خانه پیامبر پیامبر صلی الله علیه و آله ، و به قرآن خواندن ایشان گوش می داد او را مجازات می کردند.
- (معلول)

- زیبایی لفظی
 - سبب نفوذ خارق العاده قرآن در افکار و قلوب در طول تاریخ شد
 - و بسیاری از ادیبان و اندیشمندان تحت تاثیر آن مسلمان شده اند.
- (علت)

اعجاز محتوایی قرآن:

قرآن از نظر محتوا و مطالبش ویژگی هایی دارد که نشان می دهد از قلم هیچ دانشمندی تراوش نکرده، چه رسد به پیامبر صلی الله علیه و آله که چیزی ننوشته و آموزشی ندیده بود. این جنبه از اعجاز برای کسانی که زبان قرآن را نمی دانند و فقط از ترجمه ها استفاده می کنند نیز قابل فهم است.

- الف. انسجام درونی در عین نزول تدریجی
 - ب. تأثیر ناپذیری از عقاید دوران جاهلیت
 - ج. جامعیت و همه جانبه بودن
 - د. ذکر نکات علمی بی سابقه
- جنبه های اعجاز محتوایی

الف. انسجام درونی در عین نزول تدریجی:

آثار و نوشته های اولیه دانشمندان و متفکران با آثار دوران پختگی آنان متفاوت است. از این رو دانشمندان معمولاً در نوشته های گذشته خود **تجدید نظر** می کنند و اگر بتوانند، کتاب های گذشته خود را **اصلاح** می کنند. اما قرآن با اینکه بیش از ۶۰۰۰ آیه دارد که در طول ۲۳ سال به تدریج نازل شده و درباره موضوعات مختلف سخن گفته است، نه تنها میان آیات آن، **تعارض و ناسازگاری** نیست، بلکه آیاتش دقیق تر از **اعضای یک بدن** با یکدیگر هماهنگی دارند و **همدیگر را تایید** می کنند.

(افلایتدبرون القرآن و لوکان من عند غیرالله لوجدوا فيه اختلافاً کثیراً) (علت اینکه اختلاف در قرآن دیده نمی شود این است که از طرف خداست. / اعجاز محتوایی، انسجام درونی در عین نزول تدریجی)

تدبر در قرآن صفحه ۴۶

خداوند در قرآن می فرماید:

افلایتدبرون القرآن و لوکان من عند غیرالله لوجدوا فيه اختلافاً کثیراً

با توجه به این آیه بیان کنید چرا خداوند بر این نکته تأکید دارد که اگر قرآن از جانب غیر خدا بود، قطعاً ناسازگاری و اختلافات زیادی در آن یافت می شد؟

آثاری که توسط بشر باشد با گذشت زمان و پیشرفت علم، در آن اختلاف پیش می آید و نیازمند تغییر و اصلاح است اما قرآن با اینکه در طول ۲۳ سال به تدریج نازل شده و درباره موضوعات مختلف سخن گفته است، هیچ تعارضی بین آیاتش نیست و بلکه همه آیات یکدیگر را تایید می کنند.

ب. تأثیر ناپذیری از عقاید دوران جاهلیت:

- در هر دوره ای از زمان فرهنگ مردم را کم و بیش **تحت تأثیر** قرار می دهد.
- **فرهنگ** یعنی مجموعه ای از افکار عقاید و آداب و رسوم.
- فرهنگ مردم **حجاز** آمیزه ای از عقاید نادرست و آداب و رسوم **خرافی** و **شرک آلود** بود.
- با وجود این، قرآن نه تنها از این فرهنگ تأثیر **نپذیرفت**
- بلکه به شدت با آداب جاهلی و رسوم خرافی آن **مبارزه** کرد و به **اصلاح** جامعه پرداخت
- و از موضوع هایی مثل عدالت خواهی، علم دوستی، معنویت و حقوق برابر انسان ها سخن گفته است.

ج. جامعیت و همه جانبه بودن: با اینکه از نزول قرآن بیش از ۱۴ قرن گذشته اما

- در مورد همه مسائل **مهم و حیاتی** که انسان در هدایت به سوی کمال به آن نیاز دارد سخن گفته و چیزی را فروگذار نکرده است.
- این کتاب **فقط** از امور **معنوی**، یا آخرت و رابطه انسان با خدا سخن **نمی گوید**
- بلکه از زندگی **مادی** و دنیوی انسان
- مسئولیت های **اجتماعی**
- و **رابطه** وی با انسان های دیگر سخن می گوید
- و برنامه ای جامع در اختیارش قرار می دهد.

امام باقر علیه السلام می فرماید: خداوند آنچه را که امت **تا روز قیامت** به آن احتیاج دارد، در کتابش [قرآن] آورده است. یعنی نیازهای مربوط به برنامه زندگی و هدایت انسان ها که پیامبران برای آنها فرستاده شده اند. (جامعیت و همه جانبه بودن)

د. ذکر نکات علمی بی سابقه:

- ❖ در جامعه ای که علم و دانش جایگاهی نداشت.
- ❖ و خبری از رشته هایی مثل فیزیک، زیست شناسی، گیاه شناسی و ستاره شناسی نبود.
- ❖ قرآن به برخی نکات علمی اشاره می کند که در تمام دنیای آن روز **بی سابقه** بود و بعدها توسط دانشمندان کشف گردید.
- ❖ اشاره به این نکات علمی بیانگر این است که قرآن **فراتر از علم آن روز** جامعه سخن گفته
- ❖ و ذکر این نکات علمی **فقط از خدا** ساخته است که آگاه به همه علوم است.

حرکت زمین (نمونه اول نکات علمی بی سابقه):

۴ قرن پیش **گالیکه** محاکمه شد چون گفت **زمین متحرک** است و در آن زمان تصور می کردند ثابت است و خورشید و سایر سیارات به دور آن می چرخند.

اما ۱۴ قرن پیش که هیچ ابزار نجومی در دست بشر نبود در آیات قرآن به حرکت زمین اشاره شده مثلا در قرآن زمین به **ذلول** تشبیه شده است.

ذلول به **شتر رامی** گفته می شود که به گونه ای حرکت می کند که سوار خود را **نمی آزارد**.

تشبیه زمین به "ذلول" به خوبی به **حرکت هموار** و **همراه با آرامش** زمین اشاره دارد.

انبساط جهان (نمونه دوم نکات علمی بی سابقه):

یکی از **مهم ترین** کشفیات انسان در قرن ۲۰ "انبساط جهان" است. بر طبق این نظریه، کهکشان ها با سرعت فوق العاده ای در حال حرکت و فاصله گرفتن از یکدیگرند که در نتیجه آن، جهان هستی مدام در حال گسترش و انبساط است. در حالی که به این مطلب هم در قرآن اشاره شده است.

والسماء بنیناها و انا لموسعون و آسمان را با قدرت خود برافراشتیم و همواره آن را وسعت می بخشیم. (آیه انبساط جهان)

تدبر در قرآن صفحه ۴۸

با توجه به آیه زیر، چرا خداوند معجزه جاوید خود را توسط پیامبری به دست مردم رساند که نزد هیچ کس درس نخوانده بود؟ اگر این کتاب توسط یکی از درس خواندگان و دانشمندان جامعه آورده می شد، ممکن بود چه شک و شبهه ای ایجاد شود؟ تا مردم بفهمند که قرآن از جانب خداست. زیرا اگر پیامبر صلی الله علیه و آله خواندن و نوشتن می دانست مردم شک می کردند که شاید از طرف خدا نباشد و خود او آن را ارائه کرده است.

و ما کنت تتلوا من قبله من کتاب و لاتخطه بیمینک اذا لارتاب المبطلون

و پیش از آن هیچ نوشته ای را نمی خواندی و با دست خود، نمی نوشتی که در آن صورت اهل باطل به شک می افتادند. (انسجام درونی در عین نزول تدریجی یکی از جنبه های اعجاز محتوایی) (امی بودن پیامبر) (ارتباط با شعر نگار من که به مکتب نرفت و خط ننوشت)

اندیشه و تحقیق صفحه ۴۹

۱. به نظر شما چرا اندیشه دانشمندان به مرور زمان تغییر می کند؟ این ویژگی چگونه الهی بودن قرآن را اثبات می کند؟؟ زیرا با گذشت زمان و پیشرفت علم، گاهی خلاف آن ثابت می شود و گاه نیاز به تصحیح و تکمیل دارد. اما در مورد علوم قرآن با گذشت زمان و پیشرفت علم ابعاد جدیدی از معارف آن بر انسان ها آشکار می شود.

۲. با توجه به دو متن زیر به سوالات پاسخ دهید:

الف. شاید نتوان کتابی را در جهان یافت که در آن به اندازه قرآن کریم، به تعقل، تفکر و علم دوستی تأکید شده باشد. در این کتاب، بیش از ۷۷۰ بار از علم، ۱۸۵ بار از گوش دادن و توجه کردن، ۴۹ بار از عقل، ۱۸ بار از فکر کردن، ۱۳۲ بار از تبیین و دلیل و نیز ده ها کلمه دیگر مانند قلم و کتاب که به تفکر و علم مربوط می شوند، نام برده شده است. همچنین آیات متعددی در نکوهش جهل، غفلت و تعقل نکردن وجود دارد.

ب. در جامعه آن روز عربستان و حتی دیگر نقاط جهان، کرامت زنان نادیده گرفته می شد به گونه ای که اگر خانواده ای فرزند دختر به دنیا می آورد، احساس شرم می کرد. در چنین فضایی، قرآن کریم با بیان کرامت زن و تساوی مرد با وی در انسانیت اعلام کرد: هر کس از مرد و زن، عمل صالح انجام دهد و اهل ایمان باشد، خداوند به او حیات پاک و پاکیزه می بخشد؛ و عمل هیچ مرد و زنی را

ضایع نمی کند. علاوه بر این قرآن کریم برای زن حقوق خانوادگی و اجتماعی قائل شد، در مالکیت به او استقلال بخشید و درآمد کارش را از آن خودش دانست؛ هزینه خانواده را از روی دوش او برداشت و بر دوش مرد قرار داد و به خصوص بر کرامت، عزت و عفافش تأکید کرد تا در جامعه مورد سوء استفاده مرد قرار نگیرد.

• متن الف به کدام یک از جنبه های اعجاز قرآن کریم اشاره دارد؟ اعجاز محتوایی / تأثیر ناپذیری از عقاید دوران جاهلیت

• متن ب به کدام یک از انواع اعجاز محتوایی اشاره می کند؟ تأثیر ناپذیری از عقاید دوران جاهلیت

نمونه سؤالات درس چهارم

آیات و روایات:

۱. آیه شریفه "انی قد جئتکم بآیه من ربکم انی اخلق لکم من الطین کهیئة الطیر فانفخ فیه فیکون طیرا باذن الله و ابری الاکمه و الابرص و احی الموتی باذن الله" به چه موضوعی اشاره دارد؟

قرآن در این آیه ۴ معجزه برای حضرت عیسی علیه السلام نام می برد که این معجزات متناسب با عصر ایشان است که عصر پیشرفت علم پزشکی بود.

- ✓ ساختن پرنده از گل و دمیدن در آن که به اذن خدا پرنده ای شد.
- ✓ شفای کور مادرزاد
- ✓ شفای برص
- ✓ زنده کردن مرده

۲. آیه شریفه "ام یقولون افتراه قل فاتوا بسورة مثله"

الف. به چه موضوعی اشاره دارد؟ تحدی

ب. حاوی چه پیامی است؟ خداوند برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی کسانی که در الهی بودن قرآن شک دارند، پیشنهاد آوردن حتی یک سوره مانند سوره های قرآن را داده است.

۳. آیه شریفه " قل لئن اجتمعت الجن و الانس علی ان یاتوا بمثل هذا القران لایأتون بمثله ولو کان بعضهم علی بعض ظهیرا "

الف. به چه موضوعی اشاره دارد؟ تحدی

ب. چه پیامی به ما انتقال می دهد؟ تاکید خدا بر این است که هیچ گاه کسی نمی تواند در تحدی پیروز شود و همانند قرآن را بیاورد.

۴. آیه شریفه "افلایتدبرون القرآن و لوکان من عند غیر الله لوجدوا فيه اختلافا كثيرا" اشاره به چه موضوعی دارد؟ یکی از جنبه های اعجاز محتوایی انسجام درونی در عین نزول تدریجی است.

۵. در این حدیث امام باقر علیه السلام "خداوند آنچه را که امت تا روز قیامت به آن احتیاج دارد، در کتابش [قرآن] آورده است"

الف. اشاره به چه موضوعی شده است؟ جامعیت و همه جانبه بودن قرآن از جنبه های اعجاز محتوایی

ب. منظور امام علیه السلام چه نیازهایی می باشد؟ یعنی نیازهای مربوط به برنامه زندگی و هدایت انسان ها که پیامبران برای آنها فرستاده شده اند.

ج. آیا امروز هم قرآن پاسخ گوی نیازهای انسان است؟ بله فرمودند تا روز قیامت

۶. تشبیه زمین به "ذلول" در قرآن به چه چیزی اشاره دارد؟ به حرکت هموار و همراه با آرامش زمین اشاره دارد. (اعجاز محتوایی/ ذکر نکات علمی بی سابقه / حرکت زمین)

۷. موضوع آیه شریفه "والسماء بنیناها و انا لموسعون" چیست؟ انبساط جهان از نکات علمی بی سابقه است که اثبات اعجاز محتوایی قرآن است.

۸. موضوع آیه شریفه "و ما کنت تتلوا من قبله من کتاب و لاتخطه بیمینک اذا لارتاب المبطلون" چیست؟ انسجام درونی در عین نزول تدریجی یکی از جنبه های اعجاز محتوایی و امی بودن پیامبر

صلی الله علیه و آله

تعیین درستی یا نادرستی جملات:

۹. پیامبران بدون تایید و اذن خداوند هرگز قادر به آوردن معجزه نبودند. درست

۱۰. معجزات پیامبران گذشته فقط برای آن زمان قابل مشاهده بود و امروز اثری از آن باقی نمانده است. درست

۱۱. مخالفان سرسخت اسلام و قرآن هیچ تلاشی برای پاسخ به تحدی قرآن نکردند. نادرست

۱۲. قرآن بیشتر از جهت محتوایی معجزه است. نادرست

۱۳. این حقیقت که قرآن با سایر سخن ها فرق دارد چند سال پس از نزول قرآن مورد توجه همه حتی مخالفان قرار گرفته بود. نادرست

۱۴. بسیاری از ادیبان و اندیشمندان تحت تاثیر اعجاز لفظی قرآن مسلمان شدند. درست

۱۵. اعجاز محتوایی قرآن برای کسانی که زبان قرآن را نمی دانند و فقط از ترجمه ها استفاده می کنند نیز قابل فهم است. درست

۱۶. قرآن فقط از امور معنوی و آخرت و رابطه انسان با خدا سخن می گوید. نادرست

۱۷. کسی که به زبان قرآن مسلط باشد اعجاز محتوایی قرآن را می فهمد. نادرست

کامل کردن:

۱۸. زیبایی سبب نفوذ خارق العاده قرآن در افکار و قلوب در طول تاریخ شد. لفظی

۱۹. به مجموعه ای از افکار عقاید و آداب و رسوم می گویند. فرهنگ

۲۰. از آنجا که خدا در مورد همه مسائل مهم و حیاتی که انسان به آن برای هدایت نیاز دارد در قرآن سخن گفته می فهمیم یکی از جنبه های اعجاز محتوایی قرآن است. جامعیت و همه جانبه بودن قرآن

کشف ارتباط:

۲۱. عبارات قسمت "الف" را به عبارت متناسب از قسمت "ب" وصل کنید.

ب

الف

۱. نگار من که به مکتب نرفت و خط ننوشت. (چ) د. جامعیت و همه جانبه بودن قرآن

۲. اگر کسی با زبان عربی آشنا باشد می فهمد چ. وماكنت تتلوا من قبله من كتاب و لاتخطه

آیات قرآن با سایر سخن ها فرق می کند. (ح) بیمنک اذا لارتاب المبطلون

۳. قرآن با اینکه در طول ۲۳ سال نازل شده ح. اعجاز لفظی

ولی بین آیاتش هیچ تعارضی نیست. (خ) خ. انسجام درونی در عین نزول تدریجی

کوتاه پاسخ:

۲۲. چرا لازم بود پیامبران به مردم معجزه نشان دهند؟ برای اینکه مردم دریابند که وی با خداوند ارتباط دارد و از طرف او مأمور به پیامبری شده است.

۲۳. چرا دانشمندان اسلامی آیت را معجزه می نامند؟ زیرا عجز و ناتوانی سایر افراد در این امور آشکار می شود.

۲۴. خداوند به کسانی که در الهی بودن قرآن شک دارند، چه پیشنهادی کرده است؟ پیشنهاد کرده است تا کتابی همانند آن بیاورند.

۲۵. خداوند به چه کسانی پیشنهاد کرده ده سوره همانند سوره های قرآن بیاورند؟ خداوند برای اینکه عجز و ناتوانی کسانی که در الهی بودن قرآن شک دارند را نشان دهد، پیشنهاد آوردن کتابی همانند قرآن را به ده سوره همانند سوره های قرآن کاهش داده است.

۲۶. خداوند برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی کسانی که در الهی بودن قرآن شک دارند چه پیشنهادی می دهد؟ از آنها می خواهد اگر می توانند حتی یک سوره مانند سوره های قرآن بیاورند. (ام یقولون افتراه قل فاتوا بسورة مثله)

۲۷. آسان ترین راه برای غیر الهی نشان دادن اسلام و قرآن چیست؟ آوردن سوره ای مشابه یکی از سوره های قرآن.

۲۸. اگر مخالفان اسلام و قرآن سوره ای آوردند با چه شرطی می توان پذیرفت که همانند قرآن است؟ به شرطی که اندیشمندان زمان، برابری آن را با سوره های قرآن بپذیرند

۲۹. سرنوشت متون آورده شده توسط مخالفان الهی بودن قرآن در پاسخ به تحدی قرآن چه شد؟ همه به فراموشی سپرده شده اند.

۳۰. فرق معجزه اصلی پیامبر صلی الله علیه و آله (قرآن) با معجزات پیامبران گذشته در چیست؟

معجزات پیامبران گذشته فقط برای آن زمان قابل مشاهده بود و امروز اثری از آن باقی نمانده است. ولی قرآن امروزه نیز شاهی بر نبوت پیامبر صلی الله علیه و آله است.

۳۱. قرآن از چه جنبه هایی اعجاز دارد؟ از دو جنبه لفظی و محتوایی

۳۲. شیرینی بیان و رسایی تعبیرات با وجود اختصار مربوط به کدام جنبه اعجاز قرآن است؟ جنبه لفظی

۳۳. فرهنگ مردم حجاز قبل از اسلام چگونه بود؟ آمیزه ای از عقاید نادرست و آداب و رسوم خرافی و شرک آلود بود.

۳۴. بیان موضوع هایی مثل "عدالت خواهی، علم دوستی، معنویت و حقوق برابر انسان ها" در قرآن دلیل بر کدام جنبه اعجاز محتوایی قرآن است؟ تاثیر ناپذیری از عقاید دوران جاهلیت

۳۵. قرآن در مورد چه مسائل و موضوعاتی سخن گفته است؟ در مورد همه مسائل مهم و حیاتی که انسان در هدایت به سوی کمال به آن نیاز دارد سخن گفته و چیزی را فروگذار نکرده است.

۳۶. دو نمونه از نکات علمی بی سابقه قرآن بنویسید. حرکت زمین و انبساط جهان

۳۷. ذکر نکات علمی بی سابقه در قرآن بیانگر چیست؟ بیانگر این است که قرآن فراتر از علم آن روز جامعه سخن گفته و ذکر این نکات علمی فقط از خدا ساخته است که آگاه به همه علوم است.

تعریف اصطلاحات:

۳۸. معجزه (آیت): هر گاه پیامبری از سوی خداوند مبعوث می شد، برای اینکه مردم دریابند که وی با خداوند ارتباط دارد و از طرف او مأمور به پیامبری شده است، کارهای خارق العاده ای انجام می داد که هیچ کس بدون تایید و اذن خداوند قادر به انجام آنها نبود.

۳۹. تحدی: خداوند به کسانی که در الهی بودن قرآن شک دارند، پیشنهاد کرده است تا کتابی مانند آن بیاورند. و برای اینکه ناتوانی آنها را نشان دهد، این پیشنهاد را به ده سوره کاهش داده است و برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی آنان، پیشنهاد آوردن حتی یک سوره مانند سوره های قرآن را به آنها داده است.

۴۰. اعجاز لفظی: خداوند برای بیان معارف ژرف و عمیق قرآن زیباترین و مناسب ترین کلمات و عبارات را انتخاب کرده است تا به بهترین وجه معنای مورد نظر را برساند و دل های آماده را به سوی حق جذب کند. هر کس با زبان عربی آشنا باشد، به محض خواندن قرآن، در می یابد که آیات آن با سایر سخن ها فرق دارد و به شیوه ای خاص بیان شده است. ساختار زیبا و آهنگ موزون و دلنشین کلمه ها و جمله ها، شیرینی بیان و رسایی تعبیرات با وجود اختصار از ویژگی های اعجاز لفظی این کتاب است.

۴۱. اعجاز محتوایی: قرآن از نظر محتوا و مطالبش ویژگی هایی دارد که نشان می دهد از قلم هیچ دانشمندی تراوش نکرده، چه رسد به پیامبر صلی الله علیه و آله که چیزی ننوشته و آموزشی ندیده بود این جنبه از اعجاز برای کسانی که زبان قرآن را نمی دانند و فقط از ترجمه ها استفاده می کنند نیز قابل فهم است.

۴۲. فرهنگ: فرهنگ یعنی مجموعه ای از افکار عقاید و آداب و رسوم.

تشریحی:

۴۳. چرا خداوند معجزه اصلی پیامبر صلی الله علیه و آله را قرآن کریم قرار داد؟ زیرا معجزه آخرین پیامبر باید به گونه ای باشد که: ۱. مردم زمان خودش به معجزه بودنش اعتراف کنند و آن را فوق بشری بدانند. ۲. آیندگان هم معجزه بودن آن را تایید کنند.

۴۴. تناسب معجزه پیامبران با زمان خودشان را با ذکر یک مثال توضیح دهید.

مثال ۱: در دوران حضرت موسی علیه السلام سحر و جادو رواج داشت و مردم ساحران را انسان هایی فوق العاده می دانستند و به آنها احترام می گذاشتند (مثلا طناب را به زمین می انداختند و آن را با روش خاصی حرکت می دادند و مردم تصور می کردند مار شده اند). و حضرت موسی علیه السلام معجزه ای به اذن خدا نشان داد که فراتر از کار ساحران و جادوگران بود تا مردم بدانند که ساحران در برابر قدرت خداوند ضعیف و ناتوانند.

به علت اینکه معجزه حضرت موسی علیه السلام فراتر از سحر ساحران بود؛

ساحران با دیدن تبدیل شدن عصای حضرت موسی علیه السلام به اژدهای عظیم

- به معجزه بودن آن اعتراف کردند.
- و به خدای یگانه ایمان آوردند.
- و نبوت حضرت موسی علیه السلام را تصدیق کردند.
- و به همین دلیل گروهی از آنان به دستور فرعون به قتل رسیدند.

مثال ۲: حضرت عیسی علیه السلام در زمانی مبعوث شد که برخی شاخه های علم مانند پزشکی پیشرفت زیادی کرده بود و پزشکان، جایگاه ویژه در جامعه داشتند. معجزه حضرت عیسی علیه السلام نیز بیشتر در همین راستا قرار گرفت. مانند: شفا دادن بیماری های غیر قابل درمان و زنده کردن مردگان.

۴۵. چگونه با تحدی می توان الهی بودن قرآن را اثبات کرد؟ بیش از چهارده قرن از دعوت قرآن به مبارزه برای آوردن همانند قرآن (تحدی) گذشته و همچنان ادامه دارد. مخالفان سرسخت اسلام از همان ابتدای نزول قرآن تا کنون، تلاش بسیاری کردند تا عظمت قرآن را زیر سؤال ببرند، اما کسی نتوانسته سوره ای حتی به کوتاهی سوره کوثر بیاورد که اندیشمندان زمان، برابری آن را با سوره های قرآن بپذیرند؛ در حالی که آسان ترین راه برای غیر الهی نشان دادن اسلام و قرآن آوردن سوره ای مشابه یکی از سوره های قرآن بود.

۴۶. آیا مخالفان الهی بودن قرآن تلاشی برای پاسخ به تحدی کردند؟ بله متن هایی ارائه کردند که ممکن است برای افراد غیر متخصص بی عیب جلوه کند ولی در مراکز علمی و تخصصی مورد قبول واقع نشده است و همه به فراموشی سپرده شده اند.

۴۷. چرا سران مشرکان، مردم را از شنیدن قرآن منع می کردند؟ به دلیل اثر معجزه آسای لفظ قرآن- ساختار زیبا و آهنگ موزون و دلنشین کلمه ها و جمله ها و شیرینی بیان و رسایی تعبیرات با وجود اختصار سبب شد سران مشرکان، مردم را از شنیدن قرآن منع می کردند و اگر کسی برای شنیدن قرآن نزد پیامبر صلی الله علیه و آله می رفت یا از پشت دیوار خانه پیامبر پیامبر صلی الله علیه و آله ، و به قرآن خواندن ایشان گوش می داد او را مجازات می کردند.

۴۸. زیبایی لفظی قرآن چه اثری بر نشر اسلام داشت؟ زیبایی لفظی سبب نفوذ خارق العاده قرآن در افکار و قلوب در طول تاریخ شد و بسیاری از ادیبان و اندیشمندان تحت تاثیر آن مسلمان شده اند.

۴۹. از جنبه های اعجاز محتوایی "انسجام درونی در عین نزول تدریجی" را توضیح دهید. (آثار دانشمندان را با قرآن در زمینه محتوا مقایسه کنید). آثار و نوشته های اولیه دانشمندان و متفکران با آثار دوران پختگی آنان متفاوت است. از این رو دانشمندان معمولاً در نوشته های گذشته خود تجدید نظر می کنند و اگر بتوانند، کتاب های گذشته خود را اصلاح می کنند اما قرآن با اینکه بیش از ۶۰۰۰ آیه دارد که در طول ۲۳ سال به تدریج نازل شده و درباره موضوعات مختلف سخن گفته است، نه تنها میان آیات آن، تعارض و ناسازگاری نیست، بلکه آیاتش دقیق تر از اعضای یک بدن با یکدیگر هماهنگی دارند و همدیگر را تایید می کنند.

۵۰. از جنبه های اعجاز محتوایی " تأثیر ناپذیری از عقاید دوران جاهلیت " را توضیح دهید.

در هر دوره ای از زمان فرهنگ مردم را کم و بیش تحت تأثیر قرار می دهد. فرهنگ یعنی مجموعه ای از افکار عقاید و آداب و رسوم. فرهنگ مردم حجاز آمیزه ای از عقاید نادرست و آداب و رسوم خرافی و شرک آلود بود. با وجود این، قرآن نه تنها از این فرهنگ تأثیر نپذیرفت، بلکه به شدت با آداب جاهلی و رسوم خرافی آن مبارزه کرد و به اصلاح جامعه پرداخت، و از موضوع هایی مثل عدالت خواهی، علم دوستی، معنویت و حقوق برابر انسان ها سخن گفته است.

۵۱. بیان موضوع هایی مثل عدالت خواهی، علم دوستی، معنویت و حقوق برابر انسان ها در قرآن دلیل بر چه نوع اعجاز قرآن است و چگونه؟ اعجاز محتوایی / چون قرآن از عقاید دوران جاهلیت تأثیر نپذیرفت. زیرا فرهنگ مردم حجاز آمیزه ای از عقاید نادرست و آداب و رسوم خرافی و شرک آلود بود. با وجود این، قرآن نه تنها از این فرهنگ تأثیر نپذیرفت، بلکه به شدت با آداب جاهلی و رسوم خرافی آن مبارزه کرد و به اصلاح جامعه پرداخت، و از موضوع هایی مثل عدالت خواهی، علم دوستی، معنویت و حقوق برابر انسان ها سخن گفته است.

۵۲. از جنبه های اعجاز محتوایی " جامعیت و همه جانبه بودن " را توضیح دهید. با اینکه از نزول قرآن بیش از ۱۴ قرن گذشته، اما در مورد همه مسائل مهم و حیاتی که انسان در هدایت به سوی کمال به آن نیاز دارد سخن گفته و چیزی را فروگذار نکرده است. این کتاب فقط از امور معنوی، یا آخرت و رابطه انسان با خدا سخن نمی گوید، بلکه از زندگی مادی و دنیوی انسان، مسئولیت های اجتماعی و رابطه وی با انسان های دیگر، سخن می گوید و برنامه ای جامع در اختیارش قرار می دهد.

۵۳. از جنبه های اعجاز محتوایی " ذکر نکات علمی بی سابقه " را توضیح دهید. در جامعه ای که علم و دانش جایگاهی نداشت و خبری از رشته هایی مثل فیزیک، زیست شناسی، گیاه شناسی و ستاره شناسی نبود، قرآن به برخی نکات علمی اشاره می کند که در تمام دنیای آن روز بی سابقه بود و بعدها توسط دانشمندان کشف گردید. اشاره به این نکات علمی بیانگر این است که قرآن فراتر از علم آن روز جامعه سخن گفته و ذکر این نکات علمی فقط از خدا ساخته است که آگاه به همه علوم است.

۵۴. حرکت زمین چگونه می تواند دلیلی بر اعجاز قرآن باشد؟ ۴ قرن پیش گالیکه محاکمه شد چون گفت زمین متحرک است و در آن زمان تصور می کردند ثابت است و خورشید و سایر سیارات به دور آن می چرخند. اما ۱۴ قرن پیش که هیچ ابزار نجومی در دست بشر نبود در آیات قرآن به حرکت زمین اشاره شده مثلاً در قرآن زمین به ذلول تشبیه شده است. ذلول به شتر رامی گفته می شود که به گونه ای حرکت می کند که سوار خود را نمی آزارد. تشبیه زمین به "ذلول" به خوبی به حرکت هموار و همراه با آرامش زمین اشاره دارد.

۵۵. انبساط جهان چگونه می تواند دلیلی بر اعجاز قرآن باشد؟ یکی از مهم ترین کشفیات انسان در قرن ۲۰ "انبساط جهان" است. بر طبق این نظریه، کهکشان ها با سرعت فوق العاده ای در حال حرکت و فاصله گرفتن از یکدیگرند که در نتیجه آن، جهان هستی مدام در حال گسترش و انبساط است. در حالی که به این مطلب هم در قرآن اشاره شده است. (والسما و بنیناها و انا لموسعون)

تعیین پاسخ صحیح:

۵۶. پیام کدام آیه شریفه، پاسخگوی سؤال "چرا هیچ گاه در قرآن ناسازگاری راه پیدا نخواهد کرد" می باشد؟

الف. اذا لارتاب المبطلون ب. لو كان من عند غير الله ☆

۵۷. "نفوذ خارق العاده قرآن کریم در طول تاریخ" مرهون چیست و "دعوت به مبارزه در قرآن کریم"، مربوط به کدام بخش از اعجاز آن است؟

الف. سازگاری و هماهنگی در عین نزول تدریجی- ظاهری و باطنی

ب. شیرینی و رسایی تعبیرات با وجود اختصار - لفظی و محتوایی ☆

۵۸. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله مطابق رسم زمانه نزد کسی درس نخواند، در عین حال از همان ابتدای بعثت آیاتی را بر مردم خواند که برترین معارف را در برداشت. قرآن در این باره چه می فرماید؟

الف. قل لئن اجتمعت الانس و الجن علی ان یاتوا بمثل هذا القرآن ...

ب. وما کنتم تتلوا من قبله من کتاب و لاتخطه بیمنک اذا لارتاب المبطلون ☆

۵۹. "تأثیر ناپذیری قرآن کریم از آداب و فرهنگ حاکم بر جامعه و مبارزه سرسخت و جدی با آداب و رسوم جاهلی و موفق شدن در این مبارزه" و "رسایی در تعبیرات با وجود اختصار" به ترتیب از ویژگی های اعجاز و قرآن کریم است.

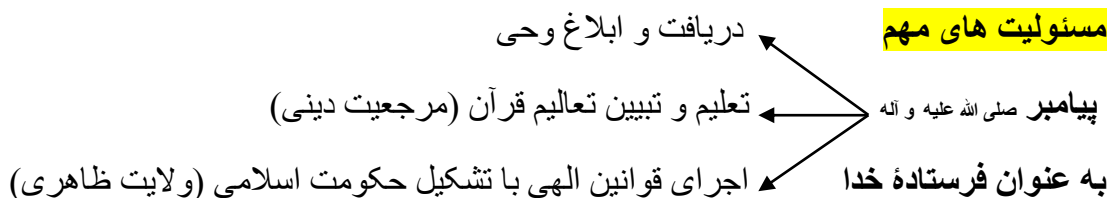
الف. محتوایی - لفظی ☆ ب. لفظی - لفظی

۶۰. ساده ترین راه برای غیر الهی نشان دادن اسلام و قرآن، است که قرآن در این باره می فرماید

الف. آوردن سوره ای مشابه یکی از سوره های این کتاب الهی - قل لئن اجتمعت الانس و الجن .. ☆

ب. تلاش مخالفان پیامبر صلی الله علیه و آله برای مبارزه فرهنگی با عقاید اسلام - قل لئن اجتمعت الانس و الجن ..

درس پنجم: مسئولیت های پیامبر صلی الله علیه و آله

۱. دریافت و ابلاغ وحی: پیامبر صلی الله علیه و آله آیات قرآن را به طور کامل از فرشته وحی دریافت می کرد (عصمت در دریافت وحی) و بدون ذره ای کم یا زیاد به مردم می رساند. (عصمت در ابلاغ وحی)

پیامبر صلی الله علیه و آله این مسئولیت را به طور کامل انجام داد. (عصمت در دریافت و ابلاغ وحی)

و همه آیات قرآن را برای مردم خواند (ابلاغ وحی)

و نویسندگانی را مأمور نوشتن آن نمود. (کاتبان وحی)

عده زیادی هم با اشتیاق، آیات قرآن را فرا می گرفتند و در سینه خود حفظ و به آن عمل می کردند (حافظان وحی)

یکی از یاران پیامبر صلی الله علیه و آله (عبدالله بن مسعود): ما ده آیه از قرآن را از پیامبر صلی الله علیه و آله فرا می گرفتیم و بعد از اینکه در معنای آن تفکر می کردیم و به آن عمل می نمودیم، بار دیگر برای یادگرفتن آیات بعدی، نزد پیامبر صلی الله علیه و آله می رفتیم. (ابلاغ و وحی - تعلیم و تبیین تعالیم قرآن)

اولین و برترین کاتب و حافظ قرآن کریم حضرت علی علیه السلام بود.

۲. تعلیم و تبیین تعالیم قرآن (مرجعیت دینی): پیامبر صلی الله علیه و آله این وظیفه را به عهده داشت تا:

- ✓ مردم بتوانند به معارف بلند این کتاب آسمانی دست یابند.
- ✓ جزئیات احکام و قوانین را بفهمند.
- ✓ شیوه عمل کردن به آن را بیاموزند.

به همین دلیل گفتار و رفتار پیامبر صلی الله علیه و آله اولین و معتبرترین مرجع علمی برای فهم عمیق آیات الهی است،

و مسلمانان با مراجعه به گفتار و رفتار ایشان } به معنای واقعی بسیاری از معارف قرآن پی می برند.
و شیوه انجام دستورات قرآن را می آموزند.

پس کلیات وظایف ما مثل نماز و روزه و حج در قرآن آمده

و جزئیات و شیوه صحیح انجام آن در گفتار و رفتار رسول خدا صلی الله علیه و آله آمده است.

ایشان اولین و بزرگ ترین معلم قرآن بوده است.

۳. اجرای قوانین الهی با تشکیل حکومت اسلامی (ولایت ظاهری): ولایت به معنی سرپرستی و رهبری جامعه

رسول خدا صلی الله علیه و آله به محض اینکه مردم مدینه اسلام را پذیرفتند، به این شهر هجرت کرده و به کمک مردم آن شهر (انصار)

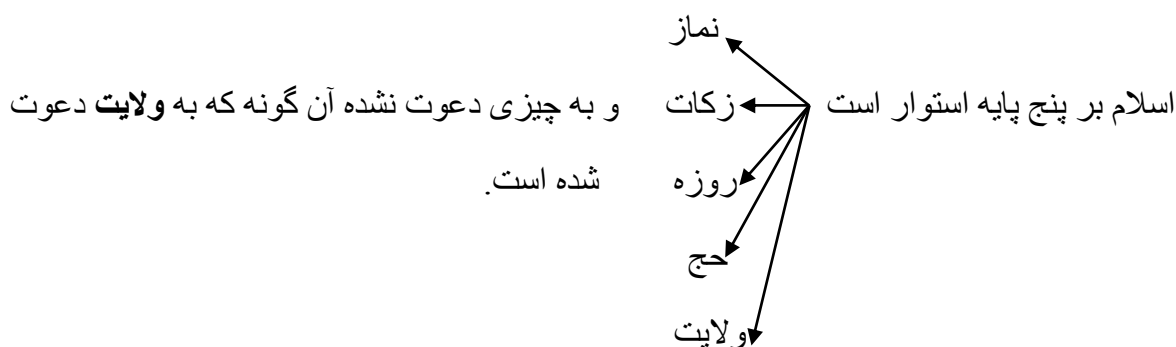
و کسانی که از مکه آمده بودند (مهاجران)

حکومتی را که بر اساس قوانین اسلام اداره می شد، پی ریزی نمود.

بر اساس روایات معصومین علیهم السلام از جمله امام باقر علیه السلام اسلام بر پنج پایه استوار است و مهم ترین پایه "ولایت" است.

بنی الاسلام علی خمس

علی الصلوة و الزکاة و الصوم و الحج و الولاية و لم یناد بشیء کما نودی بالولاية

دلایل ضرورت تشکیل حکومت اسلامی
(چرا ولایت از مهم ترین دستورات اسلامی است؟)
 { ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام
 ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت
 ضرورت حفظ استقلال جامعه اسلامی

الف. ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام:

- ❖ اسلام علاوه بر توجه به فرد، به زندگی اجتماعی نیز توجه کامل دارد (معلول) چون یک **دین اجتماعی** است (علت)
- ❖ و برخی احکام فردی مثل عبادت را هم جنبه اجتماعی داده است؛ مثلاً نماز جماعت را از نماز فردی برتر و دارای ثواب بیشتر دانسته است.
- ❖ یکی از اهداف ارسال پیامبران این بود که: { مردم جامعه ای بر پایه **عدل** برپا کنند و **روابط مردمی** و **زندگی اجتماعی** خود را بر اساس قوانین عادلانه برپا نمایند.
- ❖ این هدف بزرگ بدون یک **نظام حکومتی سالم**، ممکن نمی شود.
- ❖ حال که خدا هدفی برای ارسال پیامبران تعیین کرده قطعاً ابزار و **شیوه رسیدن** به آن هدف را هم تعیین می کند. (یعنی تشکیل حکومت اسلامی یک راه برای رسیدن پیامبران به اهداف بوده است.)
- ❖ از طرفی **احکام اجتماعی** متعددی در قرآن است که فقط با تشکیل حکومت امکان اجرای آنها است. مثل: خمس، زکات، حقوق و مسئولیت های خانواده و جامعه، امر به معروف، نهی از منکر، مبارزه با ظلم و جهاد با تجاوزگران و ستمکاران.

ب. ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت:

- ✓ چون ولی و سرپرست **حقیقی** انسان ها **خداست** (علت) فرمانبرداری و اطاعت از دستورهای او و کسانی که خودش معین کرده (پیامبران و امامان) **ضروری** و **واجب** است.
- ✓ اجرای هر قانون و پیروی از هر کس وقتی درست است که به گونه ای به **قانون الهی** و **فرمان** او بازگردد.
- ✓ کسانی که به مردم فرمان می دهند و قانون گذاری می کنند، در حالی که فرمان و قانونشان از فرمان الهی نشئت نگرفته "**طاغوت**" نامیده می شوند. **پذیرش** حکومت "طاغوت" و **انجام** دستورهای وی بر مسلمانان **حرام** است.
- ✓ پس باید در جامعه حکومتی باشد غیر طاغوت یعنی حکومتی که **مورد پذیرش** خداوند باشد و دستورات الهی را که در قرآن و روایات آمده است، به **اجرا** درآورد.

ج. ضرورت حفظ استقلال جامعه اسلامی:

- تعریف قاعده نفی سبیل: قرآن کریم در حکمی از مؤمنان می خواهد که سلطه بیگانگان را **نپذیرند** و زیر بار آنها **نروند**. (ولن يجعل الله للكافرين على المؤمنين سبيلا) (**علت** این حکم حفظ استقلال جامعه اسلامی است.) (راه آن تشکیل حکومت اسلامی)

مستکبران و ستمگران جهان همیشه قصد دارند } بر جوامع دیگر مسلط شوند
و از منابع مادی و معنوی آنها بهره ببرند.

- ✓ تشکیل حکومت اسلامی هم مانع سلطه بیگانگان می شود.
- ✓ هم می تواند روابط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی را با سایر کشورها به گونه ای تنظیم کند که جامعه اسلامی استقلال خود را در جهات مختلف حفظ نماید.
- ✓ و بیگانگان برای تسلط بر مسلمانان راهی نیابند.

تدبر در قرآن صفحه ۵۹

در آیات زیر تفکر کنید و مشخص کنید که دلایل مطرح شده در بحث ضرورت تشکیل حکومت اسلامی، (دلایل الف و ب) با کدام یک از آیات زیر مرتبط است.

۱. الم تر الى الذين يزعمون أنهم آمنوا بما انزل اليك و ما انزل من قبلك يريدون ان يتحاكموا الى الطاغوت و قد امروا ان يكفروا به و يريد الشيطان ان يضلهم ضلالا بعيدا

آیا ندیده ای کسانی که گمان می کنند به آنچه بر تو نازل شده و آنچه پیش از تو نازل شده ایمان دارند، اما می خواهند داورى به نزد طاغوت برند، حال آنکه به آنان دستور داده شده که به آن کفر بورزند و شیطان می خواهد آنان را به گمراهی دور و درازی بکشاند.

۲. لقد ارسلنا رسلنا بالبينات و انزلنا معهم الكتاب و الميزان ليقوم الناس بالقسط

به راستی که پیامبرانمان را همراه با دلایل روشن فرستادیم و همراه آنان کتاب آسمانی و میزان نازل کردیم تا مردم به اقامه عدل و داد برخیزند.

۳. ولن يجعل الله للكافرين على المؤمنين سبيلا

و خداوند هرگز راهی برای سلطه کافران بر مؤمنان قرار نداده است.

آیه	دلیل
آیه ۶۰ سوره نساء	ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت
آیه ۲۵ سوره حدید	ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام
آیه ۱۴۱ سوره نساء	ضرورت حفظ استقلال جامعه اسلامی

کشف رابطه صفحه ۵۹

امام خمینی رحمه الله علیه رهبر کبیر انقلاب اسلامی، بزرگ ترین شخصیت عصر حاضر است که به تبیین ضرورت حکومت اسلامی پرداخته و با بیان روشنگرانه خود، توجه مردم را بدان جلب کرده است. در سخنانی که از ایشان نقل می شود، بیندیشید و ببینید که با کدام یک از دلایل تشکیل حکومت ارتباط دارد.

دلیل	سخنان امام خمینی رحمه الله علیه
ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت	به این دلیل که هر نظام غیر اسلامی، شرک آمیز است، چون حاکمش طاغوت است، ما موظیم آثار شرک را از جامعه مسلمانان و از حیات آنان دور کنیم و از بین ببریم.
ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام	مذهب اسلام هم زمان با اینکه به انسان می گوید که خدا را عبادت کن و چگونه عبادت کن، به او می گوید چگونه زندگی کن و روابط خود را با سایر انسان ها چگونه تنظیم کنی و حتی جامعه اسلامی با سایر جوامع چگونه روابطی باید برقرار نماید. هیچ حرکت و عملی از فرد و جامعه نیست، مگر اینکه مذهب اسلام برای آن حکمی مقرر داشته است.

ولایت معنوی رسول خدا صلی الله علیه و آله

رسول خدا صلی الله علیه و آله از طرف خدا مسئول تشکیل حکومت و اجرای قوانین اسلام است. (ولایت و سرپرستی جامعه را به عهده دارد). (ولایت ظاهری)

مرتبه بالاتر از ولایت ظاهری سرپرستی و رهبری (ولایت) معنوی انسان هاست.

تعریف ولایت معنوی: رسول خدا صلی الله علیه و آله با انجام عبودیت و بندگی (علت) در مسیر قرب الهی به مرتبه ای از کمال نائل شد که می توانست **عالم غیب** و ماورای طبیعت را **مشاهده** کند و به اذن الهی در **عالم خلقت** **تصرف** نماید. (معلول)

مثلاً: شفای بیماران به اذن خدا، دفع بلا از شخص یا جامعه، برآورده کردن حاجات مردم در صورتی که به صلاح آنان باشد، هدایت دل های آماده (هدایت معنوی)

تعریف هدایت معنوی: رسول خدا صلی الله علیه و آله با استفاده از قدرت ولایت معنوی، **دل های آماده** را نیز هدایت می کند. که این هدایت، یک کار ظاهری، یعنی از طریق **آموزش معمولی و عمومی** نیست، بلکه از طریق **امداد غیبی** و **الهامات** و مانند آن صورت می گیرد.

میزان بهره مندی انسان ها از ایمان ↔ عمل
هدایت معنوی بستگی دارد به عمل
هر چه درجه ایمان و عمل انسان بالاتر
استعداد و لیاقت دریافت هدایت الهی معنوی بیشتر

نمونه کامل هدایت معنوی در رفتار رسول خدا صلی الله علیه و آله با حضرت علی علیه السلام دیده شد. آموزش حضرت علی علیه السلام هم از طریق معمولی بوده هم هدایت معنوی.

مثال هدایت معنوی: حضرت علی علیه السلام فرمود: روزی رسول خدا صلی الله علیه و آله هزار باب از علم را به رویم گشود، که از هر کدام هزار باب دیگر گشوده می شد.

عصمت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله زمانی می تواند
مسئولیت خود را به درستی انجام دهد که
تحت تأثیر **هواهای نفسانی** قرار نگیرد.
مرتکب **گناه و خطا** نگردد. (عصمت)

مردم هم زمانی گفته ها و هدایت های او را می پذیرند که مطمئن باشند که او هیچ مرتکب گناه و اشتباه نمی شود. (عصمت)

اگر مردم احتمال دهند که پیامبرشان گناه می کند و دچار خطا می شود، به او اعتماد نمی کنند و از او پیروی نخواهند کرد. (بدون وجود عصمت مسئولیت پیامبری به نتیجه نخواهد رسید.)

ضرورت عصمت در انجام مسئولیت های پیامبران

اگر پیامبری در دریافت و ابلاغ وحی به مردم معصوم نباشد { دین الهی به درستی به مردم نمی رسد.
و امکان هدایت از مردم سلب می شود.

اگر در تعلیم و تبیین دین و وحی الهی معصوم نباشد { امکان انحراف در تعالیم الهی پیدا می شود.
اعتماد مردم به دین از دست می رود.

اگر پیامبری در اجرای احکام الهی معصوم نباشد { امکان دارد کارهای مخالف دستورات خدا انجام دهد و مردم نیز از او سرمشق بگیرند و مانند او عمل کنند و به گمراهی دچار شوند.

تشخیص عصمت و توانایی مقاومت فرد در برابر وسوسه گناه کار انسان نیست و فقط کار خداست زیرا فقط او از نهان و آشکار افراد اطلاع دارد پس وقتی خدا کسی را به پیامبری انتخاب می کند معلوم می شود او می تواند مسئولیت خود را به درستی انجام دهد. (الله اعلم حیث يجعل رسالته؛ خدا بهتر می داند رسالتش را کجا قرار دهد.)

چگونگی عصمت پیامبران

پیامبران مثل ما غریزه و اختیار دارند و با اختیار خود در عمل به دستورات الهی دچار هیچ گناه یا خطایی نمی شوند. زیرا

- ❖ کسی دچار گناه می شود (معلول) که هوی و هوس بر او غلبه کند. (علت)
- ❖ اما کسی که حقیقت گناه را مشاهده می کند
- محبت خدا را با
- و می داند با انجام آن از لطف و رحمت خداوند دور می شود هیچ چیز عوض
- (علت) نمی کند. (معلول)
- ❖ هم چنین آنان از بینش عمیقی برخوردارند که در انجام امر خداوند گرفتار خطا و اشتباه نمی شوند.

ما ممکن است در برخی گناهان عصمت داشته باشیم تا حدی که حتی تصور آن گناه برای ما ناراحت کننده است، ولی پیامبران در همه گناهان و اشتباهات عصمت دارند.

اندیشه و تحقیق صفحه ۶۳

۱. نمونه هایی از احکام اجتماعی اسلام را که اجرای آنها نیازمند تشکیل حکومت است، بیان کنید.
خمس، زکات، حقوق و مسئولیت های خانواده و جامعه، امر به معروف، نهی از منکر، مبارزه با ظلم و جهاد با تجاوزگران و ستمکاران.
 ۲. به نظر شما کدام یک از احکام و دستورات دین اسلام نیاز بیشتری به تشکیل حکومت الهی دارد؟
الف) نماز و روزه واجب ب) حج ج) امر به معروف و نهی از منکر
د) حجاب و پوشش ه) توانمندی نظامی و ایجاد رعب در دل دشمنان
و) نفی سلطه بیگانگان ز) کمک به مسلمانان گرفتار در نقاط مختلف جهان
- در همه موارد نیاز به تشکیل حکومت اسلامی هست ولی در ۳ مورد آخر این نیاز بیشتر حس می شود.
۳. با توجه به حدیث امام باقر علیه السلام بیان کنید که چرا ولایت از نماز و روزه و سایر عبادات مهم تر است؟ چون ولایت حکم و پایه اصلی اجرای قوانین اسلامی است. اگر ولایت نباشد، احکام و قوانین اسلامی اجرا نمی شود.

نمونه سوالات درس پنجم

آیات و روایات:

۱. یکی از یاران پیامبر صلی الله علیه و آله (عبدالله بن مسعود): ما ده آیه از قرآن را از پیامبر صلی الله علیه و آله

فرا می گرفتیم و بعد از اینکه در معنای آن تفکر می کردیم و به آن عمل می نمودیم، بار دیگر برای یادگرفتن آیات بعدی، نزد پیامبر صلی الله علیه و آله می رفتیم. این حدیث اشاره به کدام مسئولیت های پیامبر صلی الله علیه و آله دارد؟ ابلاغ و حی / تعلیم و تبیین تعالیم قرآن

۲. بر اساس حدیث امام باقر علیه السلام "اسلام بر پنج پایه استوار است" آنها را نام ببرید. کدام مهم تر است؟ نماز، زکات، روزه، حج و ولایت / ولایت

۳. آیه شریفه "الم تر الى الذين يزعمون أنهم آمنوا بما انزل اليك و ما انزل من قبلک يريدون ان يتحاكموا الى الطاغوت و قد امروا ان يكفروا به و يريد الشيطان ان يضلهم ضلالا بعيدا"

الف. به چه موضوعی اشاره دارد؟ یکی از دلایل ضرورت تشکیل حکومت اسلامی " ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت " است.

ب. چه کسانی در گمراهی دوری کشانده می شوند؟ کسانی که داوری نزد طاغوت می برند. (یریدون ان يتحاكموا الى الطاغوت)

ج. عامل گمراهی آنان چیست؟ شیطان خواسته که با داوری بردن نزد طاغوت به گمراهی دور و درازی روند.

د. آیا آنان خود را با ایمان می دانند؟ بله آنان گمان می کنند بر آنچه بر پیامبر صلی الله علیه و آله و آنچه پیش از او نازل شده ایمان دارند.

۴. آیه شریفه " لقد ارسلنا رسلنا بالبينات و انزلنا معهم الكتاب و الميزان ليقوم الناس بالقسط " الف. به چه موضوعی اشاره دارد؟ یکی از دلایل ضرورت تشکیل حکومت اسلامی " ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام " است.

ب. ابزار برپایی عدل در این آیه چه چیز معرفی شده است؟ دلایل روشن پیامبران و کتاب و میزان
ج. هدف از ارسال پیامبران چه چیزی معرفی شده است؟ تا مردم عدل را برپا کنند.

۵. آیه شریفه "و لن يجعل الله للكافرين على المؤمنين سبيلا" الف. به چه حکم قرآنی اشاره دارد؟ قاعده نفی سبیل

ب. به کدام دلیل ضرورت تشکیل حکومت اسلامی اشاره می کند؟ ضرورت حفظ استقلال جامعه اسلامی

۶. این که حضرت علی علیه السلام فرمود: "روزی رسول خدا صلی الله علیه و آله هزار باب از علم را به رویم گشود، که از هر کدام هزار باب دیگر گشوده می شد." چگونه ممکن است؟ از طریق هدایت معنوی

۷. موضوع آیه شریفه " الله اعلم حيث يجعل رسالته " چیست؟ وقتی خدا کسی را به پیامبری انتخاب می کند معلوم می شود او می تواند مسئولیت خود را به درستی انجام دهد. زیرا تشخیص عصمت فقط کار خداست که نهان و آشکار انسان ها را می داند.

تعیین درستی یا نادرستی جملات:

۸. اولین و برترین کاتب و حافظ قرآن کریم حضرت علی علیه السلام بود. درست

۹. امروزه ما دستورات دین را که کلیات آن در قرآن آمده فقط با کمک مراجع دین انجام می دهیم. نادرست

۱۰. حضرت علی علیه السلام اولین و بزرگ ترین معلم قرآن بود. نادرست

۱۱. رسول خدا صلی الله علیه و آله یک سال پس از اینکه مردم مدینه اسلام را پذیرفتند، حکومتی را که بر اساس قوانین اسلام اداره می شد، به کمک انصار و مهاجران پی ریزی نمود. نادرست

۱۲. از دیدگاه امام خمینی رحمه الله علیه اسلام علاوه بر برنامه برای عبادت انسان ها برای ارتباط انسان با سایر انسان ها و جامعه اسلامی با سایر جوامع هم برنامه داده است. درست

۱۳. تشکیل حکومت اسلامی همان ولایت ظاهری پیامبر صلی الله علیه و آله است. درست

۱۴. ولایت معنوی برتر از ولایت ظاهری است. درست

۱۵. آموزش حضرت علی علیه السلام هم از طریق معمولی بوده هم هدایت معنوی. درست

۱۶. عصمت مربوط به ما انسان های معمولی نیست. نادرست

کامل کردن

۱۷. اولین و معتبرترین مرجع علمی برای فهم قرآن و پیامبر صلی الله علیه و آله است.

گفتار / رفتار

۱۸. ولایت به معنی و جامعه است. سرپرستی / رهبری

۱۹. حکومتی را که رسول خدا صلی الله علیه و آله تشکیل داد بر اساس اداره می شد. قوانین اسلام

۲۰. مهمترین رکن اسلام است. ولایت

۲۱. عامل اصلی گناه است. غلبه هوی و هوس بر انسان

۲۲. عامل اصلی ترک گناه و که دوری از خداست. مشاهده حقیقت گناه / معرفت بر نتیجه گناه

کشف ارتباط:

۲۳. عبارات قسمت "الف" را به عبارت متناسب از قسمت "ب" وصل کنید.

ب

الف

۱. پیامبر صلی الله علیه و آله گروهی را مأمور نوشتن قرآن نمود. (د) د. دریافت و ابلاغ وحی
۲. ایشان در مدینه تشکیل حکومت داد. (ح) چ. مرجعیت دینی
۳. گفتار و رفتار ایشان اولین و معتبرترین مرجع برای فهم عمیق آیات است. (چ) ج. ولایت ظاهری
- د. ولایت معنوی

کوتاه پاسخ:

۲۴ کوتاه پاسخ:

۲۴. حافظان و کاتبان وحی به چه کسانی گفته می شد؟ حافظان وحی به کسانی که قرآن را در سینه خود حفظ و به آن عمل می کردند و کاتبان وحی به آنهایی که آن را می نوشتند.
۲۵. آموزش شیوه عمل کردن به قرآن به کدام مسئولیت پیامبر صلی الله علیه و آله اشاره دارد؟ تعلیم و تبیین تعالیم قرآن (مرجعیت دینی)
۲۶. مسلمانان چگونه به معنای واقعی معارف قرآن و شیوه عمل به دستورات آن پی می برند؟ با مراجعه به گفتار و رفتار پیامبر صلی الله علیه و آله
۲۷. و مسلمانان با مراجعه به گفتار و رفتار ایشان چه بهره ای می برند؟ به معنای واقعی بسیاری از معارف قرآن پی می برند و شیوه انجام دستورات قرآن را می آموزند.
۲۸. رسول خدا صلی الله علیه و آله با کمک چه کسانی در مدینه حکومت اسلامی تشکیل دادند؟ به کمک مردم آن شهر (انصار) و کسانی که از مکه آمده بودند (مهاجران)
۲۹. دلایل ضرورت تشکیل حکومت اسلامی را نام ببرید. ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام، ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت، ضرورت حفظ استقلال جامعه اسلامی
۳۰. پذیرش فرمان طاغوت چه حکمی دارد؟ حرام است
۳۱. چرا پذیرش فرمان خدا و کسانی که او تعیین کرده واجب و ضروری است؟ زیرا ولی و

سرپرست حقیقی انسان ها خداست.

۳۲. اجرای هر قانون و پذیرش فرمان هر کس در چه صورت صحیح است؟ در صورتی که به قانون الهی و فرمان او بازگردد.

۳۳. چه حکومتی را غیر طاغوتی (اسلامی) می گوئیم؟ حکومتی را که مورد پذیرش خداوند باشد و دستورات الهی را که در قرآن و روایات آمده است، به اجرا درآورد.

۳۴. مهم ترین شرط برپایی جامعه عدلانه و اجرای عدل چیست؟ وجود یک نظام حکومتی سالم حکومت.

۳۵. یکی از دلایلی که اسلام نماز جماعت را از نماز فردی برتر دانسته چیست؟ اسلام یک دین کاملاً اجتماعی است.

۳۶. احکامی مانند خمس و مبارزه با ظلم و جهاد در چه صورتی در جامعه اجرا می شود؟ وجود یک حکومت اسلامی

۳۷. این جمله امام خمینی رحمه الله علیه که " ما موظفیم آثار شرک را از جامعه مسلمانان و از حیات آنان دور کنیم و از بین ببریم " اشاره به کدام دلیل ضرورت تشکیل حکومت اسلامی دارد؟ ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت

۳۸. این جمله امام خمینی رحمه الله علیه که " هیچ حرکتی و عملی از فرد و جامعه نیست مگر اینکه مذهب اسلام برای آن حکمی مقرر داشته است " اشاره به کدام دلیل ضرورت تشکیل حکومت اسلامی دارد؟ ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام

۳۹. میزان بهره مندی انسان ها از هدایت معنوی به چه عواملی بستگی دارد و چه ارتباطی بین این دو حاکم است؟ به ایمان و عمل / ارتباط مستقیم یعنی هر چه درجه ایمان و عمل انسان بالاتر استعداد و لیاقت دریافت هدایت الهی معنوی بیشتر.

۴۰. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله چه زمانی می تواند مسئولیت خود را به درستی انجام دهد؟ وقتی که تحت تأثیر هواهای نفسانی قرار نگیرد و مرتکب گناه و خطا نگردد.

۴۱. مردم چه زمانی گفته ها و هدایت های پیامبر صلی الله علیه و آله را می پذیرند؟ زمانی که مطمئن باشند که او هیچ مرتکب گناه و اشتباه نمی شود.

۴۲. اگر پیامبری در دریافت و ابلاغ وحی به مردم معصوم نباشد، چه مشکلی پیش می آید؟ دین

الهی به درستی به مردم نمی رسد و امکان هدایت از مردم سلب می شود.

۴۳. اگر پیامبری در تعلیم و تبیین دین و وحی الهی معصوم نباشد چه مشکلی پیش می آید؟ امکان

انحراف در تعالیم الهی پیدا می شود و اعتماد مردم به دین از دست می رود.

۴۴. اگر پیامبری در اجرای احکام الهی معصوم نباشد چه مشکلی پیش می آید؟ امکان دارد کارهای

مخالف دستورات خدا انجام دهد و مردم نیز از او سرمشق بگیرند و مانند او عمل کنند و به گمراهی

دچار شوند.

تعریف اصطلاحات:

۴۵. طاغوت: کسانی که به مردم فرمان می دهند و قانون گذاری می کنند، در حالی که فرمان و قانونشان از فرمان الهی نشئت نگرفته "طاغوت" نامیده می شوند. پذیرش حکومت "طاغوت" و انجام دستورهای وی برمسلمانان حرام است.

۴۶. قاعده نفی سبیل: قرآن کریم در حکمی از مؤمنان می خواهد که سلطه بیگانگان را نپذیرند و زیر بار آنها نروند.

۴۷. ولایت معنوی با مثال: رسول خدا صلی الله علیه و آله با انجام عبودیت و بندگی در مسیر قرب الهی به مرتبه ای از کمال نائل شد که می توانست عالم غیب و ماورای طبیعت را مشاهده کند و به اذن الهی در عالم خلقت تصرف نماید. مثلاً: شفای بیماران به اذن خدا، دفع بلا از شخص یا جامعه، برآورده کردن حاجات مردم در صورتی که به صلاح آنان باشد، هدایت دل های آماده (هدایت معنوی)

۴۸. هدایت معنوی: رسول خدا صلی الله علیه و آله با استفاده از قدرت ولایت معنوی، دل های آماده را نیز هدایت می کند. که این هدایت، یک کار ظاهری، یعنی از طریق آموزش معمولی و عمومی نیست، بلکه از طریق امداد غیبی و الهامات و مانند آن صورت می گیرد.

۴۹. عصمت: یعنی انسان تحت تأثیر هوای نفس قرار نگیرد و دچار گناه و خطا نشود.

تشریحی:

۵۰. مسئولیت های پیامبر صلی الله علیه و آله به عنوان فرستاده خدا را نام ببرید. دریافت و ابلاغ وحی-

تعلیم و تبیین تعالیم قرآن (مرجعیت دینی) اجرای قوانین الهی با تشکیل حکومت اسلامی (ولایت

ظاهری)

۵۱. "دریافت و ابلاغ وحی" را به عنوان یکی از مسئولیت های پیامبر صلی الله علیه و آله توضیح دهید.

پیامبر صلی الله علیه و آله آیات قرآن را به طور کامل از فرشته وحی دریافت می کرد و بدون ذره ای کم یا زیاد به مردم می رساند. ایشان این مسئولیت را به طور کامل انجام داد. و همه آیات قرآن را برای مردم خواند و نویسندگانی را مأمور نوشتن آن نمود. که آنها را کاتبان وحی می نامیدند و عده زیادی هم با اشتیاق، آیات قرآن را فرا می گرفتند و در سینه خود حفظ و به آن عمل می کردند که به آنها حافظان وحی می گفتند.

۵۲. چرا تعلیم و تبیین تعالیم قرآن (مرجعیت دینی) از مسئولیت های مهم پیامبر صلی الله علیه و آله است؟ تا مردم بتوانند به معارف بلند این کتاب آسمانی دست یابند، جزئیات احکام و قوانین را بفهمند و شیوه عمل کردن به آن را بیاموزند.

۵۳. "تعلیم و تبیین تعالیم قرآن" را به عنوان یکی از مسئولیت های پیامبر صلی الله علیه و آله توضیح دهید. پیامبر صلی الله علیه و آله این وظیفه را به عهده داشت تا مردم بتوانند به معارف بلند این کتاب آسمانی دست یابند، جزئیات احکام و قوانین را بفهمند و شیوه عمل کردن به آن را بیاموزند. به همین دلیل گفتار و رفتار پیامبر صلی الله علیه و آله اولین و معتبرترین مرجع علمی برای فهم عمیق آیات الهی است، و مسلمانان با مراجعه به گفتار و رفتار ایشان به معنای واقعی بسیاری از معارف قرآن پی می برند و شیوه انجام دستورات قرآن را می آموزند. پس کلیات و ظایف ما مثل نماز و روزه وحج در قرآن آمده و جزئیات و شیوه صحیح انجام آن در گفتار و رفتار رسول خدا صلی الله علیه و آله آمده است.

۵۴. "اجرای قوانین الهی با تشکیل حکومت اسلامی (ولایت ظاهری)" را به عنوان یکی از مسئولیت های پیامبر صلی الله علیه و آله توضیح دهید. ولایت به معنی سرپرستی و رهبری جامعه رسول خدا صلی الله علیه و آله به محض اینکه مردم مدینه اسلام را پذیرفتند، به این شهر هجرت کرده و به کمک مردم آن شهر (انصار) و کسانی که از مکه آمده بودند (مهاجران) حکومتی را که بر اساس قوانین اسلام اداره می شد، پی ریزی نمود. بر اساس روایات معصومین علیهم السلام اسلام بر پنج پایه استوار است و مهم ترین پایه "ولایت" است.

۵۵. از دلایل ضرورت تشکیل حکومت اسلامی "ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام" را توضیح دهید. اسلام علاوه بر توجه به فرد، به زندگی اجتماعی نیز توجه کامل دارد چون یک دین اجتماعی است و برخی احکام فردی مثل عبادت را هم جنبه اجتماعی داده است؛ مثلاً نماز جماعت را از نماز فردی برتر و دارای ثواب بیشتر دانسته است. یکی از اهداف ارسال پیامبران این بود که مردم جامعه

ای بر پایه عدل برپا کنند و روابط مردمی و زندگی اجتماعی خود را بر اساس قوانین عادلانه برپا نمایند. این هدف بزرگ بدون یک نظام حکومتی سالم، ممکن نمی شود. وقتی خدا هدفی برای ارسال پیامبران تعیین کرده قطعا ابزار و شیوه رسیدن به آن هدف را هم تعیین می کند. از طرفی احکام اجتماعی متعددی در قرآن است که فقط با تشکیل حکومت امکان اجرای آنها است. مثل: خمس، زکات، حقوق و مسئولیت های خانواده و جامعه، امر به معروف، نهی از منکر، مبارزه با ظلم و جهاد با تجاوزگران و ستمکاران.

۵۶. از دلایل ضرورت تشکیل حکومت اسلامی " ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت " را توضیح دهید. چون ولی و سرپرست حقیقی انسان ها خداست فرمانبرداری و اطاعت از دستورهای او و کسانی که خودش معین کرده ضروری و واجب است. اجرای هر قانون و پیروی از هر کس وقتی درست است که به گونه ای به قانون الهی و فرمان او بازگردد. کسانی که به مردم فرمان می دهند و قانون گذاری می کنند، در حالی که فرمان و قانونشان از فرمان الهی نشئت نگرفته "طاغوت" نامیده می شوند. پذیرش حکومت " طاغوت " و انجام دستورهای وی بر مسلمانان حرام است. پس باید در جامعه حکومتی باشد غیر طاغوت یعنی حکومتی که مورد پذیرش خداوند باشد و دستورات الهی را که در قرآن و روایات آمده است، به اجرا درآورد.

۵۷. تشکیل حکومت اسلامی چگونه سبب حفظ استقلال جامعه اسلامی می گردد؟ مستکبران و ستمگران جهان همیشه قصد دارند بر جوامع دیگر مسلط شوند و از منابع مادی و معنوی آنها بهره ببرند. تشکیل حکومت اسلامی هم مانع سلطه بیگانگان می شود. هم می تواند روابط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی را با سایر کشورها به گونه ای تنظیم کند که جامعه اسلامی استقلال خود را در جهات مختلف حفظ نماید و بیگانگان برای تسلط بر مسلمانان راهی نیابند.

۵۸. یک نمونه برای هدایت معنوی از طریق پیامبر صلی الله علیه و آله بیاورید. نمونه کامل هدایت معنوی در رفتار رسول خدا صلی الله علیه و آله با حضرت علی علیه السلام دیده شد. مثال: حضرت علی علیه السلام فرمود: روزی رسول خدا صلی الله علیه و آله هزار باب از علم را به رویم گشود، که از هر کدام هزار باب دیگر گشوده می شد.

۵۹. چرا باید پیامبر صلی الله علیه و آله عصمت داشته باشد؟ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله زمانی می تواند مسئولیت خود را به درستی انجام دهد که تحت تأثیر هواهای نفسانی قرار نگیرد و مرتکب گناه و خطا نگردد. مردم هم زمانی گفته ها و هدایت های او را می پذیرند که مطمئن باشند که او هیچ مرتکب گناه و اشتباه نمی شود. اگر مردم احتمال دهند که پیامبرشان گناه می کند و دچار خطا می شود، به او اعتماد نمی کنند و از او پیروی نخواهند کرد.

۶۰. دلایل ضرورت عصمت در انجام مسئولیت های پیامبران را بنویسید.

اگر پیامبری در دریافت و ابلاغ وحی به مردم معصوم نباشد، دین الهی به درستی به مردم نمی رسد. و امکان هدایت از مردم سلب می شود

اگر در تعلیم و تبیین دین و وحی الهی معصوم نباشد امکان انحراف در تعالیم الهی پیدا می شود و اعتماد مردم به دین از دست می رود.

اگر پیامبری در اجرای احکام الهی معصوم نباشد امکان دارد کارهای مخالف دستورات خدا انجام دهد و مردم نیز از او سرمشق بگیرند و مانند او عمل کنند و به گمراهی دچار شوند.

۶۱. چه کسی می تواند عصمت را در افراد تشخیص دهد؟ چرا؟ تشخیص عصمت و توانایی مقاومت فرد در برابر وسوسه گناه کار انسان نیست و فقط کار خداست زیرا فقط او از نهان و آشکار افراد اطلاع دارد.

۶۲. عصمت پیامبران به چه صورت است؟ چرا؟ (آیا یک مانع بیرونی مانند فرشته پیامبران را از گناه حفظ می کند یا با اختیار خود به سمت گناه نمی روند؟ پیامبران مثل ما غریزه و اختیار دارند و با اختیار خود در عمل به دستورات الهی دچار هیچ گناه یا خطایی نمی شوند. زیرا کسی دچار گناه می شود که هوی و هوس بر او غلبه کند. اما کسی که حقیقت گناه را مشاهده می کند و می داند با انجام آن از لطف و رحمت خداوند دور می شود محبت خدا را با هیچ چیز عوض نمی کند.

هم چنین آنان از بینش عمیقی برخوردارند که در انجام امر خداوند گرفتار خطا و اشتباه نمی شوند.

۶۳. با توجه به سخنان امام خمینی رحمه الله علیه چگونه می توان بر دشمنان اسلام پیروز شد؟ از راه های زیر:

- وحدت مسلمانان زیر پرچم توحید و تعلیمات اسلامی
- کوتاه کردن دست خیانت ابر قدرت ها از ممالک خود و خزائن سرشار آن
- دوری از اختلافات و هواهای نفسانی
- باور داشتن های خود
- تکیه بر فرهنگ اسلامی
- مبارزه با غرب و غرب زدگی
- اتکا به خود

۶۴. چگونه می توانیم از اهانت و توهین به مقدسات سایر مسلمانان خودداری کنیم؟ باید اعتقادات

خود را با دانش و استدلال، ارتقاء ببخشیم تا بتوانیم با دیگر مسلمانان بر اساس معرفت و استدلال سخن بگوییم و بتوانیم با دیگر مسلمانان بر اساس معرفت و استدلال سخن بگوییم.

۶۵. روش دشمن برای فریب مسلمانان در شناخت دوست و دشمن چگونه است؟ وظیف ما چیست؟ دشمن به چه نیتی این کار را می کند؟ روش این گروه ها این است که دشمنان اسلام مثل صهیونیست ها را دوست معرفی کنند و برخی مسلمانان را دشمن معرفی کنند به طوری که مردم عادی به تدریج با دشمنان واقعی اسلام دوستی کنند و با گروهی از مسلمانان، دشمنی بورزند / کسانی که خود را مسلمان می نامند ولی با دشمنان اسلام دوستی می ورزند، بشناسیم و فریب برنامه ی آنان را نخوریم/ برای ایجاد اختلاف تعیین گزینه درست:

۶۶. قرآن کریم در توصیف چه کسانی می فرماید: "شیطان می خواهد آنان را به گمراهی دور و درازی بکشاند"؟

الف. وقد امروا ان یکفروا به ب. یریدون ان یتحاکموا الی الطاغوت ☆

۶۷. از حدیث شریف "بنی الاسلام علی خمس علی الصلوة و الزکاة و الصوم و الحج و الولایة .." کدام مفهوم دریافت می گردد؟

الف. اجرای قوانین و احکام دین در سایه ولایت الهی دارای اهمیت است. ☆

ب. برای رسیدن به جامعه عادلانه، رعایت احکامی مانند نماز، زکات، حج ولایت ضروری است.

۶۸. طاغوت به چه کسانی گفته می شود و پذیرش حکومت او چه حکمی دارد؟

الف. گمان می کنند به آنچه بر پیامبر و پیش از او نازل شده ایمان دارند، اما ایمان نیاورده اند - حرام می باشد.

ب. به مردم فرمان می دهند و قانون گذاری می کنند، در حالی که فرمان و قانونشان غیر الهی است - حرام می باشد. ☆

۶۹. کدام یک از ویژگی های زیر اختصاص به پیامبران دارد و ایشان چه زمانی می توانند مسئولیت خود را به درستی انجام دهند؟

الف. عصمت - تحت تأثیر هواهای نفسانی قرار نگیرند. ☆ ب. تقوی - تحت تأثیر هواهای نفسانی قرار نگیرند.

۷۰. عامل رهبری معنوی انسان ها، است و فراهم کننده استعدادها و لیاقت دریافت آثار و ساطت، است و نشانه تحقق آن، می باشد.

الف. عبودیت و بندگی - ایمان و عمل - تصرف در قلوب ☆

ب. ولایت معنوی - ایمان و عمل - تصرف در قلوب

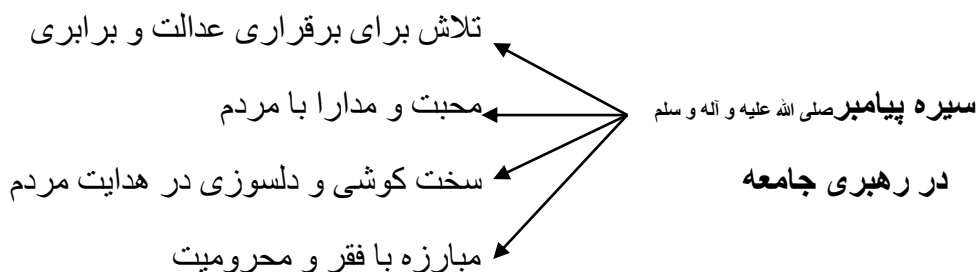
درس ششم: پیشوایان اسوه

پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم ۱۳ سال در مکه مردم را هدایت کرده و بعد به مدینه هجرت کردند.

ایشان حکومت اسلامی را در مدینه تشکیل دادند و در طول ۱۰ سال، این حکومت به سراسر شبه جزیره عربستان گسترش یافت.

ایشان در این مدت ۱۰ سال به گونه ای زندگی کرد که در همه زمینه ها از سوی خداوند به عنوان الگو و اسوه برای مومنان معرفی شد. (لقد کان لکم فی رسول الله اسوة حسنة لمن کان یرجوا الله و الیوم الآخر و ذکر الله کثیرا؛ قطعاً برای شما رسول خدا سرمشق نیکویی است برای کسی که به خداوند و روز رستاخیز امید دارد و خدا را بسیار یاد می کند.)

حضرت علی علیه السلام نیز وقت حکومت را در دست گرفت، اعلام کرد من بر اساس دستورات قرآن و سنت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم حکومت می کنم و بر همین اساس اصلاحات مهمی را در جامعه آغاز کرد. (یعنی ایشان نیز مانند رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم الگوی مومنان هستند و علت نیاز به اصلاحات این بود که در دوران سه خلیفه از دستورات قرآن و سنت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فاصله گرفته شده بود.)

۱. تلاش برای برقراری عدالت و برابری:

در جامعه آن روز حجاز و سایر کشورها، تبعیض و تفاوت طبقاتی یک قانون پذیرفته شده بود و کسی با آن مخالفت نمی کرد پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم:

۱. قاطعانه در مورد بنای جامعه ای عادلانه کوشید؛ جامعه ای که در آن از تبعیض خبری نباشد و همه در برابر قانون الهی یکسان باشند.

۲. درآمد بیت المال را میان مسلمانان به تساوی تقسیم کرد.

۳. فرقی میان عرب و غیر عرب نمی گذاشت.

۴. با همهٔ **بردباری** و ملایمتی که در برابر پایمال شدن **حق شخصی خود** داشت، در برابر نادیده گرفته شدن حقوق **افراد جامعه** می ایستاد و کوتاه نمی آمد و متجاوزان حقوق مردم را در هر موقعیت و مقامی که بودند، **مجازات** می کرد.

مثال: در زمان گذشته قبایل جایگاه مخصوص داشتند و برخی قبایل برتر از برخی دیگر شمرده می شدند. روزی فردی که از یکی از قبایل صاحب نام مدینه بود، دزدی کرد و جرم او ثابت شد، رؤسای قبیله فکر می کردند پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به خاطر جایگاهی که قبیل این فرد دارد او را مجازات نخواهند کرد، اما دیدند پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می خواهد حکم را اجرا کند. واسطه های مختلفی پیش ایشان فرستادند تا او را از اجرای حکم منصرف کنند، اما ایشان نپذیرفت و فرمود:

"اقوام و ملل پیشین بدین سبب، دچار **سقوط شدند** (معلول) که در اجرای عدالت، **تبعیض** روا می داشتند (علت)، اگر شخصی قدرتمند و صاحب نفوذ از ایشان دزدی می کرد رهایش می کردند و اگر فردی ضعیف دزدی می کرد وی را مجازات می کردند."

۲. محبت و مدارا با مردم: پیامبر صلی الله علیه و آله:

- ✓ با مردم بسیار مهربان بود تا جایی که مردم ایشان را **پدر مهربان** خود می دانستند و در سختی ها به ایشان پناه می آوردند.
- ✓ معمولاً اطرافیان یک رهبر برای نزدیک کردن خود به رهبر، عیب دیگران را نزد او بازگو می کنند اما پیامبر صلی الله علیه و آله به یاران خود می فرمود: "**بدی های یکدیگر را نزد من بازگو نکنید؛ زیرا دوست دارم با دلی پاک از کدورت با شما معاشرت کنم.**"
- ✓ هر کس به خانه آن حضرت می رفت به او احترام می گذاشت تا جایی که گاهی ردای خود را زیر پای او پهن می کرد و او را جای خود می نشاند.
- ✓ هرگز در مقابل یارانش پای خود را دراز نمی کرد.
- ✓ سعی می کرد تا وقتی یارانش نشسته اند در کنارشان باشد.
- ✓ اگر دربارهٔ اخرت حرف می زدند با آنها همراهی می کرد و اگر دربارهٔ خوردنی و آشامیدنی و سایر امور روزمره سخن می گفتند از روی لطف و مهربانی با آنان هم سخن می شد.
- ✓ گاهی شعر می خواندند یا از گذشته خود می گفتند، در همه موارد آنان را **منع** نمی کرد، مگر این که **کار حرامی** مثل غیبت از آنان سر می زد در این صورت آنان را از ادامه بحث باز می داشت.

۳. سخت کوشی و دلسوزی در هدایت مردم:

- ❖ پیامبر صلی الله علیه و آله **بسیار علاقه مند** (حریص) به نجات مردم از گمراهی (علت) بود برای همین سختی ها و آزارهای این راه، هرگز سبب دوری او از مردم نگردید (معلول)
- ❖ آن قدر برای هدایت مردم شبانه روز **تلاش** کرد (به علت همان علاقه مند بودن به نجات مردم از گمراهی) که خداوند خطاب به مردم فرمود:

"رنج شما برای او سخت و دشوار است و بر [هدایت] شما حریص (به شدت علاقه مند) است."
با همه این دلسوزی ها و زحمت ها، دشمنی سران قریش با او روز به روز بیشتر می شد. می گفتند:
*او ساحر و جادوگر است. * بر سر و رویش خاکستر می پاشیدند.
*می گفتند دیوانه است. * طعنه و نیش زبان به او می زدند.

❖ با وجود این آزار و اذیت ها، آنقدر با مهربانی و صبر و تحمل، به هدایت مردم ادامه می داد، که گاه نزدیک بود از شدت غصه و غم و اندوه فراوان از پا در آید. (لعلک باخغ نفسک الا یکونوا مؤمنین؛ از اینکه برخی ایمان نمی آورند شاید که جانت را [از شدت اندوه] از دست دهی)

فعالیت کلاسی ۱

به نظر شما چرا پیامبر صلی الله علیه و آله تا این اندازه از ایمان نیاوردن برخی مردم اندوهگین می شد؟
چون بسیار علاقه مند به نجات مردم از گمراهی بود.

امام علی علیه السلام درباره تلاش بی پایان پیامبر صلی الله علیه و آله می فرمود:

"پیامبر یک طبیب سیار بود، [برخلاف سایر طبیبان] او خود سراغ مردم می رفت.

داروها و مرهم هایش را خودش آماده می کرد و ابزارهای طبابت را با خود می برد تا هر کجا نیاز باشد، مرهم بگذارد؛ بر دل های کور، گوش های کر، زبان های گنگ.

او با داروهایش بیماران غفلت زده و سرگشته را درمان کرد."

❖ آن حضرت تلاش می کرد حتی کسانی را که با ایشان می جنگیدند هدایت کند و به سوی حق دعوت نماید.

❖ متکبران و برخی از بزرگان قبایل که تعالیم اسلام را به ضرر خود می دیدند، جنگ هایی را علیه آن حضرت به راه می انداختند. پیامبر صلی الله علیه و آله هم به ناچار مسلمانان را برای مقابله با آنان بسیج می کرد. اما به آنان سفارش می کرد:

- "اگر کافری در جنگ کشته شد او را مثله نکنید. (مثله کردن؛ یعنی تکه تکه کردن)
- کودکان و پیران و زنان را نکشید.
- حیوانات حلال گوشت را نکشید مگر اینکه برای تغذیه به آن احتیاج داشته باشید.
- هرگز آب مشرکان را زهر آلود نکنید.
- و مزارع و نخلستان ها را نسوزانید."
- ❖ در جای دیگر می فرمود:

- "اگر در بحبوحه جنگ، یکی از مشرکان خواست تا در مورد **حقیقت اسلام** مطالبی بداند، او در پناه اسلام است تا کلام خدا را بشنود.
- اگر اسلام را پذیرفت، او هم **برادر دینی** شماست.
- و اگر قبول نکرد، او را به جایی که احساس **امنیت** می کند، برسانید و پس از آن از خدا برای غلبه بر او یاری بجویید."

۴. مبارزه با فقر و محرومیت:

- رسول خدا صلی الله علیه و آله هم با فقر مبارزه می کرد و به دنبال بنای **جامعه ای آباد** و به دور از محرومیت بود.
- و هم با **کوچک شدن** فقیران و بینوایان به **مخالفت** برمی خواست و برای همین مردم را به کار و فعالیت تشویق می کرد.
- از بیکاری بدش می آمد و کسانی را که **فقط عبادت** می کردند و کار نمی کردند **مذمت** می کرد.
- به فقیران بسیار احترام می گذاشت و اجازه نمی داد که به خاطر فقر مورد **بی توجهی** قرار گیرند و **فراموش** شوند.
- برخی از فقرا **دوست صمیمی** ایشان به شمار می رفتند.
- **ثروت** را ملاک برتری نمی شمرد.
- با فقیرترین و محروم ترین مردم می نشست و صمیمانه با آنها گفت و گو می کرد. آنان نیز رسول خدا صلی الله علیه و آله را **همدل و همراه** خود می یافتند.
- آن حضرت به یاران خود می فرمود: "به من ایمان نیاورده کسی که شب را با شکم سیر بخوابد و همسایه اش گرسنه باشد."

۵. ایجاد اخوت اسلامی:

- رسول خدا صلی الله علیه و آله با **ارزش های جاهلی** مبارزه کرد.
- یکی از این ارزش ها **تعصبات قومی و نژادی** بود.
- برتری عرب بر غیر عرب را که از سنت های غلط جاهلی بود **باطل کرد**.
- و هر گونه فخر و افتخار به این گونه مسائل را **مذموم** شمرد.
- **ملاک** او در تقسیم بندی، **تقوای** انسان ها بود.
- ایشان در مدینه، حکومت اسلامی را بنا کرد و به طور طبیعی، افراد پیرامون او بیشتر از مردم مکه و مدینه بودند. اما اگر افرادی غیر عرب، ایمان می آوردند و در جمع مؤمنان قرار می گرفتند عزت و شرافتی مانند دیگران می یافتند و **متناسب با توانایی شان** مسئولیت می گرفتند.
- در میان صمیمی ترین یاران ایشان، شخصیت هایی مانند سلمان از ایران و بلال از حبشه بودند که نشانه **توجه ایشان به همه انسان ها از هر نژادی** بوده است.

یا ایها الناس انا خلقناکم من ذکر او انثی و جعلناکم شعوبا و قبائل لتعارفوا ان اکرکم عند الله اتقاکم ان الله علیم خبیر

ای مردم، همانا شما را از یک مرد و یک زن آفریدیم و شما را اقوام و قبیله ها قرار دادیم تا با یکدیگر انس و آشنایی یابید. بی گمان گرامی ترین شما نزد خدا با تقواترین شماست. همانا که خداوند دانای آگاه است.

پیام آیه: سرلوحه کار پیامبر صلی الله علیه و آله تقسیم بندی افراد بر اساس تقوا بود.

مهم ترین ثمره اخوت مسلمانان با یکدیگر، به وجود آمدن قدرت بزرگی است که زورگویان و مخالفان با اسلام را از تجاوز به حقوق ملت های مسلمان باز می دارد و فرصت پیشرفت مسلمانان را فراهم می کند.

هدف دشمنان اسلام در یکی دو قرن اخیر از ایجاد تفرقه بین مسلمانان

دشمنان با یک نقشه دقیق همبستگی مسلمانان را به دشمنی با یکدیگر تبدیل کردند. (علت)

و برنامه ریزی شده و اختلاف معمولی اقوام و مذاهب اسلامی را بزرگ جلوه دادند. (علت)

یکی از نتایج زیانبار این اختلاف ها تجزیه کشورهای بزرگ اسلامی به کشورهای کوچک بود.

تا قدرت های استعمارگر به راحتی بتوانند بر آنها سلطه یابند و ذخایر آنها را به تاراج ببرند. هدف از تجزیه کشورهای اسلامی (در سده اخیر تا کنون ادامه دارد).

برای همین علماء از جمله امام خمینی رحمه الله علیه در هر فرصتی مسلمانان را به وحدت دعوت می کردند و از اختلاف باز می داشتند. از جمله امام خمینی رحمه الله علیه فرمودند:

" ای مسلمانان جهان که به حقیقت اسلام ایمان دارید، به پا خیزید و در زیر پرچم توحید و در سایه تعلیمات اسلام مجتمع شوید و دست خیانت ابر قدرت ها را از ممالک خود و خزائن سرشار آن کوتاه کنید دست از اختلافات و هواهای نفسانی بردارید که شما دارای همه چیز هستید. بر فرهنگ اسلامی تکیه کنید و با غرب و غرب زدگی مبارزه کنید و روی پای خودتان بایستید."

در سخنان امام خمینی رحمه الله علیه راه های زیر عوامل پیروزی بر دشمنان اسلام است:

- وحدت مسلمانان زیر پرچم توحید و تعلیمات اسلامی
- کوتاه کردن دست خیانت ابر قدرت ها از ممالک خود و خزائن سرشار آن
- دوری از اختلافات و هواهای نفسانی
- باور داشتن های خود
- تکیه بر فرهنگ اسلامی
- مبارزه با غرب و غرب زدگی

• اتکا به خود

برنامه ای برای وحدت مسلمانان

برای **تقویت وحدت** بین مسلمانان و استفاده از قدرت حدود ۲ میلیارد مسلمان و امکانات بی نظیر کشور های اسلامی نیازمند اجرای **برنامه دقیق** هستیم برنامه ای که:

- ✓ نقشه های تفرقه افکن استعمارگران و عوامل آنان را در سرزمین های اسلامی خنثی کند.
- ✓ دل های مسلمانان را به یکدیگر نزدیک کند.

برنامه ها:

۱. خود از سایر مسلمانان **دور ندانیم** و برای پیشرفت جهان اسلام و پیروزی و سربلندی مسلمانان در تمام نقاط جهان **تلاش کنیم** و به این سخن پیامبر صلی الله علیه و آله توجه کنیم که فرمود:

من اصبح و لم یهتّم بامور المسلمین فلیس بمسلم کسی که صبح کند و در اندیشه رسیدگی به سایر مسلمانان نباشد، مسلمان نیست.

پیام حدیث: یک برنامه برای حفظ وحدت بین مسلمانان توجه به امور مسلمانان جهان و تلاش برای پیروزی و سربلندی آنان است.

۲. از **اهانت و توهین** به مقدسات سایر مسلمانان **خودداری** کنیم.

باید اعتقادات خود را با **دانش** تا بتوانیم با دیگر مسلمانان بر اساس معرفت و استدلال سخن بگوییم. و **استدلال**، ارتقاء ببخشیم و اعتقادات خود را به نحو صحیح و بدون دعوا و ناسزاگویی بیان کنیم.

۳. از **مظلومان** در تمام نقاط جهان، با **روش درست دفاع** کنیم و برای **رهایی آنان از ظلم** بکوشیم.

و به این سخن رسول خدا صلی الله علیه و آله به خوبی عمل کنیم که فرمود:

"هر کس فریاد دادخواهی مظلومی را که از مسلمانان یاری می طلبد بشنود، اما به یاری آن مظلوم برنخیزد، **مسلمان نیست**."

۴. **اعتقادات خود را با دانش و استدلال، ارتقا ببخشیم؛**

تا بتوانیم با دیگر مسلمانان بر اساس معرفت و استدلال سخن بگوییم
و اعتقادات خود را به نحو صحیح و بدون نزاع و ناسزاگویی بیان کنیم.

دفاع منطقی از اعتقادات نه تنها سبب تفرقه و جدایی نمی شود، بلکه دل ها را به یکدیگر نزدیک می کند. بنابراین لازم است برنامه ای برای شناخت بیشتر معارف قرآن، سیره و سنت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و اهل بیت ایشان علیهم السلام تنظیم کنیم.

۵. کسانی که خود را مسلمان می نامند ولی با دشمنان اسلام دوستی می ورزند، **بشناسیم** و **فریب** برنامه ی آنان را نخوریم.

روش این گروه ها این است که دشمنان اسلام مثل صهیونیست ها را دوست معرفی کنند و برخی مسلمانان را دشمن معرفی کنند به طوری که مردم عادی به تدریج با دشمنان واقعی اسلام دوستی کنند و با گروهی از مسلمانان، دشمنی بورزند.

نمونه سؤالات درس ششم

آیات و روایات:

۱. با توجه به این آیه شریفه " لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَ ذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا " به سؤالات پاسخ دهید.

الف. موضوع آیه چیست؟ اسوه بودن پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم

ب. دلیل آن را چه می دانید؟ (پیام) ایشان در مدت ۱۰ سال حکومت داری و ولایت بر مردم به گونه ای زندگی کرد که در همه زمینه ها از سوی خداوند به عنوان الگو و اسوه برای مومنان معرفی شد.

۲. از دیدگاه پیامبر صلی الله علیه و آله علت سقوط اقوام و ملل در پیش از اسلام چه بود؟ تبعیض در اجرای عدالت/ آنان اگر شخصی صاحب قدرت و نفوذ از ایشان دزدی می کرد رهایش می کردند و اگر فردی ضعیف دزدی می کرد وی را مجازات می کردند.

۳. چرا پیامبر صلی الله علیه و آله به یاران خود می فرمود بدی های یکدیگر را نزد من بازگو نکنید؟ این خواسته مربوط به کدام ویژگی در رهبری ایشان است؟ زیرا دوست داشتند با دلی پاک از کدورت با آنها معاشرت کنند. / محبت و مدارا با مردم

۴. چرا خداوند فرمود: "رنج شما برای او سخت و دشوار است و بر [هدایت] شما حریص (به شدت علاقه مند) است."؟ چون به علت علاقه مند بودن به نجات مردم از گمراهی برای هدایت مردم شبانه روز تلاش کرد.

۵. چرا خداوند در مورد پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: "لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسِكَ أَلَا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ"؟ زیرا با وجود آزار و اذیت سران مشرک، آنقدر با مهربانی و صبر و تحمل، به هدایت مردم ادامه می داد که گاه نزدیک بود از شدت غصه و غم و اندوه فراوان از پا در آید.

۶. این سخن امام علی علیه السلام که "پیامبر یک طبیب سیار بود، [برخلاف سایر طبیبان] او خود سراغ مردم می رفت." بیانگر کدام ویژگی ایشان است؟ سخت کوشی و دلسوزی در هدایت مردم

۷. طبق توصیف امام علی علیه السلام داروهای پیامبر صلی الله علیه و آله برای درمان چه کسانی بود؟ درمان بیماران غفلت زده و سرگشته
۸. چرا امام علی علیه السلام پیامبر صلی الله علیه و آله را طبیب سیار نامیدند؟ چون او خود سراغ مردم می رفت. داروها و مرهم هایش را خودش آماده می کرد و ابزارهای طبابت را با خود می برد تا هر کجا نیاز باشد، مرهم بگذارد؛ بر دل های کور، گوش های کر، زبان های گنگ.
۹. پیامبر صلی الله علیه و آله در مورد کودکان و پیران و زنان در جنگ با مشرکان چه توصیه ای کردند؟ آنها را نکشید.
۱۰. پیامبر صلی الله علیه و آله در مورد حیوانات حلال گوشت در جنگ با مشرکان چه توصیه ای کردند؟ حیوانات حلال گوشت را نکشید مگر اینکه برای تغذیه به آن احتیاج داشته باشید.
۱۱. پیامبر صلی الله علیه و آله در مورد آب مشرکان در جنگ با آنها چه توصیه ای کردند؟ هرگز آب مشرکان را زهر آلود نکنید.
۱۲. پیامبر صلی الله علیه و آله در مورد مزارع و نخلستان های مشرکان در جنگ با آنها چه توصیه ای کردند؟ مزارع و نخلستان ها را نسوزانید.
۱۳. پیامبر صلی الله علیه و آله در مورد کسی از مشرکان که در بحبوحه جنگ خواست تا در مورد حقیقت اسلام بداند چه توصیه ای کردند؟ او در پناه اسلام است تا کلام خدا را بشنود. اگر اسلام را پذیرفت، او هم برادر دینی شماست. و اگر قبول نکرد، او را به جایی که احساس امنیت می کند، برسانید و پس از آن از خدا برای غلبه بر او یاری بجوید.
۱۴. این جمله پیامبر صلی الله علیه و آله که فرمود: "به من ایمان نیاورده کسی که شب را با شکم سیر بخوابد و همسایه اش گرسنه باشد." در مورد کدام ویژگی حکومت ایشان است؟ مبارزه با فقر و محرومیت
۱۵. آیه شریفه "انا خلقناکم من ذکر و انثی و جعلناکم شعوبا و قبائل لتعارفوا ان اکرکم عندالله اتقاکم ان الله علیم خبیر"
- الف. با کدام اقدام حکومتی پیامبر صلی الله علیه و آله به تحقق پیوست؟ ایجاد اخوت اسلامی
- ب. پیام آیه چیست؟ ملاک اسلام در تقسیم بندی، تقوای انسان ها است نه جنسیت با قومیت.
۱۶. بر اساس این سخن پیامبر صلی الله علیه و آله که: "من اصبح و لم یهتم بامور المسلمین فلیس بمسلم" شرط مسلمانی چیست؟ و علت آن چه می باشد؟ توجه به امور مسلمین / جهت حفظ وحدت مسلمانان
۱۷. بر اساس سخن رسول خدا صلی الله علیه و آله که "هر کس فریاد دادخواهی مظلومی را که از مسلمانان یاری می طلبد بشنود، اما به یاری آن مظلوم برنخیزد، مسلمان نیست."

الف. ما مسلمانان چه وظیفه ای داریم؟ از مظلومان در تمام نقاط جهان، با روش درست دفاع کنیم و برای رهایی آنان از ظلم بکوشیم.

ب. این دستور برای چه داده شده است؟ برای حفظ وحدت بین مسلمانان و ریشه کن شدن ظلم تعیین درستی یا نادرستی جملات:

۱۸. حکومت پیامبر صلی الله علیه و آله در مدت ۲۳ سال به سراسر شبه جزیره عربستان گسترش یافت. نادرست

۱۹. برقراری عدالت توسط پیامبر صلی الله علیه و آله در شرایطی انجام گرفت که کسی با تبعیض و تفاوت طبقاتی مخالفت نمی کرد. درست

۲۰. پیامبر صلی الله علیه و آله در برابر پایمال شدن حق شخصی خود بردباری و ملایمت داشت. درست

۲۱. پیامبر صلی الله علیه و آله با کسانی را که با ایشان می جنگیدند در زمینه هدایت اقدامی نمی کرد. نادرست

۲۲. رسول خدا صلی الله علیه و آله کسانی که فقط عبادت می کردند را تشویق می کرد. نادرست

۲۳. در حکومت پیامبر صلی الله علیه و آله گاهی فقیران به خاطر فقر مورد بی توجهی قرار گرفته و فراموش می شدند. نادرست

۲۴. برخی از فقرا دوست صمیمی پیامبر صلی الله علیه و آله به شمار می رفتند. درست

۲۵. مهمترین ثمره اخوت مسلمانان با یکدیگر کوتاه شدن دست متجاوزان از سر مسلمانان است و فرصت برای پیشرفت مسلمانان. درست

کامل کردن:

۲۶. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم مدت سال در مکه و مدت در مدینه مردم را هدایت کردند. سیزده / ده

۲۷. پیامبر صلی الله علیه و آله حکومت اسلامی را در تشکیل دادند و در طول سال، این حکومت به گسترش یافت. مدینه / ده / سراسر شبه جزیره عربستان

۲۸. پیامبر صلی الله علیه و آله متناسب با مسلمانان به آنان مسئولیت می داد. توانایی

۲۹. ملاک تقسیم بندی مسلمانان در حکومت پیامبر صلی الله علیه و آله بود. تقوا

۳۰. یکی از نتایج زیانبار اختلاف بین مسلمانان بود.

تجزیه کشورهای بزرگ اسلامی به کشورهای کوچک بود.

کوتاه پاسخ:

۳۱. حضرت علی علیه السلام مبنای قوانین حکومتی خود را چه چیزی معرفی کرد؟ دستورات قرآن و سنت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم
۳۲. جامعه عادلانه چگونه جامعه ای است؟ جامعه ای که در آن از تبعیض خبری نباشد و همه در برابر قانون الهی یکسان باشند.
۳۳. کاری که پیامبر صلی الله علیه و آله برای اولین بار در عربستان جهت اجرای عدالت کرد چه بود؟ برابری همه افراد در برابر قانون را اعلام کرد و عرب و غیر عرب و سیاه و سفید را برابر دانست و در مقابل تعصبات قومی و قبیله ای ایستاد.
۳۴. چرا معمولاً اطرافیان یک رهبر، عیب دیگران را نزد او بازگو می کنند؟ برای نزدیک کردن خود به رهبر
۳۵. چرا سختی ها و آزارهای راه هدایت مردم، هرگز سبب دوری پیامبر صلی الله علیه و آله از مردم نگردید؟ چون ایشان بسیار علاقه مند به نجات مردم از گمراهی بود.
۳۶. سران قریش برای دشمنی با پیامبر صلی الله علیه و آله به او چه کارهایی می کردند؟ می گفتند:
- * او ساحر و جادوگر است. * بر سر و رویش خاکستر می پاشیدند.
- * می گفتند دیوانه است. * طعنه و نیش زبان به او می زدند.
۳۷. چه کسانی علیه پیامبر صلی الله علیه و آله جنگ هایی به راه انداختند؟ چرا؟ متکبران و برخی از بزرگان قبایل چون تعالیم اسلام را به ضرر خود می دیدند.
۳۸. پیامبر صلی الله علیه و آله در مورد کسانی که بر علیه ایشان جنگ هایی به راه انداختند چه اقدامی کرد؟ مسلمانان را برای مقابله با آنان بسیج می کرد.
۳۹. چرا رسول خدا صلی الله علیه و آله مردم را به کار و فعالیت تشویق می کرد؟ زیرا به دنبال بنای جامعه ای آباد و به دور از محرومیت بود و با کوچک شدن فقیران و بینوایان مخالفت بود.
۴۰. چرا رسول خدا صلی الله علیه و آله کسانی را که فقط عبادت می کردند و کار نمی کردند مذمت می کرد؟ زیرا از بیکاری بدش می آمد.
۴۱. هدف از تجزیه کشورهای اسلامی چه بود؟ تا قدرت های استعمارگر به راحتی بتوانند بر آنها سلطه یابند و ذخایر آنها را به تاراج ببرند.
۴۲. مامسلمانان در برابر پیامبر صلی الله علیه و آله چه وظیفه ای داریم؟ باید قردان تلاش ها و مجاهدت های پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله باشیم و با اتحاد و همدلی با یکدیگر نگذاریم دشمنان اسلام زحمات و تلاش

های آن حضرت را بی اثر کنند.

۴۳. دشمنان اسلام با چه نقشه ای قصد تسلط بر کشورهای اسلامی را کردند؟ دشمنان با یک نقشه دقیق و برنامه ریزی شده همبستگی مسلمانان را به دشمنی با یکدیگر تبدیل کردند و اختلاف معمولی اقوام و مذاهب اسلامی را بزرگ جلوه دادند.

کشف ارتباط:

۴۴. عبارات قسمت "الف" را به عبارت متناسب از قسمت "ب" وصل کنید.

الف

ب

۱. مردم در سختی ها به ایشان پناه می آوردند(ح)	د. مبارزه با فقر و محرومیت
۲. تشویق مردم به کار و فعالیت(د)	چ. عدالت و برابری
۳. مساوی دانستن همه در برابر قانون الهی(چ)	ح. محبت و مدارا با مردم
۴. بسیار علاقه مند به هدایت مردم از گمراهی(ب)	ب. سخت کوشی و دلسوزی در هدایت مردم

تشریحی:

۴۵. چهار مورد از کارهایی که نشان از محبت و مدارای پیامبر صلی الله علیه و آله با مردم را دارد بنویسید.

- ✓ با مردم بسیار مهربان بود تا جایی که مردم ایشان را پدر مهربان خود می دانستند و در سختی ها به ایشان پناه می آوردند.
- ✓ هر کس به خانه آن حضرت می رفت به او احترام می گذاشت تا جایی که گاهی ردای خود را زیر پای او پهن می کرد و او را جای خود می نشاند.
- ✓ هرگز در مقابل یارانش پای خود را دراز نمی کرد.
- ✓ سعی می کرد تا وقتی یارانش نشسته اند در کنارشان باشد.

۴۶. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در زمینه برقراری عدالت و برابری چه اقداماتی انجام دادند؟

۱. قاطعانه در مورد بنای جامعه ای عادلانه کوشید؛ جامعه ای که در آن از تبعیض خبری نباشد و همه در برابر قانون الهی یکسان باشند.
۲. درآمد بیت المال را میان مسلمانان به تساوی تقسیم کرد.
۳. فرقی میان عرب و غیر عرب نمی گذاشت.

۴. با همهٔ بردباری و ملایمتی که در برابر پایمال شدن حق شخصی خود داشت، در برابر نادیده گرفته شدن حقوق افراد جامعه می ایستاد و کوتاه نمی آمد و متجاوزان حقوق مردم را در هر موقعیت و مقامی که بودند، مجازات می کرد.

۵. برای اولین بار در جامعهٔ آن روز، برابری همه افراد در برابر قانون را اعلام کرد و عرب و غیر عرب و سیاه و سفید را برابر دانست و در مقابل تعصبات قومی و قبیله ای ایستاد.

۴۷. پیامبر صلی الله علیه و آله در معاشرت با یاران خود چگونه محبت خود را شامل حال آنها می کردند؟

- ✓ هر کس به خانهٔ آن حضرت می رفت به او احترام می گذاشت تا جایی که گاهی ردای خود را زیر پای او پهن می کرد و او را جای خود می نشاند.
- ✓ هرگز در مقابل یارانش پای خود را دراز نمی کرد.
- ✓ سعی می کرد تا وقتی یارانش نشسته اند در کنارشان باشد.
- ✓ اگر دربارهٔ اخرت حرف می زدند با آنها همراهی می کرد و اگر دربارهٔ خوردنی و آشامیدنی و سایر امور روزمره سخن می گفتند از روی لطف و مهربانی با آنان هم سخن می شد.
- ✓ گاهی شعر می خواندند یا از گذشتهٔ خود می گفتند، در همهٔ موارد آنان را منع نمی کرد، مگر این که کار حرامی مثل غیبت از آنان سر می زد در این صورت آنان را از ادامهٔ بحث باز می داشت.

۴۸. چهار مورد از کارهایی که نشان از محبت و مدارای پیامبر صلی الله علیه و آله با مردم را دارد بنویسید.

- ✓ با مردم بسیار مهربان بود تا جایی که مردم ایشان را پدر مهربان خود می دانستند و در سختی ها به ایشان پناه می آوردند.
- ✓ هر کس به خانهٔ آن حضرت می رفت به او احترام می گذاشت تا جایی که گاهی ردای خود را زیر پای او پهن می کرد و او را جای خود می نشاند.
- ✓ هرگز در مقابل یارانش پای خود را دراز نمی کرد.
- ✓ سعی می کرد تا وقتی یارانش نشسته اند در کنارشان باشد.

۴۹. پیامبر صلی الله علیه و آله در مورد کسانی که بر علیه ایشان جنگ هایی به راه انداختند به مسلمانان چه توصیه ای کردند؟

- اگر کافری در جنگ کشته شد او را مثله نکنید.
- کودکان و پیران و زنان را نکشید.
- حیوانات حلال گوشت را نکشید مگر اینکه برای تغذیه به آن احتیاج داشته باشید.
- هرگز آب مشرکان را زهر آلود نکنید.
- و مزارع و نخلستان ها را نسوزانید.
- اگر در بحبوحهٔ جنگ، یکی از مشرکان خواست تا در مورد حقیقت اسلام مطالبی بداند، او در پناه اسلام است تا کلام خدا را بشنود.

- اگر اسلام را پذیرفت، او هم برادر دینی شماست.
- و اگر قبول نکرد، او را به جایی که احساس امنیت می کند، برسانید و پس از آن از خدا برای غلبه بر او یاری بجویید.

۵۰. پیامبر صلی الله علیه و آله در زمینه ایجاد اخوت اسلامی چه اقداماتی انجام دادند؟

- رسول خدا صلی الله علیه و آله با ارزش های جاهلی مبارزه کرد. یکی از این ارزش ها تعصبات قومی و نژادی بود.
- برتری عرب بر غیر عرب را که از سنت های غلط جاهلی بود باطل کرد و هر گونه فخر و افتخار به این گونه مسائل را مذموم شمرد.
- ملاک او در تقسیم بندی، تقوای انسان ها بود.
- ایشان در مدینه، حکومت اسلامی را بنا کرد و به طور طبیعی، افراد پیرامون او بیشتر از مردم مکه و مدینه بودند. اما اگر افرادی غیر عرب، ایمان می آوردند و در جمع مؤمنان قرار می گرفتند عزت و شرافتی مانند دیگران می یافتند و متناسب با توانایی شان مسئولیت می گرفتند.
- در میان صمیمی ترین یاران ایشان، شخصیت هایی مانند سلمان از ایران و بلال از حبشه بودند که نشانه توجه ایشان به همه انسان ها از هر نژادی بوده است.

۵۱. برای تقویت وحدت بین مسلمانان و استفاده از قدرت و امکانات بی نظیر کشورهای اسلامی نیازمند اجرای چه برنامه ای هستیم؟ نیازمند برنامه دقیقیه که:

- ✓ نقشه های تفرقه افکن استعمارگران و عوامل آنان را در سرزمین های اسلامی خنثی کند.
- ✓ دل های مسلمانان را به یکدیگر نزدیک کند.

۵۲. با توجه به سخنان امام خمینی رحمه الله علیه چگونه می توان بر دشمنان اسلام پیروز شد؟ از راه های زیر:

- وحدت مسلمانان زیر پرچم توحید و تعلیمات اسلامی
- کوتاه کردن دست خیانت ابر قدرت ها از ممالک خود و خزائن سرشار آن
- دوری از اختلافات و هواهای نفسانی
- باور داشتن های خود
- تکیه بر فرهنگ اسلامی
- مبارزه با غرب و غرب زدگی
- اتکا به خود

۵۳. چگونه می توانیم از اهانت و توهین به مقدسات سایر مسلمانان خودداری کنیم؟ باید اعتقادات

خود را با دانش و استدلال، ارتقاء ببخشیم تا بتوانیم با دیگر مسلمانان بر اساس معرفت و استدلال سخن بگوییم و بتوانیم با دیگر مسلمانان بر اساس معرفت و استدلال سخن بگوییم.

۵۴. روش دشمن برای فریب مسلمانان در شناخت دوست و دشمن چگونه است؟ وظیف ما چیست؟ دشمن به چه نیتی این کار را می کند؟ روش این گروه ها این است که دشمنان اسلام مثل صهیونیست ها را دوست معرفی کنند و برخی مسلمانان را دشمن معرفی کنند به طوری که مردم عادی به تدریج با دشمنان واقعی اسلام دوستی کنند و با گروهی از مسلمانان، دشمنی بورزند / کسانی که خود را مسلمان می نامند ولی با دشمنان اسلام دوستی می ورزند، بشناسیم و فریب برنامه ی آنان را نخوریم/ برای ایجاد اختلاف تعیین گزینه درست:

۵۵. در کلام پیامبر صلی الله علیه و آله دفاع از مظلوم در سراسر جهان چگونه تبیین شده است؟

الف. علت دینداری ب. لازمه مسلمانان ★

۵۶. آیه "لعلک باخع نفسک الا یكونوا مؤمنین" بیانگر کدام ویژگی رهبری پیامبر صلی الله علیه و آله است؟

الف. محبت و مدارا با مردم ب. دلسوزی در هدایت مردم ★

۵۷. تلاش پیامبر صلی الله علیه و آله برای بنای جامعه ای فاقد تبعیض و یکسان شدن افراد در برابر قانون الهی در چه شرایطی انجام شد؟

الف. ثروت و پول و مقام ملاک برتری بود و همه به دنبال به دست آوردن آن بودند.

ب. تبعیض و تفاوت یک قانون پذیرفته شده بود و کسی با آن مخالفت نمی کرد. ★

۵۸. با توجه به روش حکومت داری پیامبر صلی الله علیه و آله اگر یکی از مشرکان در بحبوحه جنگ درخواست دانست مطلبی از اسلام داشت، وظیفه مسلمانان در قبال او کدام است؟

الف. او در پناه اسلام است تا کلام خدا را بشنود، اگر اسلام را پذیرفت او هم برادر دینی مسلمانان است. ★

ب. نباید جنگ ادامه یابد باید و او را به جایی که احساس امنیت می کند برسانید.

۵۹. مطابق توصیف امیرالمؤمنین علیه السلام پیامبر صلی الله علیه و آله در پی درمان چه کسانی بود؟

الف. دل های کور و خالی از کدورت ب. بیماران غفلت زده و سرگشته ★

درس هفتم: امامت، تداوم رسالت

از بین مسئولیت های پیامبر صلی الله علیه و آله فقط "دریافت و ابلاغ وحی" با ختم نبوت پایان می پذیرد و دو مسئولیت دیگر یعنی "تعلیم و تبیین دین (مرجعیت دینی)" و "ولایت ظاهری" بعد از ایشان ادامه دارد.

رد فرض سکوت قرآن و پیامبر صلی الله علیه و آله در مورد سرنوشت
دو مسئولیت مرجعیت دینی و ولایت ظاهری پس از ختم نبوت

نمی توان فرض کرد که قرآن کریم و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در مورد سرنوشت این دو مسئولیت سکوت کرده اند؛ زیرا:

قرآن هدایتگر مردم در همه امور زندگی است و ممکن نیست در مورد سرنوشت این دو مسئولیت بی تفاوت باشد چون به شدت در سرنوشت جامعه اسلامی تأثیرگذارند.

پیامبر صلی الله علیه و آله هم آگاه ترین مردم نسبت به اهمیت و جایگاه این مسئولیت هاست و از چنین مسئله مهمی با سکوت و بی توجهی نمی تواند بگذرد چون بی توجهی به این مسئله، دلیلی هست بر نقض دین اسلام، در حالی که دین اسلام کامل ترین دین الهی است.

رد این فرض که قرآن و پیامبر صلی الله علیه و آله پایان دو مسئولیت
مرجعیت دینی و ولایت ظاهری را هم پس از ختم نبوت اعلام کردند.

نمی توان فرض کرد که قرآن کریم و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله پایان این دو مسئولیت را اعلام کردند؛ زیرا:

۱. نیاز جامعه به حکومت (ولایت ظاهری) و تعلیم و تبیین دین (مرجعیت دینی) بعد از پیامبر صلی الله علیه و آله نه تنها از بین نرفت بلکه روز به روز بیشتر شد؛ گسترش اسلام در نقاط دیگر (علت)

• ظهور مکاتب و فرقه های مختلف
• پیدایش مسائل و مشکلات جدید اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی
و نیاز به امام و رهبری که در میان انبوه افکار و عقاید،

• حقیقت را به مردم نشان دهد. (مرجعیت دینی)
• و جامعه را آن گونه که پیامبر صلی الله علیه و آله اداره می کرد، اداره نماید
(ولایت ظاهری)

۲. اصولاً حکومت و ادارهٔ جامعه (ولایت ظاهری) و تعلیم و تبیین دین (مرجعیت دینی) امری تمام نشدنی و پایان پذیر نیست و همیشه جامعه نیازمند حاکم (ولایت ظاهری) و معلمی (مرجعیت دینی) است که بتواند راه پیامبر صلی الله علیه و آله را ادامه دهد و احکام اسلام را اجرا نماید.

فرض منطقی و قابل قبول این است که پیامبر صلی الله علیه و آله، به فرمان خدا، با تعیین جانشین، به تداوم تعلیم و تبیین دین (مرجعیت دینی) و دوام حکومت (ولایت ظاهری) پس از خود به شکل "امامت" فرمان داده و مانع تعطیلی این دو مسئولیت شده است.

فقط خدا می تواند امام را تعیین کند زیرا امام تمام مسئولیت های پیامبر جز دریافت و ابلاغ وحی را دارد پس باید همان ویژگی های پیامبر را هم داشته باشد تا مردم بتوانند به او اطمینان کنند و راهنمایی های او را بپذیرند.

یکی از این ویژگی ها عصمت است از آنجا که انسان نمی تواند تشخیص دهد چه کسی هیچ گناه و خطایی نمی کند و معصوم است پس همان طور که پیامبر از طرف خدا معین و معرفی می شود، تنها خداست که می تواند فرد شایسته امامت را معرفی کند و به مردم بشناساند.

خداوند امیرالمؤمنین علی علیه السلام را به عنوان جانشین پس از پیامبر صلی الله علیه و آله و همچنین امامان پس از ایشان را تعیین کرده و پیامبر صلی الله علیه و آله آنها را به مردم معرفی کرده است:

منابع: قرآن، روایات مطمئن و مسلم نقل شده از پیامبر صلی الله علیه و آله، مطالعه تاریخ اسلام

دلایل از حدیث

دلایل از قرآن

☆ حدیث جابر

☆ آیه انذار

☆ حدیث ثقلین

☆ آیه ولایت

☆ حدیث منزلت

☆ آیه اولی الامر (مربوط به حدیث جابر)

☆ حدیث غدیر

☆ آیه ابلاغ (مربوط به حدیث غدیر)

☆ آیه تطهیر

آیه انذار

و انذر عشیرتک الاقربین؛
خویشان نزدیکت را انذار

آیه انذار ۳ سال بعد از بعثت نازل شد. (یوم الانذار)

پیامبر صلی الله علیه و آله، ۴۰ نفر از بزرگان بنی هاشم را دعوت کرده

✓ با آنان درباره اسلام سخن گفت.

✓ آنان را به دین اسلام دعوت کرد.

✓ و از آنان برای ترویج و تبلیغ اسلام، کمک خواست.

همه مهمانان سکوت کردند، پیامبر صلی الله علیه و آله ۳ بار درخواست خود را تکرار کرد و هر سه بار جز امام علی علیه السلام که در دوره نوجوانی بود کسی پاسخ نداد او قاطعانه اعلام آمادگی وفاداری کرد. پیامبر صلی الله علیه و آله دست امام علی علیه السلام را در دست گرفت و بیعت او را پذیرفت و فرمود:

"همانا این، برادر من، وصی من و جانشین من در میان شما خواهد بود."

تفکر صفحه ۸۵

به نظر شما تعیین جانشین توسط پیامبر صلی الله علیه و آله آن هم در شرایطی که ایشان هنوز موفقیتی کسب نکرده بود و حتی خویشانش نیز دعوت او را نپذیرفته بودند، چه پیام هایی در برداشت؟

اولاً: جانشینی پیامبر صلی الله علیه و آله چنان اهمیتی دارد که باید از همان روزهای اول دعوت برای مردم مشخص شود.

ثانیاً: جانشینی پیامبر صلی الله علیه و آله ویژگی هایی دارد که نمی توان آن را به انتخاب مردم واگذار کرد، پس باید برای اینکه مردم او را بشناسند از همان ابتدا مشخص شود.

آیه ولایت

انما ولیکم الله و رسوله و الذین آمنوا الذین یقیمون الصلوة و یؤتون الزکاة و هم راکعون
همانا ولی شما فقط خداوند و رسول او و کسانی هستند که ایمان آورده اند؛ همان ایمان
آورندگانی که نماز را بر پا می دارند و در حال رکوع زکات می دهند.

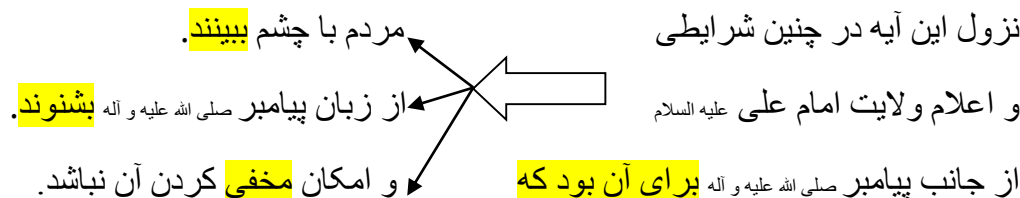
در این آیه ویژگی های ولی و سرپرست مسلمانان مشخص شده است.

پیامبر صلی الله علیه و آله دریافت که کسی در رکوع صدقه داده است و خداوند قصد معرفی او را دارد.

با شتاب و در حالی که آیه را برای آگاهی مردم می خواند به مسجد رفت و پرسید چه کسی در حال رکوع انگشتی داده است؟

فقیری که انگشتی در دست داشت به امام علی علیه السلام که در حال نماز بود اشاره کرد و گفت این مرد در حال رکوع، انگشت خود را به من بخشید.

مردم که از محتوای آیه با خبر شده بودند تکبیر گفتند و پیامبر صلی الله علیه و آله هم ستایش خدا را به جا آورد.

آیه اولی الامر (حدیث جابر)
یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم ...
ای مومنان از خدا اطاعت کنید و از رسول و ولی امرتان اطاعت کنید.

این آیه در مدینه نازل شد.

وقتی آیه ای نازل می شد که حکم کلی موضوعی را بیان می فرمود، یاران پیامبر صلی الله علیه و آله از ایشان جزئیات حکم را می پرسیدند (مثلاً آیه نماز (کلیات) که نازل شد، چگونگی نماز خواندن (جزئیات) را از ایشان پرسیدند و ایشان فرمودند: "این گونه که من نماز می خوانم شما هم بخوانید." وقتی این آیه هم نازل شد جابر بن عبدالله انصاری نزد ایشان آمد و گفت: "یا رسول الله صلی الله علیه و آله ما خدا و رسول او را شناخته ایم، لازم است اولی الامر را نیز بشناسیم" و پیامبر ۱۲ امام را به ترتیب برای ایشان نام بردند.

و به او گفت که تو در زمان پیری امام محمد بن علی (امام باقر علیه السلام) را می بینی و سلام مرا به او برسان و در مورد امام دوازدهم فرمودند او هم نام و هم کنیه من است، از نظر مردم پنهان می شود و غیبت او طولانی می گردد تا آنجا که فقط افرادی که ایمان راسخ دارند، بر عقیده به او باقی می مانند.

چند پیام که از آیه می توان برداشت کرد: (علاوه بر پیام های فعالیت کتاب که در ذیل می آید).

- ✓ اطاعت از پیامبر صلی الله علیه و آله و امامان علیهم السلام در راستای اطاعت از خداست.
- ✓ اطاعت از پیامبر صلی الله علیه و آله و امامان علیهم السلام مطلق و بدون چون و چراست.
- ✓ امام همان ویژگی هایی که پیامبر صلی الله علیه و آله دارد مثل علم و عصمت را باید داشته باشد.
- ✓ عصمت در اهل بیت علیهم السلام اثبات می شود چون ممکن نیست خداوند از ما بخواهد از کسی اطاعت کنیم که احتمال خطا برای او می رود.
- ✓ قرآن به بیان کلیات پرداخته و معرفی جزئیات و مصداق ها را به معصومین علیهم السلام سپرده است.

ارتباط میان آیه و حدیث صفحه ۸۷

با تفکر در آیه ۵۹ سوره نساء و حدیث جابر، پیام های زیر را تکمیل کنید.

۱. مسلمانان باید از خدا، رسول خدا صلی الله علیه و آله و اولی الامر اطاعت کنند.
۲. از آنجا که این سه اطاعت در کنار هم قرار گرفته اند؛ سرپیچی از هر مورد گناه و عملی حرام است.
۳. از آنجا که مصداق اولی الامر در آیه مشخص نیست، برای آگاهی مردم و اشتباه نکردن آنها لازم است که رسول خدا صلی الله علیه و آله مصداق اولی الامر را مشخص کند.
۴. بنا بر سخن پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله کسانی که مصداق اولی الامر هستند عبارت اند از: دوازده امام معصوم علیهم السلام از امام علی علیه السلام تا حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه

حدیث ثقلین

انی تارک فیکم الثقلین کتاب الله و عترتی اهل بیتی ما ان تمسکتم بهما لن تضلوا ابدا و انهما لن یفترقا حتی یردا علی الحوض.
من در میان شما دو چیز گران بها می گذارم: کتاب خدا و عترتم، اهل بیتم را. اگر به این دو تمسک جویند هرگز گمراه نمی شوید و این دو هیچ گاه از هم جدا نمی شوند تا اینکه کنار حوض کوثر بر من وارد شوند.

تفکر در حدیث صفحه ۸۷

با تفکر در این حدیث، این پیام ها استخراج می شود: (در تمام پیام ها ویژگی علم و عصمت برای معصومین اثبات می شود)

- ۱- همان طور که قرآن و پیامبر صلی الله علیه و آله از هم جدا نمی شوند، قرآن و اهل بیت علیهم السلام نیز همواره با هم اند.
- ۲- همان طور که قرآن همیشگی است، وجود معصوم نیز در کنار آن همیشگی است.
- ۳- در صورتی مسلمانان گمراه نمی شوند که به قرآن و اهل بیت علیهم السلام به همراه هم و همزمان تمسک جویند.
- ۴- نمی توان برای هدایت و سعادت اخروی، فقط از یکی از دو یادگار پیامبر صلی الله علیه و آله پیروی کرد؛ بلکه باید از هر دو پیروی کرد.

حدیث منزلت

انت منی بمنزلة هارون من موسى الا انه لا نبي بعدي

تو برای من به مانند هارون برای موسی هستی جز اینکه بعد از من پیامبری نیست.

وقتی خداوند حضرت موسی علیه السلام را مامور مبارزه با فرعون کرد، حضرت از خداوند خواست که برادرش هارون را مشاور، پشتیبان و شریک در امر هدایت مردم قرار دهد. خداوند هم پذیرفت و هارون را مشاور و وزیر او قرار داد. (هارون پیامبر خدا و جانشین حضرت موسی علیه السلام در بین مردم بود).

✓ با توجه به این حدیث، حضرت علی علیه السلام نیز مشاور و پشتیبان و جانشین پیامبر صلی الله علیه و اله است.

✓ باید ویژگی هایی مانند او داشته باشد.

✓ باید مانند او از طرف خداوند تعیین شود.

آیه ابلاغ

يا ايها الرسول بلغ ما انزل اليك من ربك و ان لم تفعل فما بلغت رسالته والله يعصمك من الناس ان الله لا يهدي القوم الكافرين.

ای رسول، آنچه از سوی پروردگارت بر تو نازل شده برسان، و اگر چنین نکنی، رسالتش را ادا نکرده ای و خداوند تو را از مردمان حفظ می کند؛ خداوند کافران را هدایت نمی کند.

در سال ۱۰ هجری پیامبر صلی الله علیه و اله برای انجام فريضة حج عازم مکه شد.

این حج ایشان بود به "حجة البلاغ" و "حجة الوداع" مشهور است.

هزاران نفر به منظور فراگیری روش انجام دادن اعمال حج و به جا آوردن حج با پیامبر صلی الله علیه و اله در این حج شرکت کردند.

در مسیر بازگشت به مدینه، در روز ۱۸ ذی الحجه آیه ابلاغ در محل غدیر خم نازل شد.

پیامبر صلی الله علیه و اله بعد از نزول آیه، دستور توقف دادند تا بازماندگان برسند و آنان که پیش رفته اند برگردند. ظهر بود، ابتدا نماز را به جا آوردند و سپس، پیامبر صلی الله علیه و اله سخنرانی مهم و مفصلی کردند و مردم را برای دریافت پیام غدیر، که پذیرش ولایت و امامت حضرت علی علیه السلام و دیگر امامان بود آماده کردند.

تدبر در قرآن صفحه ۸۹

در آیه بالا، تدبر کنید و به سؤال های زیر پاسخ دهید. (محتوای سؤال و پاسخ همان پیام آیه است.)

۱- خداوند چه فرماتی به پیامبر صلی الله علیه و اله می دهد؟ آنچه بر او نازل شده به مردم برساند. (بلغ ما انزل الیک من ربک)

۲- اهمیت این فرمان چقدر است؟ به اندازه ای که اگر انجام نشود، اصل رسالت به انجام نرسیده است. (و ان لم تفعل فما بلغت رسالته)

۳- چرا خداوند به پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله وعده می دهد که او را حفظ خواهد کرد؟ زیرا ابلاغ این پیام منافع برخی را به خطر می انداخت و احتمال آن بود که به مخالفت برخیزند.

بخشی از حدیث غدیر

ایها الناس من اولی الناس بالمؤمنین من انفسهم

ای مردم، چه کسی به مؤمنان از خودشان سزاوارتر است؟

مردم گفتند: خدا و پیامبرش بر ما ولایت و سرپرستی دارند. سپس فرمود:

من کنت مولاه فهذا علی مولاه؛ هرکس من مولای اویم، علی نیز ولی و سرپرست اوست.

تفکر در حدیث صفحه ۹۰

درباره واقعه بزرگ غدیر بیندیشید و به سؤال های زیر پاسخ دهید.

الف) چرا مراسم غدیر هم زمان با بزرگ ترین اجتماع مسلمانان برگزار شد؟ به خاطر این که مسئله خلافت و جانشینی حضرت علی علیه السلام به وسیله حجاج که بیش از صد هزار نفر بودند به سراسر سرزمین های اسلامی رسانده شود، تا حجت بر مردم در مورد تعیین امام و جانشینی رسول خدا صلی الله علیه و اله تمام شده باشد و بعدا ادعا نکنند که پیامبر صلی الله علیه و اله جانشینی برای خود مشخص نکرده است.

ب) چرا خداوند انجام ندادن این مأموریت را مساوی با عدم انجام رسالت اعلام کرد؟ شرط تداوم راه پیامبر صلی الله علیه و اله این بود که بعد از ایشان جانشین شایسته ای برای آن حضرت تعیین شود تا راه و روش ایشان را ادامه دهد. در غیر این صورت بعد از وفات رسول خدا صلی الله علیه و اله، اصل دین در معرض تهدید قرار می گرفت و جامعه اسلامی رو به ضعف یا نابودی می نهاد. پس انجام ندادن این مأموریت که باعث لطمه به دین می شد، مساوی عدم انجام رسالت بود.

ج) تبریک و تهنیت مردم به حضرت علی علیه السلام پس از پایان مراسم، نشانه چیست؟ نشانه این است که حضرت علی علیه السلام از طرف خداوند و با معرفی رسول خدا صلی الله علیه و آله، به مقام بالایی رسیده است که همان مقام امامت و سرپرستی بر مردم است. دست دادن و تبریک مردم نیز نشانه پذیرش این امامت و ولایت است.

د) چرا کلمه "مولی" در حدیث غدیر به معنای سرپرست است، نه دوست؟

اولاً: رسول خدا صلی الله علیه و آله، پیش از جمله "من کنت مولاه" فرمود: "ایها الناس من اولی الناس بالمؤمنین من انفسهم" همان طور که در اولین جمله صحبت از ولایت به معنی سرپرستی است در جمله بعد هم باید مولا همین معنای ولایت را بدهد تا ارتباط معنوی دوجمله حفظ شود.

ثانیاً: هیچ انسان عاقلی قبول نمی کند که رسول خدا صلی الله علیه و آله، مردم را در آن هوای گرم نگه دارد تا فقط بگوید "هر کس من دوست او هستم علی دوست اوست."

ثالثاً: اگر "مولی" به معنی دوست باشد نرساندن چنین پیامی نمی تواند مساوی انجام ندادن رسالت الهی باشد.

این حدیث از نظر سلسله راویان حدیث، بسیار محکم است.

❖ ۱۱۰ نفر از اصحاب پیامبر صلی الله علیه و آله که در غدیر حاضر بودند آن را بی هیچ واسطه ای از ایشان نقل کرده اند.

❖ دانشمندان و تاریخ نویسان و مفسران بزرگ جهان اسلام نیز این واقعه را با مدارک زیاد در کتاب های خود آورده اند که نام ۳۵۰ نفر از آنها در کتاب "الغدیر" آمده است.

چگونگی برگزاری این مراسم و سخنان رسول خدا صلی الله علیه و آله روشنگر بسیاری از اتفاقات پس از ایشان است.

عصمت ائمه اطهار علیهم السلام

دوازده امام علیهم السلام ضروری است مصون از خطا و اشتباه باشند چون دو مسئولیت رهبری (ولایت ظاهری) و مرجعیت دینی مسلمانان را پس از رسول خدا صلی الله علیه و آله، بر عهده دارند.

ضرورت داشتن عصمت امامان معصوم علیهم السلام یکی از دلایل معرفی امام از طرف خداست.

یکی از آیاتی که به عصمت اهل بیت علیهم السلام اشاره کرده است آیه تطهیر است.

آیه تطهیر

انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت و یطهرکم تطهیرا

همانا خدا اراده کرده که دور گرداند از شما اهل بیت پلیدی و ناپاکی را و شما را کاملاً پاک و ظاهر قرار دهد.

حدیث از زبان **ام سلمه** همسر رسول خدا صلی الله علیه و آله، روایت شده است. او می گوید: روزی پیامبر صلی الله علیه و آله، در خانه استراحت می کرد که دختر بزرگوارش حضرت فاطمه سلام الله علیها وارد شده و سلام کرد. و پیامبر صلی الله علیه و آله، پاسخ داده و ایشان را به کنار خود دعوت کرد. بعد حضرت علی علیه السلام، امام حسن علیه السلام و امام حسین علیه السلام وارد شدند و پیامبر صلی الله علیه و آله، آنان را نیز کنار خود جای داد، آنگاه برا آنان این گونه دعا کرد: "خدایا! اینان اهل بیت من اند، آنان را از هر پلیدی و ناپاکی حفظ کن!" در همین زمان **فرشته وحی** آمد و آیه تطهیر را قرائت کرد. (**آیه تطهیر استجابت دعای پیامبر است**).

پیام های مهم آیه تطهیر

۱. آیه تطهیر فقط شامل **تعداد خاصی** از خانواده پیامبر صلی الله علیه و آله می شود که عصمت دارند و پیامبر صلی الله علیه و آله آنان را با هدایت و راهنمایی خداوند معرفی کرد نه تمام بستگان ایشان.

۲. این تعداد خاص چون معصوم اند (علت)؛ **سخن و عمل** آنان مطابق با دین و بیان کننده دستورات الهی است. (معلول) (یعنی حجت است بر مردم)

پیامبر صلی الله علیه و آله **برای آگاهی مردم (معرفت)** از این موضوع، مدت ها هر روز صبح، هنگام رفتن به مسجد از در خانه حضرت فاطمه سلام الله علیها می گذشت و اهل خانه را "اهل بیت" صدا می زد و آیه تطهیر را می خواند.

منظور از **اهل بیت** **علیهم السلام** **۱۴ معصوم** است و به علت اینکه در آن زمان فقط حضرت علی و امام حسن و امام حسین و حضرت فاطمه (علیهم السلام) حضور داشتند اسم این بزرگواران تنها آمده است.

۳. **لازمه جانشینی پیامبر** صلی الله علیه و آله به عنوان امام، علم کامل و عصمت از گناه و اشتباه است؛ همان طور که پیامبر صلی الله علیه و آله این دو ویژگی را داشتند.

۴. حضرت **فاطمه** سلام الله علیها جزء اهل بیت است و هر چند امام نیست ولی **علم و عصمت کامل** دارد و پیروی از کلام و رفتار او بر همه مسلمانان **واجب** و سرچشمه هدایت و رستگاری است.

نمونه سؤالات درس هفتم

آیات و روایات:

۱. این سخن پیامبر صلی الله علیه و آله مربوط به چه واقعه ای است؟ "همانا این، برادر من، وصی من و جانشین من در میان شما خواهد بود." معرفی امام علی علیه السلام در یوم الانذار به عنوان جانشین خود.

۲. در کدام آیه ویژگی های ولی و سرپرست مسلمانان مشخص شده است. آن را با ترجمه بنویسید.

آیه ولایت/ انما ولیکم الله و رسوله و الذین آمنوا الذین یقیمون الصلوة و یؤتون الزکاة و هم راکعون

همانا ولی شما فقط خداوند و رسول او و کسانی هستند که ایمان آورده اند؛ همان ایمان آورندگانی که نماز را بر پا می دارند و در حال رکوع زکات می دهند.

۳. با توجه به آیه شریفه "اولی الامر" و حدیث شریف مربوط به آن به سؤالات پاسخ دهید.

الف. آیه را با ترجمه بنویسید. یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم ... ای مومنان از خدا اطاعت کنید و از رسول و ولی امرتان اطاعت کنید.

ب. سؤال جابر بن عبدالله انصاری از رسول خدا صلی الله علیه و آله در مورد آیه چه بود؟ در مورد مصداق اولی الامر

ج. رسول خدا صلی الله علیه و آله به جابر بن عبدالله انصاری فرمود تا زمان کدام امام در قید حیات هستی؟ و در مورد آن امام چه توصیه ای به جابر کرد؟ تا زمان امام باقر علیه السلام / فرمود: سلام مرا به او برسان.

د. رسول خدا صلی الله علیه و آله به جابر بن عبدالله انصاری در مورد امام دوازدهم چه فرمودند؟ فرمودند او هم نام و هم کنیه من است، از نظر مردم پنهان می شود و غیبت او طولانی می گردد تا آنجا که فقط افرادی که ایمان راسخ دارند، بر عقیده به او باقی می مانند.

ه. آیه اولی الامر حاوی چه پیام هایی است؟ دو مورد بنویسید.

اطاعت از پیامبر صلی الله علیه و آله و امامان علیهم السلام در راستای اطاعت از خداست.

اطاعت از پیامبر صلی الله علیه و آله و امامان علیهم السلام مطلق و بدون چون و چراست.

۴. حدیث ثقلین را با ترجمه بنویسید و با توجه به آن به سؤالات زیر پاسخ دهید.

انی تارک فیکم الثقلین کتاب الله و عترتی اهل بیتی ما ان تمسکتم بهما لن تضلوا ابدا و انهما لن یفترقا حتی یردا علی الحوض.

من در میان شما دو چیز گران بها می گذارم: کتاب خدا و عترتم، اهل بیتم را. اگر به این دو تمسک جویند هرگز گمراه نمی شوید و این دو هیچ گاه از هم جدا نمی شوند تا اینکه کنار حوض کوثر بر من وارد شوند.

الف. این حدیث چه ویژگی هایی را برای اهل بیت علیهم السلام اثبات می کند؟ علم و عصمت

ب. دو پیام برای آن بنویسید.

- در صورتی مسلمانان گمراه نمی شوند که به قرآن و اهل بیت علیهم السلام به همراه هم و همزمان تمسک جویند.

- نمی توان برای هدایت و سعادت اخروی، فقط از یکی از دو یادگار پیامبر صلی الله علیه و آله پیروی کرد؛ بلکه باید از هر دو پیروی کرد.

۵. از این سخن پیامبر صلی الله علیه و آله چه پیام هایی برداشت می شود؟

"انت منی بمنزلة هارون من موسى الا انه لا نبي بعدي"

الف. با توجه به این حدیث، حضرت علی علیه السلام نیز مشاور و پشتیبان و جانشین پیامبر صلی الله علیه و آله است. ب. باید ویژگی هایی مانند او داشته باشد. ج. باید مانند او از طرف خداوند تعیین شود.

۶. آیه شریفه "تطهیر" را با ترجمه بنویسید.

انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهركم تطهيرا

همانا خدا اراده کرده که دور گرداند از شما اهل بیت پلیدی و ناپاکی را و شما را کاملا پاک و طاهر قرار دهد.

۷. دو پیام برای آیه تطهیر بنویسید.

الف. آیه تطهیر فقط شامل تعداد خاصی از خانواده پیامبر صلی الله علیه و آله می شود که عصمت دارند و پیامبر صلی الله علیه و آله آنان را با هدایت و راهنمایی خداوند معرفی کرد نه به تمام بستگان ایشان.

ب. این تعداد خاص چون معصوم اند؛ سخن و عمل آنان مطابق با دین و بیان کننده دستورات الهی است.

تعیین درستی یا نادرستی جملات:

۸. مسئولیت های پیامبر صلی الله علیه و آله بعد از ختم نبوت پایان می پذیرد. نادرست

۹. بی توجهی به مسئله اهمیت ادامه مسئولیت های دوگانه پیامبر صلی الله علیه و آله ، دلیلی هست بر نقض دین اسلام. درست

۱۰. یک دلیل برای نیاز به امام پس از پیامبر صلی الله علیه و آله این است که: اصولا حکومت و اداره جامعه و تعلیم و تبیین دین امری تمام نشدنی و پایان پذیر نیست. درست

۱۱. با علمی که خداوند به پیامبر صلی الله علیه و آله داده تنها پیامبر صلی الله علیه و آله است که می تواند فرد شایسته امامت را معرفی کند و به مردم بشناساند. نادرست

۱۲. پیامبر صلی الله علیه و آله، در روز نزول آیه انذار ۴۰ نفر از بزرگان قبایل مختلف را دعوت کرده تا به او در امر دین یاری برسانند. نادرست

۱۳. از دیدگاه رسول خدا صلی الله علیه و آله فقط کسانی به عقیده بر امام دوازدهم باقی می مانند که ایمان را سخی داشته باشند. درست

۱۴. با توجه به حدیث منزلت تنها تفاوت حضرت علی علیه السلام در جانشینی پیامبر صلی الله علیه و آله با هارون؛ در ختم نبوت در زمان پیامبر صلی الله علیه و آله است. درست

۱۵. ضرورت داشتن عصمت امامان معصوم علیهم السلام تنها دلیل معرفی امام از طرف خداست. نادرست
کامل کردن:

۱۶. با ختم نبوت از بین مسئولیت های پیامبر صلی الله علیه و آله دو مسئولیت و
بعد از ایشان ادامه دارد. تعلیم و تبیین دین (مرجعیت دینی) و "ولایت ظاهری"

۱۷. آیه انذار ۳ سال نازل شد. بعد از بعثت

۱۸. آیه اولی الامر در نازل شد. مدینه

۱۹. حکم کلی مشخص در آیه اولی الامر و حکم جزئی و مورد سوال مردم
..... بود. اطاعت از اولی الامر / مصداق اولی الامر

۲۰. حضرت فاطمه سلام الله علیها و کامل دارند و اطاعت از ایشان است.
علم / عصمت / واجب

۲۱. لازمه رسیدن به جانشینی پیامبر صلی الله علیه و آله و است که خود پیامبر صلی
الله علیه و آله هم این ویژگی ها را دارا بودند. علم کامل / عصمت کامل

۲۲. برگزاری مراسم غدیر و روشنگر بسیاری از اتفاقات پس از
ایشان است. چگونگی / سخنان رسول خدا صلی الله علیه و آله

کوتاه پاسخ:

۲۳. نتیجه گسترش اسلام در نقاط دیگر بعد از پیامبر صلی الله علیه و آله چه بود؟ ظهور مکاتب و فرقه های
مختلف، پیدایش مسائل و مشکلات جدید اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی

۲۴. گسترش اسلام در نقاط دیگر پس از پیامبر صلی الله علیه و آله چگونه نیاز به امام و رهبری را تبیین
می کند؟ باید امام باشد تا در میان انبوه افکار و عقاید، حقیقت را به مردم نشان دهد و جامعه را آن
گونه که پیامبر صلی الله علیه و آله اداره می کرد، اداره نماید.

۲۵. دعوت ۴۰ نفر از بزرگان بنی هاشم توسط پیامبر صلی الله علیه و آله، به چه منظور بود؟ ایشان در این
جلسه چه اقداماتی انجام دادند؟ پیامبر صلی الله علیه و آله در اطاعت از فرمان خداوند برای معرفی جانشین
خود این کار را کردند. / با آنان درباره اسلام سخن گفته، آنان را به دین اسلام دعوت کردند و از آنان
برای ترویج و تبلیغ اسلام، کمک خواستند.

۲۶. چرا پیامبر صلی الله علیه و آله با شتاب و در حالی که آیه ولایت را می خواند به مسجد رفت؟ برای
آگاهی مردم.

۲۷. عکس العمل مردم و پیامبر صلی الله علیه و آله بعد از مشخص شدن مصداق آیه ولایت چه بود؟ چرا؟ مردم چون از محتوای آیه با خبر شده بودند تکبیر گفتند و پیامبر صلی الله علیه و آله هم ستایش خدا را به جا آورد.

۲۸. نزول آیه ولایت در چنین شرایطی و اعلام ولایت امام علی علیه السلام از جانب پیامبر صلی الله علیه و آله برای چه بود؟ برای آن بود که، مردم با چشم ببینند، از زبان پیامبر صلی الله علیه و آله بشنوند و امکان مخفی کردن آن نباشد.

۲۹. وقتی مردم از رسول خدا صلی الله علیه و آله می پرسیدند نماز را چگونه بخوانیم ایشان چه پاسخ می دادند؟ ایشان فرمودند: "این گونه که من نماز می خوانم شما هم بخوانید" و نماز را تعلیم می دادند.

۳۰. وقتی خداوند حضرت موسی علیه السلام را مامور مبارزه با فرعون کرد، حضرت از خداوند چه درخواستی کرد؟ خواست که برادرش هارون را مشاور، پشتیبان و شریک در امر هدایت مردم قرار دهد.

۳۱. واقعه غدیر در چه سالی بود و چرا به حجة الوداع مشهور است؟ در سال ۱۰ هجری چون در آخرین سال زندگی پیامبر صلی الله علیه و آله واقع شد.

۳۲. واقعه غدیر در چه روزی واقع شد؟ در روز ۱۸ ذی الحجه

۳۳. چرا در حجة الوداع افراد زیادی شرکت داشتند؟ به منظور فراگیری روش انجام دادن اعمال حج و به جا آوردن حج با پیامبر صلی الله علیه و آله در این حج

۳۴. پیامبر صلی الله علیه و آله بعد از نزول آیه ابلاغ به مردم چه فرمانی داد و چرا؟ دستور توقف دادند تا بازماندگان برسند و آنان که پیش رفته اند برگردند و مردم را برای دریافت پیام غدیر، که پذیرش ولایت و امامت حضرت علی علیه السلام و دیگر امامان بود آماده کردند.

۳۵. چرا دوازده امام علیهم السلام ضروری است مصون از خطا و اشتباه باشند؟ چون دو مسئولیت رهبری و مرجعیت دینی مسلمانان را پس از رسول خدا صلی الله علیه و آله، بر عهده دارند.

۳۶. آیه تطهیر به کدام ویژگی امامان ما اشاره دارد؟ به عصمت اهل بیت علیهم السلام

۳۷. پیامبر صلی الله علیه و آله برای آگاهی مردم از این موضوع آیه تطهیر چه اقدامی انجام دادند؟ مدت ها هر روز صبح، هنگام رفتن به مسجد از در خانه حضرت فاطمه سلام الله علیها می گذشت و اهل خانه را "اهل بیت" صدا می زد و آیه تطهیر را می خواند.

۳۸. هدف پیامبر صلی الله علیه و آله از اینکه مدت ها هر روز صبح، هنگام رفتن به مسجد از در خانه حضرت فاطمه سلام الله علیها می گذشت و اهل خانه را "اهل بیت" صدا می زد و آیه تطهیر را می خواند چه بود؟ برای آگاهی مردم از موضوع عصمت اهل بیت علیهم السلام

تشریحی:

۳۹. چرا نمی توان قبول کرد که قرآن کریم در مورد سرنوشت دو مسئولیت مرجعیت دینی و ولایت ظاهری سکوت کرده است؟ زیرا قرآن هدایتگر مردم در همه امور زندگی است و ممکن نیست در مورد سرنوشت این دو مسئولیت بی تفاوت باشد چون به شدت در سرنوشت جامعه اسلامی تأثیرگذارند.

۴۰. چرا نمی توان قبول کرد که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در مورد سرنوشت دو مسئولیت مرجعیت دینی و ولایت ظاهری سکوت کرده است؟ پیامبر صلی الله علیه و آله آگاه ترین مردم نسبت به اهمیت و جایگاه این مسئولیت هاست و از چنین مسئله مهمی با سکوت و بی توجهی نمی تواند بگذرد چون بی توجهی به این مسئله، دلیلی هست بر نقض دین اسلام، در حالی که دین اسلام کامل ترین دین الهی است.

۴۱. تنها فرض منطقی و قابل قبول در مورد مسئولیت های دوگانه رسالت پس از ختم نبوت چیست؟ این است که پیامبر صلی الله علیه و آله، به فرمان خدا، با تعیین جانشین، به تداوم تعلیم و تبیین دین و دوام حکومت پس از خود به شکل "امامت" فرمان داده و مانع تعطیلی این دو مسئولیت شده است.

۴۲. چرا نمی توان فرض کرد که قرآن کریم و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله پایان دو مسئولیت مرجعیت دینی و ولایت ظاهری را اعلام کردند؟ زیرا:

۱. نیاز جامعه به حکومت و تعلیم و تبیین دین بعد از پیامبر صلی الله علیه و آله نه تنها از بین نرفت بلکه روز به روز بیشتر شد؛ به دلیل گسترش اسلام در نقاط دیگر، ظهور مکاتب و فرقه های مختلف، پیدایش مسائل و مشکلات جدید اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی را به دنبال داشت و نیاز به امام و رهبری که در میان انبوه افکار و عقاید، حقیقت را به مردم نشان دهد و جامعه را آن گونه که پیامبر صلی الله علیه و آله اداره می کرد، اداره نماید، افزون تر می شد.

۲. اصولاً حکومت و اداره جامعه و تعلیم و تبیین دین امری تمام نشدنی و پایان پذیر نیست و همیشه جامعه نیازمند حاکم و معلمی است که بتواند راه پیامبر صلی الله علیه و آله را ادامه دهد و احکام اسلام را اجرا نماید.

۴۳. چرا فقط خدا می تواند امام را تعیین کند؟ زیرا امام تمام مسئولیت های پیامبر جز دریافت و ابلاغ وحی را دارد پس باید همان ویژگی های پیامبر را هم داشته باشد تا مردم بتوانند به او اطمینان کنند و راهنمایی های او را بپذیرند. یکی از این ویژگی ها عصمت است از آنجا که انسان نمی تواند تشخیص دهد چه کسی هیچ گناه و خطایی نمی کند و معصوم است پس همان طور که پیامبر از طرف خدا معین و معرفی می شود، تنها خداست که می تواند فرد شایسته امامت را معرفی کند و به مردم بشناساند.

۴۴. دلیل و چگونگی نزول آیه تطهیر را بنویسید. ام سلمه همسر رسول خدا صلی الله علیه و آله، روایت کرده که: روزی پیامبر صلی الله علیه و آله، در خانه استراحت می کرد که دختر بزرگوارش حضرت فاطمه سلام الله علیها وارد شده و سلام کرد. و پیامبر صلی الله علیه و آله، پاسخ داده و ایشان را به کنار خود دعوت کرد. بعد حضرت علی علیه السلام، امام حسن علیه السلام و امام حسین علیه السلام وارد شدند و پیامبر صلی الله علیه و آله، آنان را نیز کنار

خود جای داد، آنگاه برا آنان این گونه دعا کرد: "خدایا! اینان اهل بیت من اند، آنان را از هر پلیدی و ناپاکی حفظ کن!" در همین زمان فرشته وحی آمد و آیه تطهیر را قرائت کرد.

۴۵. حدیث غدیر از نظر سلسله روایان چگونه است؟ این حدیث از نظر سلسله روایان حدیث، بسیار محکم است. ۱. نفر از اصحاب پیامبر صلی الله علیه و آله که در غدیر حاضر بودند آن را بی هیچ واسطه ای از ایشان نقل کرده اند. ۲. دانشمندان و تاریخ نویسان و مفسران بزرگ جهان اسلام نیز این واقعه را با مدارک زیاد در کتاب های خود آورده اند که نام ۳۵۰ نفر از آنها در کتاب "الغدیر" آمده است.

تعیین گزینه درست:

۴۶. استجابت این دعای پیامبر صلی الله علیه و آله به پیشگاه حق تعالی که عرض کرد: "خدایا! اینان اهل بیت من اند، آنان را از هر پلیدی و ناپاکی حفظ کن!" با نزول کدام آیه رقم خورد و این مسئله نشانگر چیست؟

الف. ولایت - اتمام نعمت

ب. تطهیر - عصمت ☆

۴۷. کدام آیه شریفه در هجدهم ماه ذی حجه در "حجة الوداع" بر پیامبر صلی الله علیه و آله نازل شد و بعد از آن، ایشان چه فرمودند؟

الف. یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم - انی تارک فیکم الثقلین کتاب الله و عترتی

ب. یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیک من ربک و ان لم تفعل فما بلغت رسالته - من کنت مولا فلهذا علی مولا ☆

۴۸. خداوند به پیامبرش وعده می دهد که او را از چه خطری در انجام وظیفه حفظ کند و پیام کدام آیه شریفه مؤید این مطلب است؟

الف. آسیب مردمان - یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیک من ربک و ان لم تفعل فما بلغت رسالته ☆

ب. حوادث روزگار - یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم

۴۷. معرفی امام علی علیه السلام به عنوان جانشین پیامبر صلی الله علیه و آله برای اولین بار، هم زمان با نزول کدام آیه قرآن بود؟

الف. ای پیامبر عشیره خود را انذار کن. ☆

ب. آنچه بر تو از خدا نازل شده را ابلاغ نما.

۴۹. کدام آیه شریفه، هنگامی که امیرالمؤمنین علیه السلام در حال رکوع بود، نازل شد و پیام آن آیه کدام است؟

الف. یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیک من ربک و ان لم تفعل فما بلغت رسالته - تاکید بر اقامه نماز

ب. انما ولیکم الله و رسوله و الذین آمنوا الذین یقیمون الصلوة و یؤتون الزکاة و هم راکعون - معرفی جانشین پیامبر ☆

درس هشتم: جان و جانشین پیامبر صلی الله علیه و آله

همه مسلمانان امام علی علیه السلام را رهبر و پیشوای خود می دانند؛

✓ شیعیان، ایشان را امام اول و جانشین پیامبر صلی الله علیه و آله می دانند.

✓ اهل سنت ایشان را خلیفه چهارم خود می شمرند.

شناخت شخصیت و سبک زندگی امام علی علیه السلام به ما کمک می کند:

- معیارهای رهبری در جامعه اسلامی را بهتر بشناسیم.
- در انتخاب مسئولان جامعه خود بهتر عمل کنیم.

حضرت علی علیه السلام؛

- ❖ ۱۰ سال قبل از بعثت پیامبر صلی الله علیه و آله در خانه کعبه به دنیا آمد.
- ❖ پدرش ابوطالب به پیشنهاد پیامبر صلی الله علیه و آله نام ایشان را "علی" (به معنای والا و بلند مرتبه) گذاشت.
- ❖ سه یا چهار ساله بود که به خانه پیامبر صلی الله علیه و آله آمد و چندین سال نزد ایشان زندگی کرد.

بخشی از فداکاری های حضرت علی علیه السلام در راه اسلام:

- ❖ ایشان تا ده سالگی به مرتبه ای از دانایی رسیده بود که با اعلام رسالت پیامبر صلی الله علیه و آله ایمان خود را به پیامبر صلی الله علیه و آله اعلام کرد.
- ❖ در تمام لحظات سخت مکه در کنار پیامبر صلی الله علیه و آله بود.
- ❖ در شعب ابی طالب که پیامبر صلی الله علیه و آله در محاصره اقتصادی قرار داشت به فرمان پدر مسئولیت حفظ جان پیامبر صلی الله علیه و آله را به عهده گرفت.
- ❖ در تمام صحنه های سخت و پر خطر در مکه و مدینه حضور داشت و با رشادت و شجاعت خود، سبب موفقیت اسلام و عقب نشینی مشرکان و کفار می شد.
- ❖ در هنگام توطئه دشمنان برای کشتن پیامبر صلی الله علیه و آله شجاعانه در جای ایشان خوابید.
- ❖ در جنگ بدر رشادت و قهرمانی بی نظیر نشان داد.
- ❖ در جنگ احد در حالی که زخم های فراوان داشت و جز اندکی از مسلمانان بقیه فرار کرده بودند استقامت و فداکاری کرد.
- ❖ در جنگ خندق با شکست دادن پهلوان عرب «عمرو بن عبدود» در دل دشمنان رعب انداخت و آنها را فراری داد.
- ❖ قلعه های خیبر را فتح کرد.
- ❖ بت های خانه کعبه را در هنگام فتح شهر مکه شکست.

سخنان امام علی علیه السلام درباره دورانی که در خانه پیامبر صلی الله علیه و آله زندگی کرد:

- در حالی که کودک بودم همواره کنار پیامبر صلی الله علیه و آله بودم و ایشان مرا در کنار خود می نهاد.
- نه هرگز دروغی در گفتار من دید و نه رفتاری ناشایست از من مشاهده کرد.
- من مانند بچه از شیر گرفته شده که به دنبال مادرش می رود از آن بزرگوار پیروی می کردم.
- او هر روز پرچمی از خوی های نیکوی خود را برای من می افراشت و مرا به پیروی کردن از آن فرمان می داد.
- هنگامی که وحی بر پیامبر صلی الله علیه و آله فرود آمد صدای آوای اندوهگین شیطان را شنیدم. از پیامبر صلی الله علیه و آله پرسیدم که این فریاد اندوهناک چیست؟ پاسخ داد که این شیطان است که از پرستش خود ناامید شده است. بی گمان آنچه من می شنوم تو هم می شنوی و آنچه را من می بینم تو هم می بینی، جز اینکه تو پیامبر نیستی بلکه وزیر هستی و تو هر آینه بر خیر می باشی.

حضرت علی علیه السلام در تمام دوران، گوش به فرمان پیامبر صلی الله علیه و آله بود تا اینکه در سال یازدهم هجری پیامبر صلی الله علیه و آله سر بر دامن حضرت علی علیه السلام از دنیا رفت.

امیرالمؤمنین از دیدگاه پیامبر صلی الله علیه و آله

شخصیت بی مانند حضرت علی علیه السلام نتیجه تربیت مستقیم پیامبر صلی الله علیه و آله بود و به گونه ای او را تربیت کرده بود که الگو و سرمشق مسلمانان زمان خود و سایر دوران ها باشد. از این رو در هر فرصتی از این شخصیت والا سخن می گفت و عشق و محبتش را به وی ابراز می کرد.

جابر بن عبدالله انصاری: در کنار خانه خدا و در حضور پیامبر صلی الله علیه و آله بودیم که علی علیه السلام وارد شد، پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: "برادرم به سویتان آمد" سپس رو به سمت کعبه کرد و دست بر آن گذاشت و فرمود: "سوگند به خدایی که جانم در دست قدرت اوست، این مرد و پیروان او، رستگاران و در روز قیامت، اهل نجات اند." سپس فرمود:

"این مرد اولین ایمان آورنده به خدا، وفادارترین شما در پیمان با خدا، راسخ ترین شما در انجام فرمان خدا، صادق ترین شما در داوری بین مردم، بهترین شما در رعایت مساوات و ارجمندترین شما نزد خداست." در این هنگام این آیه نازل شد و پیامبر صلی الله علیه و آله آن را قرائت کردند.

ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات اولئک هم خیر البریة؛ کسانی که ایمان آوردند و کارهای شایسته انجام دادند، اینان بهترین مخلوقات اند.

کلمه شیعه به معنی پیرو را پیامبر صلی الله علیه و آله در سخنان خود استفاده کرده اند.

ایشان پیروی از امام علی علیه السلام را سبب رستگاری می دانند.

تعریف شیعه: مسلمانی است که به فرمان خدا و پیامبر صلی الله علیه و آله، امیرالمؤمنین علی علیه السلام را **جانشین** پیامبر صلی الله علیه و آله، **می داند** و از او **پیروی** می کند.

تفکر در حدیث صفحه ۸۱

در این دو حدیث بیندیشید و به سؤال های زیر پاسخ دهید:

- رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم: **علی مع القرآن و القرآن مع علی**

- رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم: **علی مع الحق و الحق مع علی**

۱. میان حدیث اول و حدیث ثقلین چه رابطه ای وجود دارد؟ در حدیث ثقلین آمده است که عترت و قرآن از هم جدایی ناپذیرند. یکی از مصادیق عترت امام علی علیه السلام است و این حدیث که می فرماید علی با قرآن است، تاکید بر حدیث ثقلین است.

۲. حدیث دوم چگونه با بحث عصمت، عدالت و علم امام ارتباط دارد؟ کسی که همواره با حق باشد، تمام رفتارهایش بر اساس عدالت خواهد بود و کاری غیر عادلانه (ظالمانه) انجام نخواهد داد. همچنین کسی که همواره همراه حق است از گناه و اشتباه به دور بوده (مصون) زیرا در غیر این صورت دیگر همراهی همیشگی او با حق و حقیقت معنا نداشت. و کسی که همراه همیشگی حق است، علمش نیز حق است؛ یعنی در علم و اندیشه اش خطا راه ندارد. پس کلمه حق هر سه ویژگی را در برمی گیرد. البته اگر عصمت نیز بیان شود درست است زیرا در دل عصمت، عدالت و علم هم وجود دارد.

سخن پیامبر صلی الله علیه و آله، در مورد امیرمؤمنان علی علیه السلام:

دروغ می گوید کسی که می پندارد مرا دوست دارد، در حالی که دشمنی و کینه تو در دل اوست؛ زیرا تو از من هستی و من از تو.. **(علی علیه السلام جان پیامبر صلی الله علیه و آله)**

کسی به **فلاح** می رسد که پیرو تو باشد و به **هلاکت** می رسد کسی که از تو دوری گزیند. (علی مع الحق و الحق مع علی / علی مع الحق و الحق مع علی)

مثل تو و امامان بعد از تو، **مثل کشتی نوح** است؛ هر کس بر آن سوار شود، **نجات یابد** و هر کس سرپیچی کند، **هلاک شود**. (علی مع الحق و الحق مع علی / علی مع الحق و الحق مع علی)

مثل شما **مثل ستارگان** آسمان است که چون ستاره ای غایب شود، ستاره ای دیگر طلوع کند تا روز قیامت.

ویژگی های امیرمؤمنان علی علیه السلام

دانشمندان مسلمان و غیر مسلمان در بررسی شخصیت امام علی علیه السلام مشاهده کرده اند که فضایی که در ایشان است به سختی در یک فرد، جمع می شود. آن امام:

در میدان جنگ، شجاع ترین
در محراب عبادت، عابدترین
در مقام قضاوت، دقیق ترین
و در عرصه حکمرانی، عادل ترین است.

دو مورد از فضائل امام علی علیه السلام
← علم بی کران
← عدالت بی مانند

۱. علم بی کران امام علی علیه السلام:

ایشان در جهان شناسی، انسان شناسی، دین شناسی، حکومت و کشورداری، نظام اجتماعی و اقتصادی، اخلاق و فضیلت و سایر موضوعات مورد نیاز هدایت و سعادت انسان، سخن گفته و ما را راهنمایی کرده است.

کتاب "نهج البلاغه" بخشی از سخنرانی ها، نامه ها و پند و اندرزهای ایشان را در خود جای داده است که حکایت از این دانش بی مانند دارد و دانشمندان بزرگ جهان اسلام از زمان تدوین این کتاب تا کنون، در موضوعات مختلف از این کتاب بهره برده اند. و برخی دیگر از دانشمندان برای بهره بیشتر مردم از این کتاب بر آن شرح ها نوشته اند تا مردم به نکات دقیق و عمیق این کتاب بیشتر پی ببرند.

ابن ابی الحدید از دانشمندان اهل سنت شرح مفصلی بر این کتاب نوشته که در چند جلد چاپ شده است. او در مقدمه کتاب خود می گوید "به حق، سخن علی را از سخن خالق (قرآن) فروتر و از سخن مخلوق (دیگر انسان ها) برتر خوانده اند."

ابن ابی الحدید در شرح خطبه ۲۲۱ نهج البلاغه از تأثیر بی مانند و غیر قابل مقایسه کلام امام علی علیه السلام در رابطه با مرگ و آخرت می گوید، در پنجاه سال بیش از ۱۰۰۰ بار این خطبه را مطالعه کرده و می گوید هر بار در جان من شگفتی و بیداری عمیقی ایجاد کرده است. چقدر خطبا و موعظه کنندگان درباره مرگ و آخرت خطبه خوانده اند، و من چقدر خطبه های آنان را خوانده و در آن تأمل کرده ام؛ اما تا کنون هیچ کدام از آنها تأثیر این خطبه را در جان من ایجاد نکرده است...

امیرالمؤمنین علیه السلام فقط در نزد پیامبر صلی الله علیه و آله شاگردی کرده بود. پس دانش ایشان متصل به دانش پیامبر صلی الله علیه و آله بود و دانش پیامبر صلی الله علیه و آله هم از وحی الهی سرچشمه می گرفت.

پیامبر صلی الله علیه و آله: انا مدینه العلم و علی بابها فمن اراد العلم فلیأتها من بابها؛ من شهر علم هستیم و علی در آن است هر کس این علم را بخواهد باید از آن وارد شود. (علم بی کران امام علی علیه السلام)

تفکر در حدیث صفحه ۱۰۲

این حدیث شریف دربردارنده پیام های متعددی است. با تفکر در آن، سه پیام آن را به دست آورید.

۱. امام علی علیه السلام بعد از پیامبر صلی الله علیه و آله **داناترین** انسان است.

۲. امام علی علیه السلام در علم خود **معصوم** است.

۳. بر مردم **واجب** است از دانش امام علی علیه السلام بهره ببرند.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام:

"هر گاه از پیامبر صلی الله علیه و آله سؤال می کردم، پاسخ می داد و اگر در حضورش سکوت می کردم، ایشان پیشگام می شد و از دانش خود مرا بهره مند می ساخت."

با این روش امیرالمؤمنین علی علیه السلام به **دانش بی مانندی** رسید که هر کس در هر موردی از ایشان سؤال می پرسید **بی درنگ** و در **کمال درستی** پاسخ می داد.

سؤال در میدان جنگ

در میانه جنگ **جمل** مردی دچار **شک** شد که **حق** با کدام گروه است، یک طرف **امام علی علیه السلام** سردار بزرگ اسلام و وصی پیامبر صلی الله علیه و آله بود. و در طرف دیگر برخی بستگان پیامبر صلی الله علیه و آله و دو نفر ز اصحاب ایشان یعنی **"طلحه"** مرد خوش سابقه اسلام و **"زبیر"** دلاور میدان های نبرد.

از امام علی علیه السلام سؤال کرد. امام فرمود من بر حق هستم بلکه **معیار** تشخیص حق را به او آموخت تا در جریان ها و شخصیت های سیاسی و اجتماعی بتواند با آن معیار ارزیابی کند و حق را از باطل تشخیص دهد. فرمود:

«کار را واژگون کرده ای؛ می خواهی حق و باطل را به وسیله شخصیت ها بشناسی، در حالی که شخصیت ها هستند که باید با مقیاس حق، سنجیده شوند. ابتدا حق را بشناس تا بتوانی اهل آن را بشناسی؛ و نیز ابتدا باطل را بشناس تا بتوانی اهل آن را شناسایی کنی.»

یعنی] برای تشخیص حق از باطل باید خود حق و باطل را شناخت تا بتوان اهل آن را شناخت.
] شناخت حق و باطل به وسیله شخصیت ها، انسان را به اشتباه و شک می اندازد.

۲. **عدالت بی مانند:** ایشان **۲۵ سال** از حق خلافت کنار زده شدند و بعد با **درخواست عمومی** مردم و **اصرار** آنها (**علت**) حجت را بر خود تمام دید و خلافت را پذیرفت. (**معلول**)

اقدامات امام علی علیه السلام در دوران خلافت در زمینه اجرای عدالت در جامعه:

از همان آغاز دوره خلافتشان با **الگو قرار دادن سیره** و روش پیامبر صلی الله علیه و آله،

✓ **مبارزه با تبعیض** و نابرابری و برقراری عدالت را سرلوحه کار خود قرار داد.

✓ از همان روزهای آغاز حکومت به مسجد رفت و این گونه برای مردم سخنرانی کرد:

"ای مردم گروهی بیش از حق خود از بیت المال و اموال عمومی برداشت کرده اند و جیب خود را انباشته اند و ملک و باغ خریده اند اینان در حقیقت **ننگ دنیا** و **عذاب آخرت** را خریده اند؛ اما بدانید که من حق مردم مظلوم را از اینان باز می ستانم و از این پس سهم همه مسلمانان را از بیت المال به طور **مساوی** خواهم داد."

✓ فردای آن روز (روز دوم خلافت) پس از پرداخت هزینه های عمومی کشور از بیت المال، باقی مانده آن را بین مردم به طور مساوی تقسیم کرد. **محرمان خوشحال** شدند؛ اما عده ای که دوره های قبل دریافت های **ویژه** و **کلان** داشتند اعتراض کردند. ایشان در سخنرانی فرمودند:

"سوگند به خدا اگر همه دنیا را [با تمام وسعتش] به من بدهند تا به اندازه گرفتن پوست جو از دهان موری، خدا را نافرمانی کنم نخواهم کرد." (عدالت بی مانند)

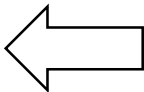
✓ امام از همان ابتدا به اصلاح امور پرداخت و در همان آغاز، فرمانروایانی همچون معاویه را که به ناحق به پست و مقام رسیده بودند و به شیوه پادشاهان و امپراطوران ستمگر حکومت می کردند، برکنار کرد و برای این کار حتی به مصلحت اندیشی برخی از یاران خویش نیز عمل نکرد.

برخی از یاران امام به ایشان گفتند (مصلحت اندیشی): معاویه فردی دنیا طلب و قدرتمند است و برکناری او، سبب جنگ با شما می گردد.

امام فرمود: "به خدا سوگند، حتی برای دو روز نیز او را به کار نخواهم گماشت و من هیچ گاه گمراه کنندگان را کارگزار خود قرار نخواهم داد." (عدالت بی مانند در روش حکومت داری)

(علت برکناری معاویه: گمراه کننده بودن او)

عدالت ورزی امیرالمؤمنین علیه السلام **سرمشقی** است برای ما مسلمانان تا با اینکه نمی توانیم

و توجهش به محرومان و فقیران دقیقاً مانند ایشان عمل کنیم، اما بکوشیم خود را به این و زندگی ساده ایشان **سرمشق بزرگ نزدیک تر نماییم.**

روزی امام علی علیه السلام خیردار شد فرماندارش در بصره در یک مهمانی شرکت کرده که فقیران حضور نداشتند و غذاهای رنگارنگ چیده بودند. آن حضرت **نامه ای تند** به آن فرماندار نوشت

و به کار وی **اعتراض** کرد

و شیوه زندگی حاکم را **توضیح** داد.

به او نوشت:

«من که امام شما هستم، از این جهان به دو جامه کهنه، بسنده کرده و از خوراکی ها به دو قرص نان. بدانید که شما نمی توانید این گونه زندگی کنید؛ لیکن مرا در **پارسایی** و **تلاش** و **پاکدامنی** و **درستکاری** یاری نمایید.»

نمونه سؤالات درس هشتم

آیات و روایات:

۱. امام علی علیه السلام درباره پیروی کامل از پیامبر صلی الله علیه و آله زمانی که با ایشان زندگی می کرد چه می فرماید؟ من مانند بچه از شیر گرفته شده که به دنبال مادرش می رود از آن بزرگوار پیروی می کردم. او هر روز پرچمی از خوی های نیکوی خود را برای من می افراشت و مرا به پیروی کردن از آن فرمان می داد.

۲. آوای اندوهگین شیطان هنگام نزول وحی بر پیامبر صلی الله علیه و آله به چه دلیل بود؟ و چه کسی جز پیامبر صلی الله علیه و آله این صدا را می شنید؟ ناامید شدن شیطان از پرستش خود / امام علی علیه السلام

۳. پیامبر صلی الله علیه و آله در مورد شنیدن صدای ناله شیطان هنگام نزول وحی توسط امام علی علیه السلام چه فرمود؟ این سخنان بیانگر چه موضوعی است؟ فرمود: بی گمان آنچه من می شنوم تو هم می شنوی و آنچه را من می بینم تو هم می بینی، جز اینکه تو پیامبر نیستی بلکه وزیر هستی و تو هر آینه بر خیر می باشی. / امام علی علیه السلام مانند پیامبر صلی الله علیه و آله عصمت و علم کامل دارد و تمام مسئولیت های ایشان جز دریافت وحی را بر عهده دارند و همیشه برحق است.

۴. امام علی علیه السلام درباره دورانی که در خانه پیامبر صلی الله علیه و آله زندگی می کرد چه می فرماید؟

- در حالی که کودک بودم همواره کنار پیامبر صلی الله علیه و آله بودم و ایشان مرا در کنار خود می نهاد.
- نه هرگز دروغی در گفتار من دید و نه رفتاری ناشایست از من مشاهده کرد.
- من مانند بچه از شیر گرفته شده که به دنبال مادرش می رود از آن بزرگوار پیروی می کردم.
- او هر روز پرچمی از خوی های نیکوی خود را برای من می افراشت و مرا به پیروی کردن از آن فرمان می داد.
- هنگامی که وحی بر پیامبر صلی الله علیه و آله فرود آمد صدای آوای اندوهگین شیطان را شنیدم. از پیامبر صلی الله علیه و آله پرسیدم که این فریاد اندوهناک چیست؟ پاسخ داد که این شیطان است که از پرستش خود ناامید شده است. بی گمان آنچه من می شنوم تو هم می شنوی و آنچه را من می بینم تو هم می بینی، جز اینکه تو پیامبر نیستی بلکه وزیر هستی و تو هر آینه بر خیر می باشی.

۵. پیامبر صلی الله علیه و آله چه چیزی را سبب رستگاری می دانند؟ پیروی از امام علی علیه السلام

۶. پیامبر صلی الله علیه و آله در ارتباط با برتری امام علی علیه السلام بر دیگران چه فرمودند؟ این مرد اولین ایمان آورنده به خدا، وفادارترین شما در پیمان با خدا، راسخ ترین شما در انجام فرمان خدا، صادق ترین شما در داورى بین مردم، بهترین شما در رعایت مساوات و ارجمندترین شما نزد خداست.

۷. آیه شریفه "ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات اولئک هم خیر البریة" در شأن چه کسی یا کسانی نازل شد؟ امام علی علیه السلام و شیعیان او

۸. چه موضوعی باعث نزول آیه شریفه "ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات اولئک هم خیر البریة"

جابر بن عبدالله انصاری: در کنار خانه خدا و در حضور پیامبر صلی الله علیه و آله بودیم که امام علی علیه السلام وارد شد، پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: "برادر من به سویتان آمد" سپس رو به سمت کعبه کرد و دست بر آن گذاشت و فرمود: "سوگند به خدایی که جانم در دست قدرت اوست، این مرد و پیروان او، رستگاران و در روز قیامت، اهل نجات اند." سپس فرمود:

"این مرد اولین ایمان آورنده به خدا، وفادارترین شما در پیمان با خدا، راسخ ترین شما در انجام فرمان خدا، صادق ترین شما در داورى بین مردم، بهترین شما در رعایت مساوات و ارجمندترین شما نزد خداست." در این هنگام این آیه نازل شد و پیامبر صلی الله علیه و آله آن را قرائت کردند.

۹. دلیل پیامبر صلی الله علیه و آله بر اینکه به امام علی علیه السلام فرمود: دروغ می گوید کسی که می پندارد مرا دوست دارد، در حالی که دشمنی و کینه تو در دل اوست، چیست؟ چون ایشان امام علی علیه السلام را همچون جان خود معرفی کردند یعنی تمام ویژگی های پیامبر صلی الله علیه و آله را دارد.

۱۰. دلیل رستگاری یا هلاکت در بیان پیامبر صلی الله علیه و آله کدام است؟ معیار پیامبر صلی الله علیه و آله پیروی یا عدم پیروی از امام علی علیه السلام (و امامان بعد از ایشان) است. کسی که از ایشان پیروی کند رستگار است و کسی که پیروی نکند هلاک گردد.

۱۱. پیامبر صلی الله علیه و آله اهل بیت علیهم السلام را به چه چیزی تشبیه کردند؟ و چه مفهومی از آن فهمیده می شود؟ به کشتی نوح / هر کس بر آن سوار شود، نجات یابد و هر کس سرپیچی کند، هلاک شود.

که بیانگر علم و عصمت اهل بیت علیهم السلام است. و در تشبیه دیگر اهل بیت علیهم السلام را به ستارگان تشبیه فرمود که تا قیامت جهان بدون امام نخواهد بود و هر امام برود امامی دیگر جانشین او خواهد بود.

۱۲. موضوع این سخن پیامبر صلی الله علیه و آله: "انا مدینه العلم و علی بابها فمن اراد العلم فلیأتها من بابها" چیست؟ علم بی کران امام علی علیه السلام

۱۳. امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمودند: "هر گاه از پیامبر صلی الله علیه و آله سؤال می کردم، پاسخ را می داد و اگر در حضورش سکوت می کردم، ایشان پیشگام می شد و از دانش خود مرا بهره مند می ساخت." نتیجه این همراهی چه بود؟ با این روش امیرالمؤمنین علی علیه السلام به دانش بی مانندی رسید که هر کس در هر موردی از ایشان سؤال می پرسید بی درنگ و در کمال درستی پاسخ می داد.

۱۴. از دیدگاه امام علی علیه السلام معیار تشخیص حق از باطل چیست؟ ابتدا حق را بشناس تا بتوانی اهل آن را بشناسی؛ و نیز ابتدا باطل را بشناس تا بتوانی اهل آن را شناسایی کنی.

۱۵. شناخت حق و باطل از روی شخصیت ها از دیدگاه امام علی علیه السلام چرا اشتباه است؟ چون روشی واژگون است و نتیجه اش شک و تردید و خطا در شناخت حق است.

۱۶. از دیدگاه امام علی علیه السلام چه کسانی در حقیقت ننگ دنیا و عذاب آخرت را خریده اند؟ گروهی که بیش از حق خود از بیت المال و اموال عمومی برداشت کرده اند و جیب خود را انباشته اند و ملک و باغ خریده اند.

۱۷. امام علی علیه السلام در مورد تقسیم عادلانه بیت المال چه فرمودند؟ من حق مردم مظلوم را از اینان (گروهی که بیش از حق خود از بیت المال و اموال عمومی برداشت کرده اند) باز می ستانم و از این پس سهم همه مسلمانان را از بیت المال به طور مساوی خواهم داد.

۱۸. امام علی علیه السلام در پاسخ به کسانی که بر تقسیم مساوی بیت المال بین مردم اعتراض داشتند چه فرمود؟ سوگند به خدا اگر همه دنیا را [با تمام وسعتش] به من بدهند تا به اندازه گرفتن پوست جو از دهان موری، خدا را نافرمانی کنم نخواهم کرد.

۱۹. این سخن امام علی علیه السلام "به خدا سوگند، حتی برای دو روز نیز او را به کار نخواهم گماشت و من هیچ گاه همراه کنندگان را کارگزار خود قرار نخواهم داد." در ارتباط با کدام ویژگی حکومتی ایشان است؟ عدالت بی مانند ایشان

۲۰. امام علی علیه السلام از مردم می خواست تا در چه چیزی او را یاری کنند؟ در پارسایی و تلاش و پاکدامنی و درستکاری

۲۱. آیه شریفه "ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات اولئک هم خیر البریه" چه زمانی بر پیامبر صلی الله علیه و آله نازل شد و ایشان در مورد آن چه فرمود؟ جابر بن عبدالله انصاری: در کنار خانه خدا و در حضور پیامبر صلی الله علیه و آله بودیم که علی علیه السلام وارد شد، پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: "برادرم به سویتان آمد" سپس رو به سمت کعبه کرد و دست بر آن گذاشت و فرمود: "سوگند به خدایی که جانم در دست قدرت اوست، این مرد و پیروان او، رستگاران و در روز قیامت، اهل نجات اند." سپس فرمود:

"این مرد اولین ایمان آورنده به خدا، وفادارترین شما در پیمان با خدا، راسخ ترین شما در انجام فرمان خدا، صادق ترین شما در داورى بین مردم، بهترین شما در رعایت مساوات و ارجمندترین شما نزد خداست." در این هنگام این آیه نازل شد و پیامبر صلی الله علیه و آله آن را قرائت کردند.

ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات اولئک هم خیر البریه؛ کسانی که ایمان آوردند و کارهای شایسته انجام دادند، اینان بهترین مخلوقات اند.

تعیین درستی یا نادرستی جملات:

۲۲. همه مسلمانان امام علی علیه السلام را رهبر و پیشوای خود می دانند. درست
۲۳. امیرالمؤمنین علی علیه السلام نیز مانند پیامبر صلی الله علیه و آله الگو و سرمشق تمام مسلمانان جهان است. درست
۲۴. استفاده از کلمه شیعه بعد از پیامبر صلی الله علیه و آله متداول شد. نادرست
۲۵. امیرالمؤمنین علیه السلام فقط در نزد پیامبر صلی الله علیه و آله شاگردی کرده بود. درست
۲۶. امام علی علیه السلام افرادی مثل معاویه را به دلیل مصلحت هایی از همان ابتدا برکنار نکرد. نادرست
- کامل کردن:
۲۷. علی به معنای است. والا و بلند مرتبه
۲۸. حضرت علی علیه السلام سال از بعثت پیامبر صلی الله علیه و آله در خانه کعبه به دنیا آمد. ده / قبل
۲۹. امام علی علیه السلام تا ده سالگی به رسیده بود که با اعلام رسالت پیامبر صلی الله علیه و آله ایمان خود را به پیامبر صلی الله علیه و آله اعلام کرد. مرتبه ای از دانایی
۳۰. در جنگ در حالی که زخم های فراوان داشت و جز اندکی از مسلمانان بقیه فرار کرده بودند استقامت و فداکاری کرد. احد
۳۱. در جنگ با شکست دادن پهلوان عرب در دل دشمنان رعب انداخت و آنها را فراری داد. خندق / عمرو بن عبود
۳۲. کلمه شیعه به معنی است. پیرو
۳۳. پیامبر صلی الله علیه و آله پیروی از امام علی علیه السلام را می دانند. سبب رستگاری
۳۴. کتابی که بیانگر علم بی مانند امام علی علیه السلام است نام دارد. نهج البلاغه
۳۵. پیامبر صلی الله علیه و آله حضرت علی علیه السلام را این گونه توصیف کردند: او اولین ایمان آورنده به خدا، وفادارترین شما در، شما در انجام فرمان خدا، صادق ترین شما در، بهترین شما در و شما نزد خداست."
- پیمان با خدا / راسخ ترین / دآوری بین مردم / رعایت مساوات / ارجمندترین

کوتاه پاسخ:

۳۶. حضرت علی علیه السلام مبنای قوانین حکومتی خود را چه چیزی معرفی کرد؟ دستورات قرآن و سنت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم
۳۷. چه کسی نام امام علی علیه السلام را برای او انتخاب کرد؟ پدرش ابوطالب به پیشنهاد پیامبر صلی الله علیه و آله نام ایشان را "علی" گذاشت.
۳۸. امام علی علیه السلام از چه زمانی به خانه پیامبر صلی الله علیه و آله آمد؟ از وقتی سه یا چهار ساله بود و چندین سال نزد ایشان زندگی کرد.
۳۹. چه کسی در شعب ابی طالب که پیامبر صلی الله علیه و آله در محاصره اقتصادی قرار داشت مسئولیت حفظ جان پیامبر صلی الله علیه و آله را به عهده گرفت؟ و از چه کسی فرمان گرفته بود؟ حضرت علی علیه السلام / به فرمان پدر
۴۰. حضور امام علی علیه السلام در تمام صحنه های سخت و پر خطر در مکه و مدینه چه نتایج را به همراه داشت؟ سبب موفقیت اسلام و عقب نشینی مشرکان و کفار می شد.
۴۱. امام علی علیه السلام پیروی همه جانبه خود را از پیامبر صلی الله علیه و آله به چه چیز تشبیه کرد؟ مانند بچه از شیر گرفته شده که به دنبال مادرش می رود.
۴۲. با توجه به سخن پیامبر صلی الله علیه و آله آوای اندوهگین شیطان هنگامی که وحی بر ایشان فرود می آمد به چه دلیل بود؟ شیطان از پرستش خود ناامید شده بود.
۴۳. با توجه به سخن پیامبر صلی الله علیه و آله شنیدن صدای شیطان توسط امام علی علیه السلام چه موضوعی را اثبات می کند؟ این که امام علی علیه السلام وزیر و جانشین شایسته ای برای پیامبر صلی الله علیه و آله است.
۴۴. در این سخن "سوگند به خدایی که جانم در دست قدرت اوست، این مرد و پیروان او، رستگاران و در روز قیامت، اهل نجات اند." منظور از این مرد چه کسی است؟ امام علی علیه السلام
۴۵. امام علی علیه السلام چه دلایلی را حجت برای قبول خلافت پس از ۲۵ سال دانستند؟ درخواست عمومی مردم و اصرار آنها
۴۶. امام علی علیه السلام در چه علمی راهنمای ما و دانشمندان بوده اند؟ در تمام موضوعاتی که مورد نیاز هدایت و سعادت انسان است، سخن گفته و ما را راهنمایی کرده است.
۴۷. آیا می توان گفت دانش امام علی علیه السلام متصل به وحی است؟ بله امیر المؤمنین علیه السلام فقط در نزد پیامبر صلی الله علیه و آله شاگردی کرده بود. پس دانش ایشان متصل به دانش پیامبر صلی الله علیه و آله بود و دانش پیامبر صلی الله علیه و آله هم از وحی الهی سرچشمه می گرفت.

۴۸. چه عاملی باعث نوشتن شرح های مختلف بر نهج البلاغه شد؟ برخی از دانشمندان برای بهره بیشتر مردم از این کتاب بر آن شرح ها نوشته اند تا مردم به نکات دقیق و عمیق این کتاب بیشتر پی ببرند.

۴۹. این سخن از کیست و اشاره به چه موضوعی دارد؟ "به حق، سخن علی را از سخن خالق (قرآن) فروتر و از سخن مخلوق (دیگر انسان ها) برتر خوانده اند." ابن ابی الحدید از دانشمندان اهل سنت / علم بی کران امام علی علیه السلام

۵۰. خطبه ای که ابن ابی الحدید آن را بسیار تاثیر گذار و غیر قابل مقایسه با آثار دیگران دانست در چه موضوعی بود؟ در رابطه با مرگ و آخر

۵۱. علت اینکه امام علی علیه السلام افرادی همچون معاویه را برکنار کرد چه بود؟ معاویه از گمراه کنندگان بود.

۵۲. عدالت ورزی امیرالمؤمنین علیه السلام و توجهش به محرومان و فقیران و زندگی ساده ایشان به ما چه درسی می دهد؟ سرمشقی است برای ما مسلمانان تا با اینکه نمی توانیم دقیقاً مانند ایشان عمل کنیم، اما بکوشیم خود را به این سرمشق بزرگ نزدیک تر نماییم.

۵۳. وقتی امام علی علیه السلام خبردار شد فرماندارش در بصره در یک مهمانی شرکت کرده که فقیران حضورداشتند و غذاهای رنگارنگ چیده بودند چه اقداماتی انجام داد؟ آن حضرت نامه ای تند به آن فرماندار نوشت و به کار وی اعتراض کرد و شیوه زندگی حاکم را توضیح داد.

تعریف اصطلاحات:

۵۴. شیعه: شیعه مسلمانانی است که به فرمان خدا و پیامبر صلی الله علیه و آله، امیرالمؤمنین علی علیه السلام را جانشین پیامبر صلی الله علیه و آله، می داند و از او پیروی می کند.

تشریحی:

۵۵. شناخت شخصیت و سبک زندگی امام علی علیه السلام به ما چه کمکی می کند؟ کمک می کند
۱. معیارهای رهبری در جامعه اسلامی را بهتر بشناسیم. ۲. در انتخاب مسئولان جامعه خود بهتر عمل کنیم.

۵۶. مورد از فداکاری های حضرت علی علیه السلام در راه اسلام را بنویسید.

۱. ایشان تا ده سالگی به مرتبه ای از دانایی رسیده بود که با اعلام رسالت پیامبر صلی الله علیه و آله ایمان خود را به پیامبر صلی الله علیه و آله اعلام کرد.

۲. در تمام لحظات سخت مکه در کنار پیامبر صلی الله علیه و آله بود.

۳. در شعب ابی طالب که پیامبر صلی الله علیه و آله در محاصره اقتصادی قرار داشت به فرمان پدر مسئولیت حفظ جان پیامبر صلی الله علیه و آله را به عهده گرفت.

۴. در تمام صحنه های سخت و پر خطر در مکه و مدینه حضور داشت و با رشادت و شجاعت خود، سبب موفقیت اسلام و عقب نشینی مشرکان و کفار می شد.

۵. در هنگام توطئه دشمنان برای کشتن پیامبر صلی الله علیه و آله شجاعانه در جای ایشان خوابید.

۶. در جنگ بدر رشادت و قهرمانی بی نظیر نشان داد.

۷. در جنگ احد در حالی که زخم های فراوان داشت و جز اندکی از مسلمانان بقیه فرار کرده بودند استقامت و فداکاری کرد.

۸. در جنگ خندق با شکست دادن پهلوان عرب «عمرو بن عبدود» در دل دشمنان رعب انداخت و آنها را فراری داد.

۹. قلعه های خیبر را فتح کرد.

۱۰. بت های خانه کعبه را در هنگام فتح شهر مکه شکست.

۵۷. اقدامات امام علی علیه السلام در دوران خلافت در زمینه اجرای عدالت در جامعه چه بود؟

۱. مبارزه با تبعیض و نابرابری و برقراری عدالت همانند پیامبر صلی الله علیه و آله.

۲. بازگرداندن حق مظلوم از ظالم و تقسیم بیت المال بین تمام مردم به طور مساوی.

۳. روز دوم خلافت پس از پرداخت هزینه های عمومی کشور از بیت المال، باقی مانده آن را بین مردم به طور مساوی تقسیم کرد.

۵۸. چگونه امیرالمؤمنین علی علیه السلام به دانش بی مانندی رسید که هر کس در هر موردی از ایشان سؤال می پرسید بی درنگ و در کمال درستی پاسخ می داد؟ شاگردی ایشان فقط در نزد پیامبر صلی الله علیه و آله بود هر گاه از ایشان سؤال می کرد پاسخ می داد و هر گاه سکوت می کرد خود پیامبر صلی الله علیه و آله پیشگام می شد و از دانشش حضرت علی علیه السلام را بهره مند می کرد.

۵۹. در جنگ جمل چه عاملی باعث شک و تردید فرد مسلمان شده بود؟ او می خواست از روی شخصیت ها حق و باطل را تشخیص دهد و یک طرف امام علی علیه السلام سردار بزرگ اسلام و وصی پیامبر صلی الله علیه و آله بود و در طرف دیگر برخی بستگان پیامبر صلی الله علیه و آله و دو نفر از اصحاب ایشان یعنی "طلحه" مرد خوش سابقه اسلام و "زبیر" دلاور میدان های نبرد. و به باطل بودن یک گروه شک کرد. (هر دو را حق می دید).

تعیین گزینه درست:

۶۰. شنیدن فریاد اندوهناک توسط امام علی علیه السلام در هنگام بود.

الف. شیطان – آغاز جنگ بدر ب. شیطان – آغاز بعثت پیامبر صلی الله علیه و آله ☆

۶۱. آیه شریفه "ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات اولئک هم خیر البریة" چه زمانی بر پیامبر صلی الله علیه و آله نازل شد و ایشان در مورد آن چه فرمود؟

الف. جابر در کنار خانه خدا، در حضور رسول خدا صلی الله علیه و آله بود که حضرت علی علیه السلام وارد شد. این مرد و شیعیان و پیروان او رستگاریست. ☆

ب. رسول خدا صلی الله علیه و آله در خانه استراحت می نمود که حضرت علی علیه السلام و فاطمه زهرا سلام الله علیها وارد شدند - این مرد و شیعیان و پیروان او رستگاریست.

۶۲. اگر بگوییم: "حضرت علی علیه السلام پس از رسول خدا صلی الله علیه و آله از همه داناتر است" پیام کدام سخن پیامبر صلی الله علیه و آله را تفهیم جان خود کرده ایم؟

الف. علی مع الحق و الحق مع علی. ب. انا مدینة العلم و علی بابها. ☆

۶۳. قرآن کریم کدام گروه را "خیر البریة" نامیده و مصادیق آن مطابق حدیث نبوی چه کسانی هستند؟

الف. الذین آمنوا و عملوا الصالحات - حضرت علی علیه السلام و شیعیان او. ☆

ب. الذین استضعفوا فی الارض - اصحاب و یاران رسول خدا صلی الله علیه و آله.

۶۴. سرلوحه کار امام علی علیه السلام چه بود؟

الف. سیره و روش پیامبر صلی الله علیه و آله و دستورات قرآن ☆ ب. مبارزه با تبعیض و نابرابری و برقراری عدالت

درس نهم: وضعیت فرهنگی، اجتماعی و سیاسی مسلمانان، پس از رحلت رسول خدا صلی الله علیه و آله

تدبیر حکیمانه خدا و با انتخاب خود خدا، توسط امامان معصوم علیهم السلام باید ادامه می یافت. ولی به علت شرایط و اوضاع اجتماعی خاصی که در جامعه بود، حوادثی پیش آمد که باعث دور افتادن مردم از هدایت و رهبری امامان معصوم علیهم السلام شد.

تدبر در قرآن صفحه ۱۱۱

در آیه شریفه زیر بیندیشید و به سوالات پاسخ دهید.

و ما محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل افان مات او قتل انقلبتم على اعقابكم و من ينقلب على عقبيه فلن يضر الله شيئا و سيجزي الله الشاكرين

و محمد نیست مگر رسولی که پیش از او رسولان دیگری بودند، پس اگر او بمیرد یا کشته شود، آیا شما به گذشته [و آئین پیشین خود] باز می گردید؟ و هر کس به گذشته بازگردد، به خدا هیچ گزند و زبانی نرساند و خداوند به زودی سپاسگزاران را پاداش می دهد.

۱. خداوند چه هشدارى به مردم زمان پیامبر صلی الله علیه و آله می دهد؟ اینکه به ارزش های دوران جاهلیت بازنگردند.

۲. آیا خطر بازگشت به ارزش های دوران جاهلیت فقط اختصاص به زمان پیامبر صلی الله علیه و آله دارد؟ خیر، پیروان پیامبران قبلی هم به آیین های گذشته خود بازگشته اند.

۳. به نظر شما، سپاسگزاران واقعی نعمت رسالت، چه کسانی اند؟ کسانی که به دوره جاهلیت و رفتارها و ارزش های آن زمان بازنگردند و بر اساس همین برنامه ای که پیامبر صلی الله علیه و آله از سوی خداوند ارائه کرده است، زندگی کنند.

خلاصه ای از رخداد های عصر امامان علیهم السلام

بعد از رحلت پیامبر صلی الله علیه و آله حوادثی رخ داد که رهبری امت از مسیر امامت که پیامبر صلی الله علیه و آله برای آن برنامه ریزی کرده و به آن فرمان داده بود خارج شد.

از بین امامان معصوم فقط امام علی علیهم السلام مدت ۴ سال و ۹ ماه حکومت را در دست داشت و در همین مدت کوتاه عالی ترین نمونه حکومت را عرضه کرد.

و بعد از امام علی علیهم السلام حکومت دست بنی امیه افتاد که سرسختانه با پیامبر صلی الله علیه و آله مبارزه می کردند و فقط زمانی که پیامبر صلی الله علیه و آله شهر مکه را فتح کرد از روی ناچاری تسلیم شدند. رهبری مشرکان را ابوسفیان به عهده داشت که دو سال قبل از رحلت پیامبر صلی الله علیه و آله به ناچار و به ظاهر اعلام مسلمانی کرد.

جنگ صفین را علیه امیرالمؤمنین علیه السلام به راه انداخت.

معاویه، پسر ابوسفیان در سال ۴۰ هجری با بهره گیری از ضعف و سستی یاران امام حسن علیه السلام (علت) حکومت مسلمانان را به دست گرفت. (معلول)
خلافت رسول خدا صلی الله علیه و آله را به سلطنت تبدیل کرد.
برخلاف تعهدی که به مسلمانان داده بود، یزید را جانشین خود قرار داد.
هر کار زشت و ناپسندی را انجام می داد.
ویژگی های یزید
پسر معاویه
احکام خداوند، مانند نماز را به بازی و سخره می گرفت.
آشکارا شراب می خورد.
سگ بازی و میمون بازی می کرد و با همان سگ و میمون، وارد مجالس می شد و آنها را کنار دست خود می نشاند.
نوه گرامی پیامبر صلی الله علیه و آله یعنی امام حسین علیه السلام و فرزندان و یارانش را با وضع هولناکی به شهادت رساند و خانواده ایشان را که از نوادگان پیامبر صلی الله علیه و آله بودند به عنوان اسیر، در شهرها گرداند.

فعالیت کلاسی (۱) صفحه ۱۱۲

با همفکری دوستان خود بگویید چه عواملی باعث شد که بعد از گذشت پنجاه سال از وفات پیامبر صلی الله علیه و آله، نوه ایشان یعنی امام امام حسین علیه السلام این گونه توسط امت پیامبر صلی الله علیه و آله به شهادت برسد.

۱. خارج شدن رهبری امت از مسیری که پیامبر صلی الله علیه و آله برنامه ریزی کرده بود؛ یعنی امامت امامان علیهم السلام تبدیل به خلافت ستمکاران شد.
۲. به همان دلیل اول امامان معصوم علیهم السلام با وجود حضور در جامعه، فاقد قدرت و امکانات لازم برای اجرای همه جانبه مسئولیت های خود بودند.
۳. به مرور حاکمان فاسدی همچون معاویه و یزید بر جامعه حاکم شدند و الگوها و ارزش های جامعه تغییر کرد و به مرور جامعه به قهقرا رفته و در نهایت بهترین بندگان خدا توسط خود مسلمانان به شهادت رسیدند.

حضرت علی علیه السلام مسلمانان را بارها نسبت به ضعف و سستی شان در مبارزه با حکومت بنی امیه بیم داد و فرمود: "شامیان بر شما پیروزمی شوند" نه از آن جهت که آنها به حق نزدیک ترند، بلکه به

این جهت که آنها در راه باطلی که زمامدارشان (حاکمشان) می رود، شتابان **فرمان** او را می برند و شما در حق من **بی اعتنائی** و **کندی** می کنید.

این مطلب **قلب انسان را به درد می آورد** که آنان در مسیر باطل خود این چنین متحدند، و شما در راه حق این گونه متفرق و پراکنده اید."

حضرت علی علیه السلام **علت** سوار شدن بنی امیه بر تخت سلطنت را سرپیچی مسلمانان از دستورات امام و **اختلاف و تفرقه بین مسلمانان** می دانست و مسلمانان را از چنین روزی بیم می داد و می فرمود:

"بنی امیه چنان به ستمگری و حکومت ادامه دهند که حرامی باقی نماند جز آنکه حلال شمارند تا آنکه در حکومتشان **دو دسته** بگریند: دسته ای بر دین خود که آن که آن را از دست داده اند.

و دسته ای برای دنیای خود که به آن نرسیده اند."

بعد از سقوط بنی امیه حکومت به دست **بنی عباس** افتاد که خود را **آموزادگان** پیامبر صلی الله علیه و آله می دانستند و

{ **با نام اهل بیت**، قدرت را از بنی امیه گرفته بودند.
و روش **سلطنتی** بنی امیه را ادامه دادند.

بنی عباس در ظلم و ستم به اهل بیت علیهم السلام از چیزی فروگذار نکردند و اگر

تحول معنوی و فرهنگی ایجاد شده در عصر پیامبر صلی الله علیه و آله ← **جز نامی از اسلام**
و **دو میراث** گرانقدر آن حضرت؛ یعنی قرآن و ائمه اطهار نبود علیهم السلام. **باقی نمی ماند.**

مشکلات فرهنگی، سیاسی و فرهنگی

پس از رسول خدا صلی الله علیه و آله

(مهم ترین چالش های عصر ائمه علیهم السلام)

(علل دوری از راه ترسیم شده توسط پیامبر صلی الله علیه و آله)

۱. ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر صلی الله علیه و آله

۲. تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث

۳. ارائه الگوهای نامناسب

۴. تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت

۱. **ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر** صلی الله علیه و آله: بعد از شهادت پیامبر صلی الله علیه و آله سفارش ایشان به نوشتن احادیث نادیده گرفته شد و هر گونه نوشتن احادیث آن حضرت ممنوع شد (**علت**) در نتیجه کسانی که به این احادیث علاقه مند بودند، فقط می توانستند آنها را به حافظه بسپارند و از این طریق به دیگران منتقل کنند. (**مطلوب**)

اما انتقال احادیث از این طریق نتایج نامطلوبی داشت:

الف. احتمال خطا در نقل احادیث افزایش یافت و { امکان کم و زیاد شدن عبارت ها فراهم شد. یا فراموش شدن اصل حدیث }

ب. شرایط مناسب برای جاعلان حدیث پیش آمد و آنان

- بر اساس غرض های شخصی به جعل یا تحریف حدیث پرداختند.
- یا به نفع حاکمان ستمگر از نقل برخی احادیث خودداری کردند.

ج. بسیاری از مردم و محققان از یک منبع مهم هدایت بی بهره ماندند و به ناچار، سلیقه شخصی را در احکام دینی دخالت دادند و دچار اشتباهات بزرگ شدند.

با اینکه سال ها بعد، { منع نوشتن حدیث پیامبر برداشته شد. اما به دلیل عدم حضور اصحاب پیامبر صلی الله علیه و آله در میان مردم به دلیل فوت یا شهادت }

احادیث زیادی جعل یا تحریف شد، به طوری که احادیث صحیح از غلط به سادگی قابل تشخیص نبود.

پس چطور ما امروز به احادیثی که رسیده اعتماد می کنیم و به آن عمل می کنیم؟

این اوضاع، تا حدود زیادی برای پیروان ائمه علیهم السلام پیش نیامد، زیرا ائمه علیهم السلام احادیث پیامبر صلی الله علیه و آله را حفظ کرده بودند و شیعیان، این احادیث را از طریق امامان معصوم علیهم السلام که به دور از خطا بودند و سخنانشان مانند سخن پیامبر صلی الله علیه و آله معتبر و مورد اطمینان بود، به دست آوردند.

۲. تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث:

{ برخی از عالمان وابسته به بنی امیه و بنی عباس از موقعیت و شرایط برکناری امام معصوم استفاده کردند و و گروهی از علمای اهل کتاب (یهودی و مسیحی) مانند کعب الاحبار که ظاهراً مسلمان شده بودند به تفسیر و تعلیم آیات قرآن و معارف اسلامی، مطابق با افکار خود و موافق منافع قدرتمندان پرداختند. }

برخی از آنان در مساجد می نشستند و داستان های خرافی درباره پیامبران برای مردم نقل می کردند.

این مطالب، به کتاب های تاریخی و تفسیری راه یافت و سبب گمراهی بسیاری از مسلمانان شد.

۳. ارائه الگوهای نامناسب:

عموم مردم در اعتقادات دنباله روی شخصیت های برجسته جامعه هستند و آنها را اسوه

و عمل خود قرار می دهند.

در زمانی که رسول خدا صلی الله علیه و آله اسوه مردم بود، انسان های آزاده، با ایمان و شجاعی مانند امام علی علیه السلام، مقداد، عمار، ابوذر و سلمان تربیت شدند، اما هر چه که جامعه از زمان پیامبر صلی الله علیه و آله فاصله می گرفت، حاکمان وقت تلاش می کردند که:

- ❖ شخصیت های اصیل اسلامی، به خصوص اهل بیت علیهم السلام را در انزوا قرار دهند.
- ❖ و افرادی که در اندیشه و عمل و اخلاق از معیارهای اسلامی دور بودند، به جایگاه برجسته برسانند.
- ❖ و آنان را راهنمای مردم معرفی کنند.

۴. تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت:

شکلی جدید از جاهلیت در زندگی اجتماعی مسلمانان بعد از پیامبر صلی الله علیه و آله وارد شد و آن این بود که:

- شخصیت های با تقوا، جهادگر و مورد احترام و اعتماد پیامبر صلی الله علیه و آله منزوی شدند و طالبان قدرت و ثروت جایگاه و منزلت یافتند.
- حاکمان بنی امیه و بنی عباس، به تدریج مسیر حکومت را عوض کردند
- و برای خود و اطرافیانشان کاخ های بزرگ و مجلل ساختند
- و خزائن خود را از جواهرات گران قیمت انباشته کردند

این تغییر مسیر (علت) جامعه مؤمن و فداکار عصر پیامبر صلی الله علیه و آله را به جامعه ای
راحت طلب
تسلیم
و بی توجه به

سیره و روش پیامبر صلی الله علیه و آله

تبدیل کرد. (معلول)

این تغییر فرهنگ، سبب شد که ائمه اطهار علیهم السلام با مشکلات زیادی رو به رو شوند
و نتوانند مردمان آن دوره را با خود همراه کنند.

فعالیت کلاسی (۲) صفحه ۱۱۶

به نظر شما آگاهی از اوضاع اجتماعی و فرهنگی عصر ائمه علیهم السلام چه فوایدی برای زندگی امروز ما دارد؟

۱. با توجه به شباهت های دوره ائمه علیهم السلام با برخی از وقایع دوران ما و با توجه به الگو بودن آنان می توانیم بصیرت خود را افزایش داده و از روش آنان الگو بگیریم.
۲. در طول تاریخ افرادی که در جبهه حق یا باطل بودند از نظر ویژگی های رفتاری و شخصیتی، مشخصه های ثابتی داشته اند، این مسئله می تواند ما را در شناخت جبهه حق و باطل کمک کند.
۳. با مطالعه نیرنگ هایی که دشمنان در طول تاریخ، برای از بین بردن حق به کار برده اند مانع از تاثیر این نیرنگ ها شویم. (مثلا زیر سؤال بردن شخصیت های مهم دینی)

اندیشه و تحقیق صفحه ۱۱۷

۱. چه مسائلی زمینه را برای ورود جعل و تحریف به احادیث پیامبر صلی الله علیه و آله اکرم آماده کرد؟

۱. ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر صلی الله علیه و آله

۲. نیاز حاکمان ستمگر و صاحبان قدرت به توجیه موقعیت خود و اقداماتی که مخالف اسلام انجام می دادند.

۲. تفاوت های اساسی حکومت بنی امیه و بنی عباس با رهبری پیامبر صلی الله علیه و آله چه بود؟

رهبری پیامبر صلی الله علیه و آله	حکومت بنی امیه و بنی عباس
عادلانه	ظالمانه
گسترش اندیشه های اصیل اسلامی	میدان دادن به گسترش اندیشه های غیر اصیل و تحریف شده
عمل دقیق به دستورات و احکام الهی	زیر پا گذاشتن احکام الهی
مشی ساده در حکومت داری	مشی اشرافی گری در حکومت داری

نمونه سؤالات درس هفتم

آیات و روایات

۱. درآیه شریفه زیر بیندیشید و به سؤالات پاسخ دهید.
- "و ما محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل افان مات او قتل انقلبتم علی اعقابکم و من ینقلب علی عقبیه فلن یضر الله شیئا و سيجزى الله الشاکرین"

الف. خداوند چه هشداری به مردم زمان پیامبر صلی الله علیه و آله می دهد؟ اینکه به ارزش های دوران جاهلیت بازنگردند.

ب. آیا خطر بازگشت به ارزش های دوران جاهلیت فقط اختصاص به زمان پیامبر صلی الله علیه و آله دارد؟ خیر، پیروان پیامبران قبلی هم به آیین های گذشته خود بازگشته اند.

ج. به نظر شما، سپاسگزاران واقعی نعمت رسالت، چه کسانی اند؟ کسانی که به دوره جاهلیت و رفتارها و ارزش های آن زمان بازنگردند و بر اساس همین برنامه ای که پیامبر صلی الله علیه و آله از سوی خداوند ارائه کرده است، زندگی کنند.

۲. حضرت علی علیه السلام علت پیروزی شامیان را چه عاملی می دانستند؟ ایشان علت را این گونه می فرمودند: "شامیان در راه باطلی که زمامدارشان می رود، شتابان فرمان او را می برند ولی شما در حق من بی اعتنایی و کندی می کنید."

۳. از دیدگاه امام حضرت علی علیه السلام چه مطلبی قلب انسان را به درد می آورد؟ این که شامیان در مسیر باطل خود این چنین متحدند، و شما در راه حق این گونه متفرق و پراکنده اید."

۴. حضرت علی علیه السلام علت سوار شدن بنی امیه بر تخت سلطنت را چه چیزی می دانستند؟ سرپیچی مسلمانان از دستورات امام و اختلاف و تفرقه بین مسلمانان

۵. حضرت علی علیه السلام آینده حکومت بنی امیه بر مسلمانان را چگونه توصیف کردند؟

"بنی امیه چنان به ستمگری و حکومت ادامه دهند که حرامی باقی نماند جز آنکه حلال شمارند تا آنکه در حکومتشان دو دسته بگریند: دسته ای بر دین خود که آن را از دست داده اند و دسته ای برای دنیای خود که به آن نرسیده اند."

۶. از دیدگاه حضرت علی علیه السلام در حکومت بنی امیه چه کسانی گریانند؟ دو دسته دسته ای بر دین خود که آن را از دست داده اند و دسته ای برای دنیای خود که به آن نرسیده اند.

تعیین درستی یا نادرستی جملات

۷. رهبری مشرکان را ابوسفیان به عهده داشت که دو سال قبل از رحلت پیامبر صلی الله علیه و آله به ناچار و به ظاهر اعلام مسلمانی کرد. درست

۸. بنی عباس با نام اهل بیت، قدرت را از بنی امیه گرفته بودند. درست

۹. چون پیامبر صلی الله علیه و آله سفارشی به نوشتن احادیث نکرده بودند، بعد از ایشان دشمنان سوء استفاده کرده و گونه نوشتن احادیث آن حضرت ممنوع شد. نادرست

کامل کردن:

۱۰. مرجعیت دینی و ولایت ظاهری رسول خدا صلی الله علیه و آله پس از ایشان بر اساس
توسط امامان معصوم علیهم السلام باید ادامه می یافت؟ تدبیر حکیمانه خدا

۱۱. بعد از امام علی علیه السلام حکومت دست افتاد. بنی امیه

۱۲. بعد از سقوط بنی امیه حکومت به دست افتاد که خود را می دانستند. بنی عباس و عموزادگان پیامبر صلی الله علیه و آله

کشف ارتباط:

۱۳. عبارات قسمت "الف" را به عبارت متناسب از قسمت "ب" وصل کنید.

ب

الف

۱. به روی کار آمدن کعب الاحبار(ج) الف. معاویه

۲. اولین کسی که خلافت را به سلطنت تبدیل کرد(الف) ب. ابوسفیان

۳. تغییر فرهنگ ساده زیستی به تجمل گرایی(د) ج. تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث

۴. بی بهره شدن محققان از یک منبع مهم هدایت(ه) د. تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت

ه. ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر صلی الله علیه و آله

کوتاه پاسخ

۱۴. پیامبر صلی الله علیه و آله برای هدایت مردم بعد از خود چه برنامه ریزی کرده بود؟ ایشان برای هدایت مردم پیروی از امامان علیهم السلام را لازم می دانست و به آن فرمان داده بود.

۱۵. از بین امامان معصوم کدام امام و به چه مدت حکومت را در دست داشت؟ فقط امام علی علیه السلام مدت ۴ سال و ۹ ماه و در همین مدت کوتاه عالی ترین نمونه حکومت را عرضه کرد.

۱۶. آیا بنی امیه مسلمان بودند؟ بنی امیه سرسختانه با پیامبر صلی الله علیه و آله مبارزه می کردند و فقط زمانی که پیامبر صلی الله علیه و آله شهر مکه را فتح کرد از روی ناچاری تسلیم شدند.

۱۷. روش حکومتی بنی عباس چه بود؟ آنها روش سلطنتی بنی امیه را ادامه دادند.

۱۸. تربیت انسان های آزاده، با ایمان و شجاعی مانند امام علی علیه السلام، مقداد، عمار، ابوذر و سلمان در زمان پیامبر صلی الله علیه و آله به چه دلیل بود؟ الگوی مناسبی مانند پیامبر صلی الله علیه و آله

۱۹. منزوی شدن شخصیت های با تقوا، جهادگر و مورد احترام و اعتماد پیامبر صلی الله علیه و آله به چه دلیل بود؟ تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت

۲۰. چه عاملی باعث شد جامعه مؤمن و فداکار عصر پیامبر صلی الله علیه و آله به جامعه ای راحت طلب، تسلیم و بی توجه به سیره و روش پیامبر صلی الله علیه و آله تبدیل شوند؟ تغییر فرهنگ عادلانه نبوی به حکومت اشرافی گری و سلطنتی

۲۱. چه عاملی سبب شد که ائمه اطهار علیهم السلام با مشکلات زیادی رو به رو شوند و نتوانند مردمان آن دوره را با خود همراه کنند؟ تغییر فرهنگ عادلانه نبوی به حکومت اشرافی گری و سلطنتی
تشریحی:

۲۲. معاویه چه اقداماتی انجام داد؟

- جنگ صفین را علیه امیرالمؤمنین علیه السلام به راه انداخت.
- در سال ۴۰ هجری با بهره گیری از ضعف و سستی یاران امام حسن علیه السلام حکومت مسلمانان را به دست گرفت.
- خلافت رسول خدا صلی الله علیه و آله را به سلطنت تبدیل کرد.
- برخلاف تعهدی که به مسلمانان داده بود، یزید را جانشین خود قرار داد.

۲۳. ویژگی های یزید را بنویسید. (دلایلی بنویسید که ثابت می کند یزید شایستگی حکومت بر مسلمانان را نداشت.)

- هر کار زشت و ناپسندی را انجام می داد.
- احکام خداوند، مانند نماز را به بازی و سخره می گرفت.
- آشکارا شراب می خورد.
- سگ بازی و میمون بازی می کرد و با همان سگ و میمون، وارد مجالس می شد و آنها را کنار دست خود می نشاند.
- نوه گرامی پیامبر صلی الله علیه و آله یعنی امام حسین علیه السلام و فرزندان و یارانش را با وضع هولناکی به شهادت رساند و خانواده ایشان را که از نوادگان پیامبر صلی الله علیه و آله بودند به عنوان اسیر، در شهرها گرداند.

۲۴. چه عواملی باعث شد با وجود ظلم و ستم به اهل بیت علیهم السلام از سوی بنی عباس اصل اسلام نابود نشود؟ دو عامل

- تحول معنوی و فرهنگی ایجاد شده در عصر پیامبر صلی الله علیه و آله
- و دو میراث گرانقدر آن حضرت؛ یعنی قرآن و ائمه اطهار لیهم السلام

۲۵. مشکلات فرهنگی، سیاسی و فرهنگی پس از رسول خدا صلی الله علیه و آله را نام ببرید.

۱. ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر صلی الله علیه و آله ۲. تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث

۳. ارائه الگوهای نامناسب ۴. تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت

۲۶. چرا برخی از مسلمانان احادیث پیامبر صلی الله علیه و آله را به حافظه می سپردند؟ زیرا پیامبر صلی الله علیه و آله سفارش کرده بودند به نوشتن احادیث ولی حاکمان ستمگر هر گونه نوشتن احادیث آن حضرت را ممنوع کرده بودند در نتیجه کسانی که به این احادیث علاقه مند بودند، فقط می توانستند آنها را به حافظه بسپارند و از این طریق به دیگران منتقل کنند.

۲۷. انتقال احادیث از طریق سپردن به حافظه چه مشکلاتی را در پی داشت؟

الف. احتمال خطا در نقل احادیث افزایش یافت و امکان کم و زیاد شدن عبارت ها یا فراموش شدن اصل حدیث فراهم شد.

ب. شرایط مناسب برای جاعلان حدیث پیش آمد و آنان بر اساس غرض های شخصی به جعل یا تحریف حدیث پرداختند یا به نفع حاکمان ستمگر از نقل برخی احادیث خودداری کردند.

ج. بسیاری از مردم و محققان از یک منبع مهم هدایت بی بهره ماندند و به ناچار، سلیقه شخصی را در احکام دینی دخالت دادند و دچار اشتباهات بزرگ شدند.

۲۸. چرا پس از اینکه منع نوشتن احادیث پیامبر صلی الله علیه و آله برداشته شد و حدیث نویسی رواج یافت باز احادیث جعل و تحریف می شد؟ به دلیل عدم حضور اصحاب پیامبر صلی الله علیه و آله در میان مردم به دلیل فوت یا شهادت احادیث زیادی جعل یا تحریف شد، به طوری که احادیث صحیح از غلط به سادگی قابل تشخیص نبود.

۲۹. با وجود جعل و تحریف در احادیث چطور ما امروز به احادیثی که رسیده اعتماد می کنیم و به آن عمل می کنیم؟ پیروان ائمه علیهم السلام در این زمینه مشکل نداشتند، زیرا ائمه علیهم السلام احادیث پیامبر صلی الله علیه و آله را حفظ کرده بودند و شیعیان، این احادیث را از طریق امامان معصوم علیهم السلام که به دور از خطا بودند و سخنانشان مانند سخن پیامبر صلی الله علیه و آله معتبر و مورد اطمینان بود، به دست آوردند.

۳۰. "تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث" را به عنوان یکی از مشکلات فرهنگی، اجتماعی بعد از پیامبر صلی الله علیه و آله توضیح دهید. برخی از عالمان وابسته به بنی امیه و بنی عباس و گروهی از علمای اهل کتاب (یهودی و مسیحی) مانند کعب الاحبار که ظاهراً مسلمان شده بودند از موقعیت و شرایط برکناری امام معصوم استفاده کردند و به تفسیر و تعلیم آیات قرآن و معارف اسلامی، مطابق با افکار خود و موافق منافع قدرتمندان پرداختند. برخی از آنان در مساجد می نشستند و داستان های خرافی درباره پیامبران برای مردم نقل می کردند.

۳۱. "ارائه الگوهای نامناسب" را به عنوان یکی از مشکلات فرهنگی، اجتماعی بعد از پیامبر صلی الله علیه و آله توضیح دهید. عموم مردم در اعتقادات و عمل خود دنباله روی شخصیت های برجسته جامعه هستند و آنها را اسوه قرار می دهند. در زمانی که رسول خدا صلی الله علیه و آله اسوه مردم بود، انسان های آزاده، با ایمان و شجاعی مانند امام علی علیه السلام، مقداد، عمار، ابوذر و سلمان تربیت شدند، اما هر چه که جامعه از زمان پیامبر صلی الله علیه و آله فاصله می گرفت، حاکمان وقت تلاش می کردند که:

- ❖ شخصیت های اصیل اسلامی، به خصوص اهل بیت علیهم السلام را در انزوا قرار دهند.
- ❖ و افرادی که در اندیشه و عمل و اخلاق از معیارهای اسلامی دور بودند، به جایگاه برجسته برسانند.
- ❖ و آنان را راهنمای مردم معرفی کنند.

۳۲. حاکمان ستمگر با چه روشی در زمینه "ارائه الگوهای نامناسب" تلاش می کردند؟ آنها سعی می کردند:

- ❖ شخصیت های اصیل اسلامی، به خصوص اهل بیت علیهم السلام را در انزوا قرار دهند.
- ❖ و افرادی که در اندیشه و عمل و اخلاق از معیارهای اسلامی دور بودند، به جایگاه برجسته برسانند.
- ❖ و آنان را راهنمای مردم معرفی کنند.

۳۳. "تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت" را به عنوان یکی از مشکلات فرهنگی، اجتماعی بعد از پیامبر صلی الله علیه و آله توضیح دهید. شکلی جدید از جاهلیت در زندگی اجتماعی مسلمانان بعد از پیامبر صلی الله علیه و آله وارد شد و آن این بود که:

- شخصیت های با تقوا، جهادگر و مورد احترام و اعتماد پیامبر صلی الله علیه و آله منزوی شدند و طالبان قدرت و ثروت جایگاه و منزلت یافتند.
- حاکمان بنی امیه و بنی عباس، به تدریج مسیر حکومت را عوض کردند.
- و برای خود و اطرافیانشان کاخ های بزرگ و مجلل ساختند.
- و خزائن خود را از جواهرات گران قیمت انباشته کردند.

این تغییر مسیر جامعه مؤمن و فداکار عصر پیامبر صلی الله علیه و آله را به جامعه ای راحت طلب، تسلیم و بی توجه به سیره و روش پیامبر صلی الله علیه و آله تبدیل کرد. این تغییر فرهنگ، سبب شد که ائمه اطهار علیهم السلام با مشکلات زیادی رو به رو شوند و نتوانند مردمان آن دوره را با خود همراه کنند.

تعیین گزینه صحیح:

۳۴. کدام مسائل، زمینه را برای جعل و تحریف احادیث پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آماده کرد؟

- الف. در انزوا قرار دادن شخصیت اصیل اسلامی - حاکمان بنی امیه و بنی عباس به تدریج مسیر حکومت را عوض کردند و جامعه را به راحت طلبی سوق دادند.
- ب. ممنوعیت از نوشتن احادیث پیامبر صلی الله علیه و آله - حاکمان بنی امیه و بنی عباس به اندیشه هایی میدان می دادند که قدرت آنان را تقویت کرد. ☆

۳۵. پس از رحلت پیامبر صلی الله علیه و آله شخصیت های با تقوا، جهادگر و مورد احترام و اعتماد پیامبر صلی الله علیه و آله منزوی شدند و طالبان قدرت و ثروت قرب و منزلت یافتند علت این پیامد، می باشد.

الف. تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت ☆ ب. ارائه الگوهای نامناسب

۳۶. با وجود ممنوعیت نگارش حدیث، شیعیان از چه طریقی همواره به سخنان پیامبر صلی الله علیه و آله دسترسی داشتند و این ارتباط چه ثمره ای داشت؟

الف. نگهداری احادیث نزد معصومین علیهم السلام – کسب دانش و دخالت دادن سلیقه شخصی در احکام و معارف دین
ب. نگهداری احادیث نزد معصومین علیهم السلام – بهره مندی از منبعی موثق برای شناخت احادیث درست از نادرست ☆

۳۷. حاکمان بنی امیه به چه اندیشه هایی میدان می دادند و ثمره این تحریفات چه بود؟

الف. داستان های خرافی درباره پیامبران – گمراهی بسیاری از مسلمانان ☆

ب. ترویج دنیا دوستی و تفسیر کلام امامان مطابق منافع قدرتمندان – منزوی شدن شخصیت های با تقوا

۳۸. "وارد شدن جاهلیت در شکل جدید به زندگی اجتماعی مسلمانان"، "بی بهره ماندن مردم و محققان از منبع مهم هدایت" و "قرب و منزلت یافتن طالبان قدرت و ثروت" به ترتیب، از پیامدهای کدام رخداد پس از رحلت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله است؟

الف. ظهور شخصیت ها و الگوهای غیر قابل اعتماد – تحریف معارف اسلامی و جعل احادیث- ظهور شخصیت ها و الگوهای غیر قابل اعتماد

ب. تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت – ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر صلی الله علیه و آله- تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت ☆